

Dimitrie Aslanides
și
monahul Damaschin Grigoriatul

Cuviosul Cosma Athonitul,
Apostol în Zair
(1942-1989)

Apusul vrăjitoriei

Fii credincios până la moarte, și-ți voi da cununa vieții (Apoc. 2, 10).

UNCUT MOUNTAIN PRESS
Tesalonic, Grecia
London, Ontario

Pentru toți cei care, pentru dragostea lui Hristos și a aproapelui, „își urăsc viața în această lume” și trăiesc pentru a propovădui Evanghelia Păcii, întru zidirea preasfintei Biserici a lui Hristos.

„Începutul misionarului își are semnificația lui, deși, poate că nu e chiar o piatră de temelie... Începutul poate fi binecuvântat ori poate deveni binecuvântat la sfârșit. Ceea ce este important este ca dăruirea să fie sinceră și totală, fără rețineri, cu o dispoziție spre jertfă și lepădare de sine, și cu scopul de a ne lăsa oasele printre băștinași.”

Cuviosul Părinte Cosma Grigoriatul,
din ***Gânduri despre lucrarea misionară,
adunate din experiență***

Prefață

la prima ediție grecească

*de Arhimandritul Gheorghe,
Starețul Mănăstirii Grigoriu, Sfântul Munte Athos*

Ziua de 27 ianuarie 1991 a văzut a doua pomenire a morții răposatului nostru frate, ieromonahul Cosma Grigoriatul, Apostolul Zairului.

Timpul nu ne-a făcut să îl uităm, așa cum face el de obicei. Dimpotrivă, amintirea lui rămâne vie în sufletele multor oameni, iar despre viața și activitatea lui se publică alte și alte scrieri.

Am socotit ca o datorie de suflet să publicăm prezentul volum care conține:

- a) viața părintelui Cosma, scrisă cu simplitate și autenticitate de către tatăl său, Dimitrie Aslanides, un om care plinește prin farmec ceea ce-i lipsește din învățătură și
- b) o culegere de scrisori care, în parte, se referă la lupta misionară.

Atât biografia cât și scrisorile ne ajută să înțelegem mai bine personalitatea părintelui Cosma, virtuțile sale, greutățile întâmpinate, credința în Hristos, viața lui în Biserică și duhul lui osârduitor. Sunt texte mângâietoare, ziditoare, muștrătoare și luminătoare. Texte scrise din suferință, prin urmare, demne de încredere, adevărate, întocmai ca și învățăturile lui Cosma Etolul, amintirile lui Makryiannis și Noul Martirologiu al lui Nicodim Aghioritul.

Texte pecetluite cu jertfa și sângele părintelui Cosma.

Texte care sunt călăuze pentru misiunile moderne.

Mulțumesc lui Dumnezeu că l-a adus pe părintele Cosma în sfânta noastră mănăstire, că ne-a socotit vrednici să-l sprijinim, oricât de puțin, în lupta sa.

Acum părintele Cosma se odihnește în pământul celor vii și se roagă pentru noi și pentru iubiții săi africani, cărora le-a dăruit întreaga viața și rămășițele sale pământești.

Roagă-te și pentru noi, părinte Cosma, mult-iubitul nostru fiu în Hristos, pentru ca, în ciuda slăbiciunilor noastre, să fim socotiți vrednici de luptă pentru a ne putea întâlni în veșnica Împărăție a Sfintei Treimi.

Arhimandritul Gheorghe,
Starețul Sfintei Mănăstiri Grigoriu din Sfântul Munte

Introducere

la ediția engleză

*Ajungând curând la desăvârșire,
dreptul a apucat ani îndelungați,
Căci sufletul lui era plăcut lui Dumnezeu.
(Înțelepciunea lui Solomon 4, 13)*

Există în fiecare generație acele câteva suflete deosebite, care se ridică din conformismul vieții sociale pentru a se face deschizători de drumuri către universalitatea și caracterul nelumesc al Creștinismului. Îndrăzneți și fără compromis, ei îl imită pe Avraam și devin proscriși și mucenici pentru Hristos, urmându-I cu o acrivie plină de iubire și o credință în stare să mute și munții. Ei „își urăsc viața în această lume” pentru a o păstra – la fel și pe aceea a aproapelui lor – pentru veșnicie; iar pentru generațiile următoare, ei devin modele de urmat, dând mărturie vreme îndelungată după plecarea lor din lume de cinstea pe care Părintele Ceresc le-o dă celor ce-I slujesc.

Un astfel de om a fost cuviosul părinte Cosma de la Grigoriu, luminătorul Zairului.

Încă de la vârsta de nouăsprezece ani, el a primit de la Dumnezeu chemarea să lucreze în câmpul Său misionar. Având o personalitate dinamică, „inspirată de o dragoste arzătoare pentru Hristos, el nu a vrut să ducă o viață creștinească convențională, nici să se mărginească la o simplă carieră și slujbă ecleziastică. Dorea să se dăruiască cu totul lui Dumnezeu și aproapelui său”¹. N-a căutat laude, deoarece „grija lui de căpetenie era mântuirea oamenilor și zidirea Ortodoxiei în Zair”². Iubitul Cosma era, după cuvintele fostului Mitropolit Augustin al Florinei, „deschizătorul de drum al unei frumoase călătorii pentru neamul nostru”. El și-a făcut din porunca lui Hristos (*învățați toate neamurile*) un motiv de despărțire de o lume a compromisului, o poartă de intrare pentru Ortodoxie în regiunile subsahariene și în inimile nenumăratelor suflete. Spre deosebire de misionarii confesiunilor heterodoxe, el pune accent atât pe prima cât și pe a doua parte a Marii Porunci: *Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă*. Reușita lui, sau mai degrabă credințioșia lui în împlinirea primei jumătăți a Marii Porunci³, a fost o urmare directă a credințioșiei și hotărârii statornice de a împlini cea de-a doua parte, adică a-i învăța cum se cuvine *să păzească toate* cele ce ni le-a poruncit Hristos.

Altfel nici n-ar fi putut fi cu puțință, deoarece africanii nu seamănă cu europenii de astăzi, epuizați de secole de ideologii absurde derulate în duhul miilor de filosofii umaniste, nici cu americanul tipic, dispus spre compromis și spre lucrurile comode pentru a realiza un succes de suprafață sau superficial. Sufletul lui nobil și umil înclină mai degrabă către cealaltă lume, iar mințile lui simplă, bazată pe intuiție, are încă o dispoziție sănătoasă pentru zona percepțiilor. Cu câteva luni înainte de a pleca din această viață, părintele Cosma a vizitat mănăstirea sa de metanie⁴ unde a vorbit pelerinilor de acolo despre mărinimia africană și dorința lor pentru o Ortodoxie ascetică, autentică. Episcopul Atanasie Yievtici, un apropiat ucenic al marelui părinte contemporan - arhimandritul Iustin Popovici, a fost și el prezent acolo. Iată relatarea lui cu privire la cuvintele părintelui Cosma:

„Există oameni cu o sensibilitate și o conștiință a lumii lăuntrice. De obicei europenii îi subestimează, dar greșesc enorm. Sufletul africanului înclină spre mistică și din acest motiv Ortodoxia are ceva să le spună și ceva să le ofere, dar numai Ortodoxia adevărată – Ortodoxia monahală, aghiorită. Magia și vrăjitoria sunt predominante printre frații din Africa – o adevărată demonocrație. În Africa am văzut cum poate intra Evanghelia! Tot ceea ce Hristos a spus despre posedarea demonică, eu am văzut aieva. Cu toate acestea, Dumnezeu Cel Viu și Adevărat este mult mai puternic decât satan și toți slujitorii lui. Dar, să fie bine înțeles că adevărata lucrare misionar-apostolică nu poate fi împlinită în Africa decât dacă cel în cauză se hotărăște să-și lase oasele acolo”⁵.

Și astfel, învățându-i pe băștinașii africani întreaga Evanghelie a lui Hristos și înfățișându-le imaginea nedeformată a Dumnezeului-Om și a Bisericii Sale, era de așteptat că dăruirea sa va fi la fel de simplă și totală. În „unicul, adevăratul și foarte folositorul”⁶ studiu despre lucrarea misionară, intitulat *Gânduri despre lucrarea misionară, adunate din experiență*, el stabilește un principiu, o piatră de temelie pentru toți cei care-i vor urma exemplul:

„Începutul misionarului își are semnificația lui, deși, poate că nu e chiar o piatră de temelie... Începutul poate fi binecuvântat ori poate deveni binecuvântat la sfârșit. Ceea ce este

¹ Arhimandritul Gheorghe de la Grigoriu, *Apostolul Zairului - Părintele Cosma Grigoriatul*, Asociația Misionară Sfântul Cosma Etolul, Tesalonic, 1996, p. 160.

² Idem, p. 161.

³ În decurs de 12 ani, slujind Bisericii din Zair, părintele Cosma a botezat în jur de 15.000 de suflete.

⁴ Mănăstirea de metanie [de la *metanoia* = schimbare a minții, pocăință] sau a pocăinței sale. Prin aceasta se înțelege pe de-o parte locul de care aparține monahul respectiv, iar pe de altă parte locul în care el se pocăiește spre mântuire [n. tr].

⁵ Episcopul Atanasie Yievtich, *Ieromonahul Cosma Aghioritul*, în *Pravoslavie*, organul de presă al Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Sârbe, nr. 530/1989, p. 15.

⁶ Arhimandritul Gheorghe, *Apostolul...*, p. 160.

important este ca dăruirea să fie sinceră și totală, fără rețineri, cu dispoziție spre jertfă și lepădare de sine, și cu scopul de a ne lăsa oasele printre băștinași...”⁷

Dar cu mult înainte de a-și lăsa oasele pe câmpul misionar, trebuie – dacă vrea ca jertfa finală să fie roditoare - să se lepede de mândrie și slavă deșartă. Astfel, pentru părintele Cosma, adevăratul misionar, pentru a avea parte de un sfârșit binecuvântat, nu trebuie să dea pricină de invidie și de slavă deșartă, ci mai degrabă trebuie să înțeleagă că ținta lui este împreună-împărtășirea: „împreună în luptă, împreună în suferințe și împreună întru slava Bisericii”⁸.

Trebuie „să ofere o inimă deschisă, iubitoare, care să comunice cu ceilalți, să se îngrijească de propriile necazuri fără a mai adăuga pe deasupra și altele; să fie atent la ce fac alții, fără a-i privi cu ochi pizmaș și a pricinui dezbinare”⁹. Împlinindu-și datoria cu umilință, „adevăratul misionar nu caută vreo apreciere a lucrării sale, nici de la băștinași, nici de la cei din alte locuri, deoarece mărturia conștiinței sale sănătoase precum și mărturia părintelui său duhovnic și a colaboratorilor săi îi sunt suficiente”¹⁰.

Un început ascetic

Urmându-și principiile, părintele Cosma nu a dat pricină nici unei îndoieli – cuvintele lui se întemeiau pe experiență, iar începutul și sfârșitul său erau binecuvântate. Toate sunt întemeiate pe aceea că el „era înainte de toate un ascet și apoi un misionar”, după cum scrie undeva în cartea sa arhimandritul Ioanichie. Din experiență cunoștea însemnătatea ascezei, a postului, a privegherii, a rugăciunii pentru Biserică. „Îi mulțumim Domnului - scrie Starețul Gheorghe -, chiar dacă era unul ca noi, el disprețuia desfătărilor carnale și pământești, plăcerile omenești, toate făcându-le pentru dragostea lui Hristos, alegând o cale aspră, nevoitoare, plină de lupte, deosebit de obositoare și mai presus de puterile umane, toate făcându-le pentru dragostea lui Dumnezeu, a fraților și semenilor săi”.

Starețul Gheorghe adevăratește toate acestea cu o relatare despre primele zile ale părintelui Cosma la mănăstire:

„Am trecut odată pe lângă chiliuța părintelui Cosma și i-am văzut patul: scânduri de lemn, iar pe ele - un cearșaf mic și subțirel. Nici măcar o pătură nu avea. Văzând aceasta și alte lucruri, m-am gândit că fratele avea harul lui Dumnezeu și că trebuie să devină monah”¹¹.

Dar asceza sa nu se limita numai la a dormi pe scânduri de lemn sau la post, priveghere și rugăciune. Mai presus de toate, părintele Cosma era neînduplecat în zidirea Bisericii din Zair. Părintele Mihail Hristodoulidis din Cipru scrie despre vizita lui la misiunea Kolwezi și despre asceza lucrării părintelui Cosma:

„Ceea ce-l distingea cel mai mult era sânguința și osteneala la lucru, metoda și organizarea muncii, inteligența, iuțimea și ușurința cu care înfrunța greutățile, priceperea și credința nestrămutată, duhul dragostei și al jertfei... Neobosit în muncă, era în stare să muncească ore întregi în orice fel de sarcină. Programul Centrului Misionar era stabilit începând de la miezul nopții până a doua zi seara târziu și tot așa. Muncă *din straja dimineții până în noapte* pe drumuri inexistente, cu vehicule și mașini care se stricau în permanență, cu jertfe de sânge, *întru multă răbdare, în necazuri, în nevoi, în strâmtorări, în tulburări, în osteleni... în posturi, în privegheri* (II Cor. 6, 4-5)”¹².

Descrierea de mai sus își găsește multiple confirmări nu numai într-un număr de mărturii asemănătoare, dar și în înseși cuvintele părintelui Cosma, care ne trimite totodată către un alt aspect al importanței pe care o acorda ascezei. El scrie următoarele:

„Este bine-cunoscut că noi lucrăm aici pe temelia a douăzeci și patru de ore, în condiții precare, alegându-ne cu neputințe în trup și slăbiciune în duh. Prin urmare, pentru o realizare a desăvârșirii trupesti și sufletești, existența a două mănăstiri, una pentru femei și

⁷ Cosma Grigoriatul, *Gânduri despre lucrarea misionară, adunate din experiență*, Frăția ortodoxă pentru misiuni externe, Tesalonic, 1988, pp. 7-8.

⁸ Idem, p. 7.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Arhimandritul Gheorghe de la Grigoriu, cuvânt ținut la o zi după moartea neașteptată a părintelui Cosma, sâmbătă, 28 februarie 1989, la Metocul Sfintei Mănăstiri Grigoriu, Stavroupoli, Tesalonic.

¹² Părintele Mihail Hristodoulidis, *O Ierapostolos*, în *Misiuni Externe*, nr. 113/1989, pp. 209-217.

alta pentru bărbați, la o oarecare depărtare de baza misiunii, poate fi socotită destul de potrivită... Mănăstirea funcționa strict ca o mănăstire ori, cu binecuvântarea Mitropolitului local, ca un metoc al Sfântului Munte, fără să se amestece cu Misiunea”¹³.

Părintele Cosma credea că o Biserică locală nu putea rezista fără monahism, motiv pentru care a dat întâietate întemeierii unei mănăstiri și, către sfârșitul vieții sale, și-a văzut împlinirea planurilor sale o dată cu înființarea unei mănăstiri pentru femei închinată Sfântului Nectarie.

Acrivia în Ortodoxie

La puțină vreme după moartea părintelui Cosma, după ce a văzut lucrarea duhovnicească pe care o realizase, părintele Meletie, succesorul său, a spus:

„Lucrarea părintelui Cosma în Africa este considerabilă. Am găsit tipicul athonit păstrându-se în Zair. Creștini cu metanii de rugăciune în mâini. În biserică cântă cu toții, conduși de un cor de băieți. Nimeni nu se împărtășește fără să se fi spovedit înainte. Țin cu strictețe posturile de miercuri și vineri. Săvârșesc zilnic dumnezeieștile slujbe ale Utreniei, Vecerniei și a Pavecerniței Mici. Iar în duminici comunitatea depășește patru sute”¹⁴.

Mulți s-au întrebat: „Cum se face că africanii, fiind de curând botezați, pot păstra o astfel de râvnă și acrivie în Ortodoxia lor, în timp ce o mare parte dintre noi, cei din parohiile din Grecia, America sau din altă parte, suntem mult mai slabi?”

Cred că, parțial, răspunsul stă în aceea că părintele Cosma, părintele, călăuza și pilda lor, urma el însuși cu strictețe și fidelitate credința pe care o propovăduia, atât în viața sa cât și în Ortodoxia pe care o împărtășea. Era un monah ce se înscria în lunga tradiție a monahismului athonit, trăgându-și rădăcinile din orașul Sfinților Chiril și Metodie, Tesalonic, cunoscut pentru bogata sa tradiție bisericească. El ținea cu acrivie, dar și cu dreaptă-socoteală, canoanele și rânduielile Bisericii, nu dintr-un conservatorism reacționar sau dintr-o râvnă fără simțire¹⁵, ci din smerenie, deoarece acestea oferă ceea ce este mai de folos sufletului omenesc, ca unele care izvorăsc din experiența și înțelepciunea Sfinților Părinți ai Bisericii.

O urmare firească a acestora, în care el s-a ales cu conștiința faptului săvârșit, binecuvântarea Sfinților lui Dumnezeu, mai presus decât foloasele trecătoare ale epocii noastre ecumeniste, a fost Botezul. „Când botezam - spune el - stabileam rânduiala athonită a lucrurilor. Am săvârșit 250 de botezuri, și nu numai cu închinătorii la idoli, dar și cu catolici care au devenit ortodocși, pe care i-am botezat în râuri adânci. Acțiunile mele nu vor fi lipsite de urmări atunci când vestea va ajunge la urechea Patriarhiei de Alexandria, care susține că protestanții au nevoie doar de Mirungere. Până atunci, totuși, vom săvârși botezuri măcar pentru a primi binecuvântarea Sfântului Nicodim”¹⁶.

Așa cum limpede va reieși din cele de mai jos, părintele Cosma nu era unul care să se plece oricărei autorități bisericești. Hotărârea lui de a-i boteza pe cei proveniți din confesiunile heterodoxe a fost luată din dragoste pentru sufletele lor, pentru mântuirea lor veșnică, precum și din dragoste pentru Dumnezeu și Sfinții Lui, nesuferind ca conștiința sa să nu se supună sfintelor lor învățături. El lucra nu numai dintr-un respect pentru Sfinții vechilor vremuri, ci și din smerenie și ascultare față de înțeleptele sfaturi ale sfinților în viață: „Mi-amintesc de cuvintele părintelui Paisie, care mi-a spus că, de cele mai multe ori, botezul ereticilor lasă urme doar pe pielea acestora”¹⁷. Având acestea în cuget, dragostea lui pentru catehumeni l-a îndemnat să le ofere o inițiere¹⁸ completă și mântuitoare în viața veșnică a Bisericii. Bineînțeles că aceasta a avut urmări, dar nu numai în relațiile sale cu ierarhia

¹³ *Gânduri despre lucrarea misionară, adunate din experiență*, p. 11.

¹⁴ Arhimandritul Gheorghe de la Grigoriu, *Reflexii despre contribuția monahismului athonit în lucrarea misionară a Bisericii*, în *Synaxis*, nr. 78, aprilie-iunie 2001, p. 98.

¹⁵ Sau, după cuvântul părintelui Serafim Rose: „o râvnă fără cunoștință” (vezi în volumul *Mai aproape de Dumnezeu* studiul: „Cum să citim scrierile Sfinților Părinți”, Editura Bunavestire 2003, pp. 83-89) [n.tr.].

¹⁶ Vezi *Scrisoarea intitulată Ca în Noul Testament*, la p. 128.

¹⁷ *Gânduri despre lucrarea misionară, adunate din experiență*, p. 21.

¹⁸ Ceea ce în Ortodoxie se numește *mistagogie* – inițiere în taină [n.tr.].

superioară. În primul rând a avut urmări în înființarea unei Biserici ortodoxe credincioase, puternice și sănătoase, față de care lumea ortodoxă s-a umplut de admirație.

În mod asemănător, reușita părintelui Cosma de a întemeia o Biserică Ortodoxă puternică și stabilă și un mod de viață sănătos printre băștinași se datorează și refuzului său de a adopta metode și mijloace neortodoxe. Părintele Cosma scrie: „Este greșit să te folosești de metode și căi heterodoxe. Să-i păstrăm Ortodoxiei propria culoare, în credința, în învățătura și în arta Ei. Să nu ne pierdem în câmpul misionar”¹⁹. Desigur că acest principiu trebuie aplicat nu numai în câmpurile misionare deja formate, ci și în Ortodoxia diasporei, mai ales că astăzi mulți ortodocși adesea asimilează fără discernământ elemente culturale străine. Căci, dacă sunt adevărate cuvintele părintelui Cosma, atunci nu trebuie să ne așteptăm să avem și la noi rezultatele de la Kolwezi, de vreme ce noi ne preocupăm de a ne însuși „metodele și mijloacele” misionare ale heterodocșilor. Trebuie să muncim din greu pentru a evita acest compromis, chiar dacă îl avem pe părintele Cosma și Biserica din Zair ca mărturie a faptului că lucrătorul își va lua plata sa.

Părintele Cosma nu s-a limitat doar la evitarea influenței culturii heterodoxe din Zair. El și-a extins acest principiu pentru a proteja acele suflete tinere pe care le-a trimis în afară pentru a studia și a se informa asupra căii ortodoxe. El scrie: „Putem fi aproape siguri că tânărul băștinaș trimis să studieze în Europa se va distruge pe sine, întorcându-se ca un teolog numai în baza diplomei și nu a inimii... Am trimis din Kolwezi la mănăstirea noastră de metanie... [Grigoriu] un tânăr evlavios; acolo învață limba greacă, diverse elemente de teologie, dogmatică, morală, liturgică, tipic, iconografie și muzică bizantină atât teoretic cât și practic. El studiază Ortodoxia în «Universitatea deșertului», însoțindu-se cu sfinții bătrâni și cu părinții îmbunătățiți, învățând de la ei «după asemănare». Curățit și dând chip lui Hristos înăuntrul său, tânărul candidat devine un bun împreună-lucrător și un succesori ideal”²⁰.

Grija părintelui Cosma pentru sufletul tânărului băștinaș trimis la studii peste hotare a izvorât dintr-o adâncă sensibilitate pastorală și nu dintr-un pretins șovinism bisericesc. Dar numai din această sensibilitate, ca o binecuvântată credincioșie față de propriul crez și o permanentă îndreptare a atenției către aducerea ucenicilor *la măsura vârstei plinătății lui Hristos*, și nu spre vreun idealism nehibzuit, care l-ar fi făcut să nesocotească fățiș canoanele. Aplicarea unor canoane privitoare la hirotonie constituia o chestiune dificilă din cauză că posibili candidați erau puțini, iar respectarea canoanelor cerea multă credință și răbdare. Cu toate acestea, părintele Cosma împreună cu episcopul său s-au ținut tare de canoane, ca unii care știau că există o lege duhovnicească lucrătoare, respectiv o pedeapsă de care cei ce încalcă canoanele nu pot scăpa. El scrie: „Desigur că canoanele Bisericii trebuie respectate cu totul atunci când e vorba de hirotonie. Altminteri canoanele se vor răzbuna, iar noi vom plăti pentru compromisuri (I Tim. 3, 2-13)”. Iar în altă parte scrie: „În locuri în care se dă dovadă de toleranță excesivă, situația se deteriorează continuu și tare mă tem că la un moment dat va deveni de nevindecabil”²¹.

Un principiu fundamental:

Lucrarea sub binecuvântarea episcopului local

Încă dintru început, părintele Cosma s-a angajat la o lucrare bisericească prin excelență, fără a o lega de cea personală, dar centrată cu deosebire pe Hristos și Biserica Sa. Astfel, el a venit în Africa nu ca un individ ce urmărea realizarea unor scopuri personale, ci ca monah al unei mănăstiri, trimis pentru a se înscrie în slujba Bisericii sub supravegherea unui episcop local. Obișnuia să spună: „Dacă lucrarea mea este numai a mea, se va pierde de îndată ce voi pleca. Dacă, în schimb, are o bază bisericească de susținere, Biserica o va lua asupra sa și va dăinui”²².

Părintele Cosma voia ca totul să fie în acord cu rânduiala canonică a Bisericii. El avansa în plănuirea și realizarea fiecărui proiect pe care-l iniția, numai după ce se asigura de

---

¹⁹ Ibid., p. 91.

²⁰ Ibid., p. 31

²¹ Ibid., p. 32.

²² *O Ierapostolos*, p. 212.

binecuvântarea episcopului său. Nu obosea niciodată accentuând și spunând că: „Slujesc având binecuvântarea Mitropolitului meu, Preasfinția Sa Timotei Kontomerko”²³.

Chiar atunci când era presat de frica părinților săi după trup, care se temeau că suportul financiar se va sfârși în urma unor probleme apărute între timp, părintele Cosma rămânea de neînduplecat în credința sa în caracterul eclesiologic al Bisericii:

„Am plecat din mănăstire cu binecuvântarea lui *Gheronda*²⁴ al meu și a altor părinți, ca și din porunca explicită a părintelui Paisie²⁵, care, și el, de asemenea, este povățuitorul meu duhovnicesc, pentru a lucra împreună cu Întâistătătorii Bisericii spre binele misiunii. Biserica există oriunde se află un episcop și o turmă credincioasă. Fără episcop, credincioșii nu pot constitui Biserica, ci doar o erezie protestantă. Prin urmare, linia pe care o urmez, împreună-lucrând cu episcopul local, este cea mai recomandată și, chiar dacă aș fi vrut să fac ceva diferit, știți bine că oricum nu aș fi primit binecuvântare de la mănăstire”²⁶.

În situațiile în care episcopul devine o sursă de neazuri, părintele Cosma îi stătea împotriva, intrând în dezacord deschis cu el, deoarece ei „mai mult vatămă decât ajută”. El și-a dat seama că „a face recurs la un model lumesc de vreun tip oarecare, (...) în speranța aflării dreptății, nu duce la nici un rezultat”. În astfel de cazuri, unde soluțiile nu sunt de găsit, „este de preferat ca atunci să ne retragem prudent împreună cu colaboratorii noștri, predând ștafeta unui nou contingent, ca să nu smintim astfel suflete nevinovate (Matei 18, 7)”²⁷.

Ca răspuns la opinia unora conform căreia nu trebuie să sprijini o lucrare misionară într-o zonă în care episcopul nu este „dincolo de reproș”, părintele Cosma nu arăta decât compătimire. „Această poziție este socotită a fi neîntemeiată și utopică, deoarece, judecând omenește toată situația, am socoti că o purificare a conducerii bisericești ar fi un lucru imposibil, și astfel am merge din rău în mai rău, și aceasta în chiar epoca lui Antihrist. În ciuda acestora, ce-i de făcut? Să oprim oare evanghelizarea popoarelor? Desigur că nu. Dimpotrivă, ne vom angaja și mai mult în lucrarea misionară și, cu harul lui Dumnezeu și cu propria statornicie și dragoste, misiunea va continua și va spori cu tot cu «vrednicul de ocară» episcop. Totuși, cel mai important aspect este acesta: nu trebuie să ne încredem în propria spiritualitate²⁸, propriul adevăr și propria sfințenie, dacă noi, în realitate, avem doar câte ceva din acestea. *De aceea, cel căruia i se pare că stă neclintit să ia seama să nu cadă* (I Cor. 10, 12)”²⁹.

---

²³ Ibid.

²⁴ Bătrân, stareț, duhovnic [n.tr.].

²⁵ E vorba de Cuviosul Paisie Aghioritul, unul dintre cei mai iubiți părinți athoniti ai sfârșitului de secol XX. Cuvintele lui s-au tradus și în limba română în mai multe volume [n.tr.].

²⁶ Vezi Scrisoarea intitulată *Nu vă nădăjduiți în oameni, ci în Domnul misiunii*, la p. 137.

²⁷ *Gânduri despre lucrarea misionară, adunate din experiență*, p. 8.

²⁸ În sensul de propriile idei preconcepte, propriile scheme mentale neracordate la mentalitatea Bisericii [n.tr.].

²⁹ Ibid., p. 19.

Ca urmare a convorbirilor avute cu părinți luminați din Sfântul Munte și a îndemnurilor primite din propria conștiință, aflat fiind pe câmpul misionar, părintele Cosma știa că trebuie să aibă răbdare, că lucrarea abia începea și că nu-i va vedea înflorirea în această viață. „Dă-i înainte - îi spunea părintele Paisie -, chiar dacă lupta va fi una de lungă durată, căci oamenii de acolo nu vor primi ușor Creștinismul”³⁰.

Astfel, cu acestea în minte și pregătit ca un adevărat misionar ortodox, părintele Cosma nu s-a avântat și nu s-a lăsat convins să adopte soluții cu rază mică de acțiune. Spre deosebire de misionarii grupurilor heterodoxe, părintele Cosma și-a făcut un obicei din a evita o abordare prestabilită, pe baza unui program. Nu veți găsi nici un indiciu despre vreun program pe cinci ani, ori slogane „subtile” în scrierile părintelui Cosma. El credea că lucrarea misionară „constituie o legătură între firea, inteligența și posibilitățile proprii și condițiile locale. Nu este nevoie să se urmeze anumite tipare. (...) Misionarul este liber, iar atunci când se deschide harului lui Dumnezeu, Duhul Sfânt va grăi bogății în inima sa, indicându-i ce trebuie să facă, conform dezvoltării lucrării și în relație cu ea. Să lăsăm loc rugăciunii să lucreze, fără a grăbi situația cu o logică îngustă, măsuri capitale ori cu evaluările criticilor la fiecare etapă”³¹.

Părintele Cosma a fost un vizionar care a luat lucrurile cu binișorul. Încă de la început, el a înțeles că lucrurile trebuie văzute prin prisma generațiilor și nu a anilor. Astfel că el a pus accent pe creșterea și educarea tinerilor și a femeilor de care se ocupa, ca perspective pentru viitoarea conducere a Bisericii. Pentru acest motiv, și alături de întemeierea mănăstirii, el a inițiat înființarea la Centrul Misionar a unor internate, unde tinerii, fete și băieți, puteau să locuiască, să studieze, să se roage, să învețe și să ajungă creștini ortodocși maturi. Astăzi, la douăzeci și doi de ani de atunci, primii copii care s-au stabilit la Centru Misionar au devenit clerici, monahi și funcționari laici ai Bisericii din Zair, exact cum prevăzuse părintele Cosma.

Un pom roditor pentru

generațiile următoare

Părintele Cosma este un exemplu al cuvântului din Evanghelie al Domnului: *Bobul de grâu, căzând pe pământ, de nu va muri, rămâne singur; iar de va muri, multă roadă aduce* (Ioan 12, 24). Viața sa a fost de fapt o serie de „morți din iubire” ale „omului vechi”, ceea ce a făcut ca moartea trupească să fie cu *multă roadă*. Aceste roade sunt oferite nu numai celor care l-au cunoscut în timpul vieții, ci și aceluia care încă de atunci, dar și în viitor, au ajuns să-L cunoască pe Hristos și să-L urmeze în câmpul misionar după pilda părintelui Cosma. „Sămânța a căzut în pământ - scrie Starețul Gheorghe. Ea moare, căci dacă nu va muri, nu va înmuguri un copac frumos, cu cele mai dulci poame, sub care multe suflete să-și găsească odihna”.

Deja vedem cum cuvintele Starețului Gheorghe și-au aflat împlinirea, nu numai în Kolwezi, dar și în întreaga lume ortodoxă. Măreția lucrării și pildei părintelui Cosma stă, așa cum o spune el însuși, în aceea că ea nu a murit împreună cu el, ci continuă, la un nivel încă și mai mare. Și nu numai lucrarea pe care a început-o în Kolwezi, ci și cea începută în misiunea ortodoxă din lumea întreagă.

Astăzi, acest omonim al Sfântului Cosma Etolul - restauratorul neamului grec, stă ca un luminător pentru misiunile din lumea întreagă, în Africa, America latină și Asia. El este pomenit ca inspirație și arhetip al lor pentru propria lucrare.

În Madagascar, în decurs de numai șase ani, Biserica ortodoxă s-a așezat acolo prin harul lui Dumnezeu și sub conducerea episcopului-misionar Nectarie. Începând cu anul 1994, au fost botezate peste 12 000 de suflete, au fost întemeiate 62 de parohii și construite 26 de biserici. Preasfinția Sa, episcopul Nectarie, l-a avut ca model pe cuviosul părinte Cosma. Când voia să înceapă ceva, întâi privea la acest exemplu: în construirea de biserici, în organizarea

³⁰ Vezi Scrisoarea intitulată *Lupta va fi de lungă durată*, la p. 139.

³¹ Ibid., p. 18

acțiunilor filantropice, în cercetarea celor din închisori și spitale, în hrănirea celor flămânzi și, în general, în toată lucrarea misionară.

De cealaltă parte a lumii, în Taiwan, trăiește un alt ucenic al părintelui Cosma, ieromonahul Iona. Și el, de asemenea, privește spre cer, la strălucitorul exemplu al părintelui Cosma, pentru inspirație și călăuzire în nou întemeiata sa misiune. Nici nu a început bine (2001) că provocările și piedicile de tot felul care-i apar în cale sunt uriașe, și totuși, ca și la părintele Cosma, „dispoziția sa spre jertfă și lepădare de sine” și „scopul de a-și lăsa oasele printre băștinași” a făcut cu puțință ca Dumnezeu să lucreze cu măreție.

Cine va fi următorul care va merge pe urmele părintelui Cosma? Numai Domnul este Cel ce cunoaște fiecare suflet înainte ca acesta să vină în lume, Cel ce grăiește și descoperă care călugăr sau mirean trebuie să intre apoi în via Sa pentru adunarea roadelor. Când a venit timpul ca părintele Cosma să plece din această viață, Domnul i l-a descoperit pe succesorul său în Kolwezi. Starețul său, Gheorghe, ne spune că „la puțin timp înainte de ultima plecare [din Sfântul Munte] spre Africa și de moartea sa, l-a vizitat pe părintele Meletie în chilia acestuia, spunându-i că el va fi cel care-i va continua lucrarea”³². Și, într-adevăr, câteva luni mai târziu, la câteva zile după ce părintele Cosma părăsise această viață, starețul Gheorghe l-a chemat înăuntru pe părintele Meletie pentru a-i sugera să-i urmeze părintelui Cosma, fără a ști nimic despre ceea ce prezisese părintele Cosma.

Așadar, lucrarea Bisericii nu va înceta cu nici un chip, căci *Cel ce voiește ca toți să se mântuiască și la cunoștința Adevărului să vină* ridică neîncetat lucrători pentru Via Sa. Este suficient ca doar să urmăm astfel de părinți binecuvântați cum este părintele Cosma și să *ne urâm viața din lumea aceasta și să murim ei*, pentru a o păstra pentru veșnicie. Atunci, poate, va fi cu puțință ca și noi, de asemenea, să fim socotiți vrednici a călca pe calea ce ne îndreaptă spre o frumoasă călătorie a neamului nostru creștinesc, marcată cu atâta hotărâre de părintele Cosma.

Peter Alban Heers
Pomenirea Sfântului Cosma Etolul,
cel întocmai cu Apostolii,
24 august 2001

---

³² Arhimandritul Gheorghe de la Grigoriu, *Reflexii...*, p. 99.

APOSTOL ÎN ZAIR

**Viața Cuviosului părintelui nostru Cosma Grigoriatul,
scrisă de tatăl său, Dimitrie Aslanidis**

Nașterea și educația

Eu, Dimitrie Aslanides, autorul prezentei biografii, m-am căsătorit cu Despina Xenidou pe 29 iunie 1941, de praznicul Sfinților Apostoli Petru și Pavel, după războiul greco-italian. Am trăit în satul Theodosia, Kilkis. Câteva luni mai târziu, Despina a rămas însărcinată. În același timp, aparent fără nici un motiv, a început să sângereze pe nas și pe gură, aceasta continuând până în ultima lună de sarcină. În timpul acestei luni, a avut și amețeli, de două-trei ori pe zi. Pe 16 august 1942, ea a dat naștere unui frumos băiețel, viitorul părinte Cosma. Toate necazurile luaseră sfârșit, iar suferințele au fost date uitării.

Apoi a început să aibă grijă de copil. Tatăl meu, pe nume Ioan, ori de câte ori găsea timp pentru a se rupe de munca de la câmp, venea fugind să-l vadă pe copil și să-l îmbrățișeze. Nu voia să-l audă niciodată țipând sau plângând.

Socrul meu era preot, iar înainte de trecerea primei luni ne-a îndemnat să botezăm copilul. Au sosit nașa, prietena și ruda noastră, doamna Angela Papadopoulou, iar Taina a început. I-am spus nașei să-i dea copilului numele de Ioan, după tatăl meu, care a fost foarte bucuros să audă aceasta, spunând că l-am numit așa tocmai ca el să aibă grijă de ei la bătrânețe.

Ioan a crescut sub ocupația germană din Grecia. Hrana se găsea din greu prin piețe, iar oamenii de la orașe mureau de foame. Chiar și la sate, țăranii sufereau și ei deoarece erau siliți să-și vândă pâinea pentru a-și cumpăra alte lucruri necesare.

Hrană specială pentru copii nu se găsea, așa cum există astăzi. Toată familia mânca aceeași mâncare. Îmi amintesc cum în primăvara anului 1942, când puneam cartofi, nu mai rămăsese nimic pentru consum. Așa că am oprit vreo 3-4 kilograme, i-am pus într-un vas și i-am spus soției să-i păstreze pentru copil. Din fericire, noi aveam oi și vaci, așa că puteam asigura copilului hrana necesară.

Încă de mic copil, Ioan părea foarte inteligent. Odată s-a întâmplat să pierdem capacul de la un ceainic al nostru, iar la puțin timp după aceea am fost împreună cu Ioan la casa socrului meu, preotul, pentru o treabă. Băiatul, care nu avea mai mult de un an și jumătate, a găsit în locul în care se juca un capac asemănător, pe care mi l-a adus mie, făcând și unele gesturi în acest sens. „Ia-l”, i-am spus. Iar el l-a vârat numaidecât în haine, iar când am ajuns acasă, l-a pus singur pe ceainic. Dar au mai fost și alte cazuri care dovedeau cât de inteligent și ager era la jocuri.

Am suferit cumplit sub ocupația germană până în octombrie 1944. De îndată ce nemții au plecat, ne-a fost dat să ne bucurăm doar pentru o scurtă perioadă, după care a început Războiul Civil. Între timp, în 1945 s-a născut cel de-al doilea fiu al meu, Alexandru. Apoi, de frica războiului, am părăsit satul, petrecându-mi cea mai mare parte a timpului în Kilkis sau în Tesalonic. De teama primejdiilor, copiii și mama lor au rămas cu frică în sat. În ianuarie 1947, soția mea, care era însărcinată cu al treilea copil, i-a pus pe ceilalți doi pe un măgar și au venit la Tesalonic, fugind de focul rebelilor. Au venit fără nici un fel de bunuri sau provizii, ci doar cu frica în sân, reușind cu greu să ajungă.

Cu trei luni în urmă împrumutasem o baracă de la vărul meu, Constantin. Am împărțit-o în două folosind niște împletituri, într-una din încăperi punând ceva unelte – am lucrat ca negustor de fier vechi - iar în cealaltă un pat. Între timp, în iunie 1947 s-a născut al treilea copil, Stavroula. Din ianuarie până în august 1947 am locuit la prăvălie, după care într-o cameră construită din ciment, până în 1952. Când am fost dați afară de acolo, am cumpărat

un petic de pământ și am construit o baracă, unde am locuit până în 1959. Apoi, cu harul lui Dumnezeu, ne-am construit propria casă, unde trăim până astăzi.

Studii

Ioan a intrat la școala primară din Stavropoulis în 1948. Când își termina orele, eu obișnuiam să-l pun să facă câte ceva prin prăvălie, iar când eram plecat, avea chiar el grijă de ea. A învățat să vândă tot felul de lucruri și să-și confecționeze el însuși câteva obiecte, atâta cât îl țineau puterile. Pe măsură ce creștea, făcea treburi tot mai grele, care se dovedeau folositoare în munca noastră și, de aceea, adoptam adesea și propunerile lui.

La școală și-a atras repede dragostea profesorilor, datorită dispoziției sale de a împlini orice sarcină i se dădea. A învățat să schimbe geamurile școlii și alte lucruri utile. Era bun la lecții, fără a se distinge în mod deosebit. Avea o inteligență mai degrabă practică decât academică. Era un copil vesel, însă fără a crea neplăceri. Îi făcea plăcere să adune zarzavaturi pentru iepurii pe care-i țineam în grădină. Atunci când nu avea de lucru, se ducea să se plimbe cu sora lui într-un mic căruț pe care-l avea.

Într-o zi a fost neascultător și, deoarece știa că sunt sever și obișnuiesc să le dau bătaie, i-a fost teamă să vină acasă seara, dormind în prăvălie pe o bancă. Când am venit dimineața acolo, totul strălucea de curățenie. Astfel a reușit să mă liniștească și să scape de pedeapsă. Ioan cunoștea piața din Tesalonic încă de când avea zece ani. El făcea cumpărăturile care erau mai ușoare. Dacă erau mai grele, mergând până la 70 de kg, le pune pe bicicletă, lua un cărucior cu trei roți, iar câteodată chiar un cal și o căruță și le aducea acasă. El reușea astfel să-mi ușureze mult povara.

Era foarte îndrăzneț. În 1952, când am construit baraca din tablă ondulată pe dinafară și din cărămizi în interior, un șarpe venea adesea acolo să bea apă, fiindcă atunci era totul numai câmpie. Într-o zi, Ioan a văzut șarpele intrând într-o gaură. Eu eram plecat la prăvălie. Fără nici o frică, a apucat o sapă, a săpat mai adânc în groapă, a găsit șarpele și l-a omorât. Avea un metru și jumătate lungime.

Viața în Biserică

Încă de când era copil, nu lipsea niciodată de la biserică. Orele de catehism erau mâncarea și băutura sa. Și orice învăța, venea la mine să-mi spună, ca să fiu și eu fericit. În 1954 a părăsit școala primară și s-a înscris la Școala Medie de Catehism, la „Farul”, ce ținea de Frăția „Zoë”. În fiecare duminică dimineață se scula din pat înaintea mea și se ducea la biserică în oraș. După aceasta, participa la lecțiile de catehism și, atunci când se întorcea la ora douăsprezece și jumătate, era plin de bucurie și vioiciune.

La vârsta de 14 ani s-a înscris la Școala de Catehism a Uniunii Creștine a Tinerilor Greci (UCT). Acolo a întâlnit tineri de treabă. S-a împrietenit cu Haralambos Kalaïtzidis, căruia, mai târziu, el urma să-i devină cel mai bun prieten și pe al cărui prim copil, Vasiliki, l-a botezat, dar și cu Demos Tsifoutidis, în prezent starețul Mănăstirii Kostamonitou din Sfântul Munte, cu numele de Agathon. De asemenea, a ajuns să-l cunoască, devenindu-i apropiat răposatului stareț al Mănăstirii Xiropotamou, părintele Efrem, de fericită pomenire. Un alt prieten a fost Apostolos Stefiadis, din Neapolis, în prezent profesor de matematică, și mulți alții.

Pe lângă lecțiile de catehism, ei se adunau în serile de sărbători pe acoperișul casei noastre sau al altcuiva, unde se citea din Sfintele Scripturi sau din alte cărți creștinești. Jucau de asemenea și jocuri pe care le învățaseră la Catehism și în tabără. Pentru răposatul nostru preot-paroh, părintele Apostolos, ei erau mâna lui dreaptă, ajutându-l la slujbele și la treburile bisericii.

Școala tehnică și alte îndeletniciri

Când Ioan a părăsit școala primară, am vrut să-l trimit la școala medie, dar răposatul preot al parohiei noastre, părintele Michalis, a sugerat să-l tritem să învețe o meserie, căci

astfel putea scoate mai mulți bani decât oamenii cu o educație mai bună. Am fost de acord cu propunerea lui și l-am trimis alături de un vecin al nostru să lucreze la magaziile de cereale.

Totuși, curând m-am răzgândit și l-am trimis în schimb la un electrician, ca să se poată duce la o școală tehnică. Acolo a lucrat puțin timp, a primit un certificat și s-a dus apoi cu mama lui să se înscrie la școala „Euclid”. Era o școală privată, deoarece în acea vreme nu existau școli de stat. Ca muncitor electrician, muncea foarte mult, cărând grămezi de echipamente electrice până în strada Sfântul Dimitrie, ajungând aproape de Acropole. Încercam să-l mângâi spunându-i că vor veni și zile bune. Alți copii îl ocărau, dar și-a păstrat răbdarea un an de zile.

A găsit apoi o altă persoană cumsecade, pe Loupinis, care acum nu mai trăiește, pentru care lucra aproape o zi întreagă, după care seara se ducea la școală. Se întorcea acasă cu bicicleta pe la orele 11-12 seara. După aceea obișnuia să mănânce, să citească, să scrie și în cele din urmă să se culce. A doua zi de dimineață, nici nu apucam bine să-l vedem, că el era gata de plecare.

În 1960 a terminat Școala inferioară de Mecanică Electrică, unde a primit și diplomă. A încercat apoi să intre la Școala de Maiștri Electricieni, continuând să frecventeze seralul la „Euclid” pentru încă trei ani. Acela a fost și momentul în care a luat hotărârea să rămână necăsătorit. Mi-a spus aceasta patru ani mai târziu. S-a întors într-o permisie de la Marină, unde-și exercita serviciul militar, spunându-mi. „Tată, spune-i mamei să nu stârnească fetele de prin jur cum că vrea să mă însoare. Am de gând să rămân necăsătorit și să slujesc în Misiunea din afară”.

Primele contacte cu Misiunea Externă au avut loc la tabăra Sfântul Sila, în Kavala. I-am scris răposatului misionar, părintele Hrisostom Papasarandopoulos, care în acea vreme se afla prin Kenya și Uganda, Africa. După aceea am continuat să fiu la curent cu evenimentele prin buletinele misionare, iar mai târziu printr-un periodic numit *Pe cale*.

Din pricină că afacerea șefului său mergea în pierdere, Ioan și-a găsit o slujbă temporară la compania de electricitate, lucrând cu fire aeriene. Era destul de periculos; el se expunea stihilor naturii atât vara cât și iarna, dar cu toate acestea își îndeplinea cu plăcere primejdioasa lui muncă. Doi ani mai târziu a fost angajat permanent, dar a demisionat curând după aceea. L-a întrebat: „De ce ți-ai dat demisia, acum că ai fost angajat permanent?” A răspuns: „Deoarece ar fi necinstit să păstrez postul. Ar împiedica pe altcineva să-și câștige pâinea, iar eu sunt hotărât pentru o slujbă mai înaltă”.

Serviciul militar

În 1963 a terminat școala „Euclid”, după care s-a înscris la o școală serală privată din Tesalonic. Dar, în scurt timp, a trebuit să plece pentru a-și îndeplini până la capăt serviciul militar, fără a mai face studii. În septembrie 1964 s-a întors pentru o scurtă permisie, a urmat puțin anul de practică și a trecut clasa, fără a frecventa vreun curs. Pentru anul al doilea s-a înscris la o școală serală de stat din Pireu, aflată în apropierea bazei navale unde el era repartizat. Astfel că a reușit să fie atât marinar cât și elev. După Marină a reușit să-și termine liceul, deoarece frecventa cursurile în timp ce locuia ca elev intern la Frăția Crucii.

Pentru a-și îndeplini serviciul militar, el a fost mai întâi trimis la baza navală din Pireu. Instrucția și-a făcut-o acolo, iar apoi a fost repartizat pe vasul anti-torpilă *Sfendoni* [Funia] ca subofițer, clasa a doua. A lucrat pe vas din februarie 1964 până în decembrie același an. Restul termenului și l-a petrecut pe uscat, la stația terestră de la Skaramanga. A fost liberat în martie 1966, după ce servise timp de 30 de luni.

Din credință și dragoste pentru Hristos, îndrăzneam să-i mustre pe ofițerii care huleau, cerând să fie pedepsiți, în vreme ce, dacă îi auzea cumva pe marinari că ziceau hule, îi pedepsea el însuși.

Frăția Sfânta Cruce și alte studii

Înainte să plece spre serviciul militar, auzise multe lucruri despre arhimandritul Augustin Kamtiotis, de predicile și nevoițele sale. Când l-a ascultat întâia oară, a fost așa de mulțumit încât de atunci încolo nu l-a părăsit niciodată.

Într-una din permisiile primite de la Marină, numai mie mi-a descoperit această taină. Ca unul care știam că încă din 1965 se hotărâse să devină preot, ce drept aveam eu ca să stau în calea viitorului său? Când și-a dat seama de dorința inimii mele, aceea ca el să devină preot, a zis: „Deocamdată nu sunt pregătit. Voi sta câțiva ani cu părintele Augustin, pentru a mă întări duhovnicește, fiindcă el, din câți mi-a fost dat să cunosc, este cel mai bun în chestiuni duhovnicești, și apoi vom mai vedea. Acum spune-i mamei, ca să nu plângă atunci când vă voi părăsi după terminarea Marinei”. Și într-adevăr, soția mea a fost de acord, după care le-a spus celorlalți copii următoarele: „Dacă veți reuși cu toții să deveniți monahi și monahii, eu voi fi foarte fericită”.

După marină, a venit acasă pentru câteva zile, a rezolvat niște treburi, și-a luat rămas bun și s-a întors la Atena, trecând și pe la părintele Augustin. Ioan s-a folosit foarte mult din prietenia cu alți fii duhovnicești ai părintelui Augustin, dintre care mulți sunt astăzi clerici. El era unul din favoriții lui Nikolaos Sotiropoulos, teolog.

Până în 1970, când și-a terminat liceul, obișnuia să vină și să ne viziteze în Tesalonic, dar numai în pauze sau perioadele de vacanță, în timp ce, mai târziu, a fost în permanență liber. La început avea de lucru la subsolul casei Frăției, împreună cu echipa de întreținere; după aceea a lucrat cu spor la tipografie ca administrator de tipografie. Când cei responsabili pentru Frăție au văzut ce calități are, l-au însărcinat cu administrația clădirii.

În 1967 părintele Augustin a devenit Mitropolit al Florinei. Ioan a început să meargă periodic la Florina pentru a-și oferi prețioasele sale sfaturi și servicii tehnice pentru construcția de biserici, instituții, așezăminte pentru țigani și o mulțime de cruci. A încheiat o echipă de tehnicieni experimentați și, împreună cu tinerii din casa Frăției, pe care i-a luat ca voluntari, mergea prin tot felul de locuri realizând diferite lucrări pentru Mitropolie.

Una din cele mai mari sarcini era așezământul pentru țigani, azilul de bătrâni, casa Frăției și trei cruci mari. Dintre acestea, una a fost construită în satul Sitaria, în biserica Sfântul Cosma, alta pe lacul Prespei Mici, iar a treia pe Dealul 802, aproape de orașul Florina.

Ultima din acestea avea 32 de metri înălțime și 14 lățime. Ioan mi-a spus mai târziu că a fost nevoie de multă muncă pentru a o construi. De fapt, armata și-a pus la dispoziție măgarii pentru a căra materialele de construcție. Când constructorii au ajuns la intersecție cu armoariile orizontale, și-au ridicat mâinile a disperare, spunându-i lui Ioan că le era cu neputință să fixeze plăcile pe suportul vertical. Și dacă ne gândim că fiecare armoar avea 7 metri lungime, le vom da dreptate. Cu toate acestea, Ioan nu se descurajase, nevrând să renunțe la treabă cu nici un chip. S-a apucat să le fixeze el însuși. Cu o mână le-a ridicat în sus și cu cealaltă a bătut în cuie scândurile, la o înălțime de 28 de metri. Când a auzit Mitropolitul, s-a minunat cu totul, venindu-i greu să creadă așa ceva.

Din acel moment, brațul său drept a început să-l doară. De fapt, avusese dureri încă din 1967, și nu a încetat niciodată să lucreze, evitând doar lucrul cu utilaje de mare tonaj.

În jurnalul său personal el notează: „Am vorbit timp de o oră cu cinci doctori, rezultatul fiind că brațul meu nu va evolua spre mai bine și, după părerea lor, va rămâne paralizat. Întreaga problemă a început în subsoluri, în Dioceza Florinei, în timp ce tăiam benzi de metal rotunde. Nu cred că e urmare a păcatului, deoarece mi s-a întâmplat datorită unui zel excesiv pentru Misiune, iar Dumnezeu mi-e martor”.

Printre documentele lui private am găsit un plic plin cu radiografii ale brațului. Mi-a spus că la Crucea Roșie și la Clinica Bunavestire doctorii îi recomandaseră amputarea, deoarece altfel îi va fi o povară pentru tot restul vieții. Dar Dumnezeu le-a înșelat așteptările.

Pe lângă Dioceza Florinei, el a mai lucrat împreună cu echipa și în Paros, la o clădire din locul natal al părintelui Augustin, care era folosită ca bibliotecă. Ori de câte ori avea timp, se ducea la mănăstirea din Longobarda, adăpându-se din râurile învățăturilor duhovnicești ale marelui duhovnic și stareț, părintele Filotei Zervakos.

Era mai tot timpul în Atena, lucrând și pardosind cu scânduri la Frăția Crucii; aici a învățat și alte meserii. A frecventat un an de zile Crucea Roșie pentru a învăța să îngrijească bolnavii, ca astfel să-și poată folosi mai târziu cunoștințele în Misiunea Externă.

În același timp, frecventa lecțiile despre Misiunea Externă de la *Apostoliki Diakonia*, ținute de profesorul Ilie Voulgarakis și episcopul de Androusa, Anastasios Yannoulatos. De asemenea, participa și la lecțiile de catehism de la Arhidioceza Atenei, unde a și lucrat timp de 12 ani ca dascăl în diverse parohii.

Unul din elevii săi, Apostolos Diaremes, l-a urmat în Misiunea Externă. Părintele Cosma l-a dus întâi la Mănăstirea Grigoriu, unde mai târziu avea să se facă monah. Tânărul a fost tuns în monahism cu numele de Chiril, iar apoi a fost luat în Misiune de părintele Cosma. Astăzi, părintele Chiril lucrează neostenit, mergând pe urmele învățătorului și Bătrânului său.

Ioan a mers atât de departe încât a devenit un înotător de frunte, primind un certificat special. Iubea foarte mult marea, drept care și-a procurat tot echipamentul necesar salvării. Când a plecat la mănăstire, a lăsat totul acasă, dar mai târziu, în Misiune, a avut nevoie de materiale. A sărit în apă, scufundându-se în jur de douăzeci de metri, de unde a scos un copil care se înecase și pe care l-a așezat la capătul lacului artificial de la Kolwezi.

Nu s-a dat înapoi nici de la a-și oferi sângele pentru cei în nevoie. Avea o grupă de sânge foarte rară, dar când auzea sau citea în vreo publicație că este nevoie de sânge de acest tip, pleca în grabă să-l doneze. Mi-a spus odată că auzise la radio, după miezul nopții, că era nevoie de grupa lui de sânge, necesar pentru salvarea unui pacient. A plecat repede și a donat sânge.

După 10 ani petrecuți cu părintele Augustin și-a amintit din nou de Misiunea Externă, vrând să ia lecții cu alte subiecte, ca să fie astfel mai bine pregătit pentru întâmpinarea nevoilor și greutăților ce-i puteau sta în cale. A trecut cu succes examenele de admitere la medicină, deoarece voia să ajute misiunea externă ca doctor. În același timp a mai luat și examenele pentru Seminarul Teologic Rizareio cu note foarte bune. N-a reușit să intre la Facultatea de Medicină, dar a trecut de examenele de admitere la Seminarul Teologic. L-a părăsit apoi pe părintele Augustin, studiind un an întreg, fără pauze.

În 1975 și-a început cel de-al doilea an de studii. Din fire era un om foarte activ și puternic, apărător al vederilor sale în materie de lucruri și rânduieli duhovnicești. Îmi spunea că se certa adesea pe diferite subiecte cu profesorii săi. El a format prin intermediul școlii un cerc de studenți împreună cu care citea cărți de-suflet-folositoare și pe care-i ajuta în sporirea duhovnicească, ca unul care era mai mare și avea mai multă experiență în multe domenii.

După ce și-a finalizat acolo studiile, i-am sugerat să se ducă la Facultatea de Teologie, dar mi-a spus că nu este necesar, deoarece profesorii de la Academia Rizareio fuseseră efectiv de nivelul celor universitari. Oricum, îi venise vremea să lucreze pentru Misiunea Externă. Astfel că aceasta a fost ultima etapă a educației lui formale – Seminarul Teologic Rizareio. Cu totul, el a studiat 24 de ani, și anume:

- 6 la școala publică
- 7 la cursurile serale
- 4 la Școala inferioară de tehnicieni – electricieni
- 3 la Școala de Maiștri
- 2 la Seminarul Teologic
- 1 la Școala de infirmieri a Crucii Roșii și
- 1 la Școala de Catehism din cadrul Asociației *Apostoliki Diakonia*.

Toată această învățătură și experiență practică au fost de mare ajutor pentru întemeierea bazei misionare, precum și pentru începutul lucrării duhovnicești și misionare din orașul Kolwezi, Zair.

Prima perioadă a misiunii

Așa cum am spus, după primul an de studii la Seminarul Teologic Rizareio, a plecat în Africa pentru un an. A luat această hotărâre după ce l-a întâlnit în Atena pe misionarul Amfilohie Tsoukos, care i-a spus despre marile nevoi ale misiunii. El ne-a telefonat să ne spună că va pleca cu părintele Amfilohie. A venit la Tesalonic, și-a făcut bagajele și s-a întors la Atena pentru plecare.

În iulie 1975 Ioan a ajuns în Kolwezi, Zair. Acolo a fost și locul începerii luptelor sale. Părintele Amfilohie l-a însărcinat cu construcția bisericilor în sate și orașe pe o rază de 700 de kilometri. Cu entuziasm, cu dinamism și îndrăzneală – însușire definitorie, s-a apucat imediat de lucru, trecând peste faptul că nu știa limba swahili, pe care acum o auzea pentru prima dată.

A stabilit echipe de lucru și a început lucrul la construirea bisericilor. Echipele lucrau pe rând. Cu alte cuvinte, una din ele lucra la zidărie, apoi veneau tencuitorii, alții puneau ușile și ferestrele, alții văruiau și așa mai departe. Înainte de terminarea unei biserici, deja se începea construcția alteia. Trebuia să termine ceea ce părintele Amfilohie îi ceruse să facă.

Veștile primite de la monahiile Anastasia și Zoë și în special de la părintele Amfilohie au fost foarte plăcute și încurajatoare. Ioan era de neîntrecut și neobosit în munca sa, disprețuind toate primejdiile vieții.

Toată această muncă de zidire a bisericilor cerea o mulțime de bani. Monahiile Misiunii scriau scrisori peste tot pentru ajutor. Și, într-adevăr, banii veneau, iar munca de zidire a bisericilor a continuat. În 15 luni Ioan a zidit 9 biserici. Dintre ele, 8 se aflau în regiunea Samba și una în Katanga, în zona misionară a arhimandritului Hariton Pnevmatikakis.

La un moment dat, domnul Simos, președintele Asociației Misionare din Patras „Întâiul-Chemat” a venit acolo într-o vizită. La întoarcere ne-a spus că Ioan obișnuia să se întindă în pat și să se odihnească cu pantofii în picioare. Nu voia să petreacă nici un pic de timp pentru el însuși.

Între timp, în Kolwezi, Mitropolitul Africii Centrale, răposatul Nicodemos Galatsiatos, era atât de mulțumit de el încât i-a oferit medalia de aur a Patriarhiei de Alexandria.

Deoarece nu se îngrijea prea mult de sine, ca unul ce avea o constituție robustă, a făcut insolație. A suferit tot restul vieții de dureri de cap și amețeli. În ciuda muncii istovitoare și a multor griji, nu a întrerupt legătura cu noi, continuând să ne scrie. Credea că se vor găsi și alții care să meargă pe urmele sale. Îi scriau mulți tineri care-i spuneau că se gândesc la Misiune, dar, cu toate acestea, mai târziu s-au căsătorit. Alții au fost hirotoniți preoți în Grecia și, o dată ce au reușit să ocupe un loc într-o parohie, așezându-se bine, și-au uitat promisiunile. Dar alți oameni, în care nu-și pusese nici o nădejde, s-au dus și l-au ajutat, și la fel se întâmplă și astăzi.

Întoarcere în Grecia

În septembrie 1976 s-a întors din Zair și și-a continuat studiile din anul doi de la Seminarul Teologic Rizareio. În anul ce a urmat și-a luat diploma și a plecat cu părintele Nicodim Bilalis la Sfântul Munte. Părintele Nicodim colectase niște bani pentru reconstrucția bisericii Sfântul Nicodim Aghioritul, aproape de chilia în care Sfântul a trăit și a adormit în Domnul. A văzut în Ioan persoana potrivită pentru a începe reconstrucția, drept care i-a dat lui această sarcină. Și, într-adevăr, prin dinamismul său caracteristic, a reușit să înalțe scheletul bisericii în trei luni, în vara lui 1977. A necesitat multă muncă, deoarece terenul era accidentat și în pantă.

În acest timp, Ioan a avut ocazia să cerceteze și părinți athoniți îmbunătățiți. Printre ei se afla și părintele Paisie, care atunci locuia pe pământul Mănăstirii Stavronikita, la Kapsala. El a propus ca Ioan să fie tuns monah la Sfânta Mănăstire Grigoriu pe care, până atunci, nu o cunoscuse și nici nu avusese vreun contact cu ea, astfel încât el să fie hirotonit și să se întoarcă în Misiune ca ieromonah, cu binecuvântarea mănăstirii sale.

Ioan mi-a povestit despre prima întâlnire cu părintele Paisie. După ce se recomandase, Bătrânul l-a trimis cu un urcior să aducă niște apă de la un izvor aflat la o anumită depărtare de chilie. Ioan a luat urciorul și a pornit bucuros. A găsit robinetul din care apa curgea într-un jgheab frumos și, după ce a așteptat răbdător, s-a întors înapoi. Bătrânul a luat urciorul și l-a golit în fața lui într-un rezervor din chilie. El voise să pună la încercare răbdarea și ascultarea lui Ioan. După aceasta au vorbit mai multă vreme, iar Ioan s-a folosit mult de dumnezeieștile sfaturi ale Bătrânului.

Altă dată, mi-a povestit el odată, înainte să se ducă la Mănăstirea Grigoriu, l-a vizitat din nou pe părintele Paisie. A plouat atât de mult pe cale încât s-a udat leoarcă. În timp ce se apropia de poarta din fața chiliei Bătrânului, l-a găsit pe acesta îmbrăcat în niște haine vechi,

așteptându-l pe vizitator. Ioan rămase înmărmurit, neînțelegând cum de știa Bătrânul că va veni cineva la chilia lui. Au intrat înăuntru. Bătrânul voia să-i dea de schimb o altă pereche de pantaloni, dar avea numai una! Așa că i-a aprins soba. Ioan s-a încălzit și s-a uscat. Au vorbit foarte mult timp, iar Ioan și-a dat seama ce mare dar de la Dumnezeu este să iei sfatul unuia dintre Bătrânii luminați ai pustiei.

La sfânta mănăstire Grigoriu

În acel timp, părintele Nicodim Bilalis locuia la Nea Skiti, ce aparținea de Mănăstirea Sfântul Pavel. Ioan i-a făcut o vizită. Voia să-l vadă și pe părintele duhovnic al schitului, părintele Spiridon Xenon, care trăia la schit alături de alți patru monahi. Părintele Spiridon i-a făcut cunoștință lui Ioan cu Starețul Mănăstirii Grigoriu, părintele Gheorghe, ca unui viitor monah.

Astfel că, într-o dimineață de octombrie a anului 1977, s-au dus împreună la mănăstire. Din motive lesne de înțeles, regulile mănăstirii și ale Sfântului Munte nu conțin nici o dispoziție referitoare la expedițiile misionare ale monahilor mai noi. În cazul lui Ioan, Starețul a acționat din *iconomie*, ascultând atât de părintele Spiridon cât și de preacucernicul Bătrân Paisie, care de asemenea a propus ca Ioan să fie tuns la Grigoriu înainte de a pleca apoi în Misiune. Părinții mănăstirii au fost de acord cu Starețul, părintele Gheorghe.

Cu acordul mănăstirii, Ioan s-a întors din nou în lume pentru o scurtă perioadă de timp. Și-a pus în ordine situația socială și obligațiile. S-a dus să-l vadă pe părintele său duhovnic, părintele Fotie Stamapoulos, ca și pe fostul episcop al Tesalonicului, Leonida Paraskevopoulos, pe mitropolitul Florinei, Augustin Kantiotis și pe alți bine-cunoscuți clerici și prieteni.

De fapt, ne-am dus împreună să-l vizităm pe mitropolitul Florinei. Când Ioan i-a spus ce avea pe suflet, mitropolitul Augustin a ridicat anumite obiecții. Nu l-a lăsat să plece, zicându-i: „Te vreau cu mine. Am o mare sarcină în fața mea și am nevoie de oameni care să mă ajute”. „Am luat această hotărâre încă din anii 1960 - răspunse Ioan - și trebuie să merg cu ea până la capăt”. Când discuția a luat sfârșit, Mitropolitul Augustin s-a întors către mine și a zis: „Îl vreau pe Ioan alături de mine, căci aripile mele sunt destul de mari pentru a-l acoperi”.

A plecat la mănăstire în martie 1978. Noul său Bătrân, părintele Gheorghe, l-a sfătuit să nu se îngrijească prea mult de lucrul mâinilor, ca să aibă timp pentru îndatoririle lui duhovnicești și pentru a învăța rânduiala ascultărilor de la mănăstire. De la ieromonahi a învățat îndatoririle preoțești, din *Tipic* - rânduiala slujbelor și așa mai departe. El voia să aplice regula monahală athonită în lucrarea Misiunii și să-i învețe pe africani rugăciunea inimii fie din cărți, fie din puțină experiență dobândită din șederea de opt luni la mănăstirea sa de metanie.

În iunie a fost tuns ca monah, luând numele Sfântului Cosma Etolul. Bătrânul său, părintele Gheorghe, ne-a spus mai târziu că hotărâse inițial să-i dea numele de „Metodie”, în cinstea Sfântului Metodie din Tesalonic, Luminătorul slavilor, dar nu a reușit să găsească Troparul acestui Sfânt din Ceaslov. Și pentru că momentul tunderii se apropia, Bătrânul, prin îndemn dumnezeiesc, l-a numit Cosma, pentru a-l cinsti pe marele misionar al Greciei din vremea robiei turcești. Ioan, sau părintele Cosma de acum, i-a spus Bătrânului că lumina dumnezeiască a fost aceea care l-a făcut să-i dea acel nume deosebit, deoarece el l-a avut din totdeauna pe Sfântul Cosma ca și protector al vieții sale, a cărui icoană o avea deasupra pernei, după cum i-a și arătat mai târziu.

După aceea ne-a scris o scrisoare despre tundera sa, iar noi i-am dorit toate cele bune. Ne-a spus și despre marele eveniment al hirotoniei, care urma să aibă loc pe 15 august (stil vechi) 1978. I-a scris de asemenea și părintelui Fotie, care era în Atena pentru a obține de la el consimțământul duhovnicesc, pe care i l-a și trimis, dar, din păcate, nu a putut fi prezent personal din pricina vârstei înaintate.

Noi, cei din Tesalonic, am umplut un autobuz întreg și am sosit la Uranopolis în ajunul Praznicului Adormirii Maicii Domnului. Alții sosiseră de pe tot cuprinsul Greciei, din Atena și Patras cu deosebire. Eram aproape o sută de oameni cu toții, călătorind până la mănăstire cu un vapor ce fusese închiriat. Era pentru prima dată când părinții de la mănăstire văzuseră atât de mulți oameni veniți pentru hirotonia unuia dintre frații lor.

Hirotonia întru diacon a avut loc în cadrul Dumnezeieștii Liturghii de la Praznic, care a căzut într-o sâmbătă, iar a doua zi a fost hirotonit preot. Starețul, părintele Gheorghe, a ținut un cuvânt la trapeză referitor la viața și misiunea părintelui Cosma, mulțumind în numele acestuia tuturor celor care au împărtășit bucuria hirotoniei sale. După aceasta a vorbit episcopul de Rodostolos, care a și condus hirotonia întru diacon, iar după el episcopul de Androusa, care a descris hotărârea părintelui Cosma ca o mare și slăvită lucrare a lui Dumnezeu.

În acord cu *Tipicul* Bisericii noastre, părintele Cosma a stat în mănăstire vreme de 40 de zile, pentru a săvârși 40 de liturghii. Apoi a părăsit Athosul și și-a făcut actele de plecare, trecând și prin Atena.

După aceea a revenit pentru câteva zile la mănăstirea sa de metanie. Spuse că înainte să plece, Bătrânul său i-a citit o rugăciune specială, exprimându-și nădejdea că Dumnezeu îi va spori lucrarea. Toți părinții de la mănăstire, după treapta fiecăruia, și-au luat atunci rămas bun de la el, unii dintre ei neputându-și opri lacrimile. La noi acasă a mai stat doar două zile, iar apoi, luându-și lucrurile, s-a dus la Atena pentru marea călătorie.

A doua perioadă misionară

Când a ajuns în Zair pentru prima dată și a văzut, în Kanaga, că părintele Hariton Pnevmatikakis și sora Olga erau bătrâni și singuri, s-a gândit că ar fi bine să plece și să fie alături cu ei. Cu toate acestea, s-a întâlnit în Atena cu mitropolitul Africii Centrale, Timotei, de la care a primit alte instrucțiuni. Preasfinția Sa i-a propus să meargă la Centrul Misionar din Kolwezi, deoarece părintele Amfilohie plecase în Grecia, iar ei aveau nevoie de un preot. Dar părintele Cosma a preferat să înceapă din Kanaga. A fost primit cu mare bucurie de părintele Hariton și sora Olga.

Și-a dat seama că nu-și va putea pune în practică prea curând programul pe care-l elaborase în timpul primei perioade a misiunii. A aflat că protestanții și romano-catolicii își aduseseră misionarii lor în urmă cu o sută de ani, dar și el voia să-i ajute pe africani atât material, cât și spiritual. Planul său era să găsească o fermă unde să poată cultiva pământul și să crească animale, fiindcă nevoile materiale trebuie neapărat rezolvate alături de cele spirituale. Așa că, într-o lună de zile, părintele Cosma a plecat spre Kolwezi, cu ascultare de la episcopul său, căci aceea era voia lui Dumnezeu. Kanaga e situată la 1500 de kilometri depărtare de Kolwezi. A luat trenul și a sosit la destinație șapte zile mai târziu, din cauză că trenurile nu erau rapide, mergând cu viteza unor căruțe. La Kolwezi a găsit două surori, Anastasia Pexou și Zoë Mihalaki, care au fost foarte bucuroase să-l vadă. Îndeosebi episcopul a fost mulțumit când a primit o scrisoare din Kolwezi de la părintele Cosma.

A început să-și pună planul în aplicare încă din primele zile. Voia să construiască o casă misionară care să formeze primul nucleu de educare și îndrumare duhovnicească a copiilor. Alături de clădirea Misiunii, a construit camere pentru copii. A construit de asemenea și un grajd pentru animale, aducând câteva capre și găini.

Din pricina plecării din Kinshasa spre Grecia a părintelui Dionisie Beka, care lucrase pentru Misiune, părintele Cosma s-a dus acolo pentru două luni, urmând instrucțiunile episcopului. A luat cu sine și un tânăr african care știa franceză și care era capabil să facă multe treburi pentru el. Cel mai important lucru a fost acela că a putut să ceară drepturile de proprietate asupra unei bucăți de pământ pe care autoritățile au cedat-o unei biserici ortodoxe, dar pe care erau nerăbdători s-o ia înapoi. S-a dus să se întâlnească cu miniștri și alți oficiali de stat, reușind să obțină drepturile și recunoașterea lor oficială.

A reușit de asemenea să găsească căi de obținere a unor tractoare și mașini, scutite de impozit. A primit ajutor din Grecia de la prietenul său, Mihail Hagiioannou și din partea Frăției Misiunilor Externe din Tesalonic, care în 1978 i-au trimis 1.000.000 de drahme pentru a cumpăra o mașină.

Când s-a întors din Kinshasa, caprele și găinile erau de negăsit. Le furaseră hoții noaptea, deschizând întâi ușa exterioară de la internatul copiilor. Acesta a fost motivul care l-a făcut pe părintele Cosma să ia o serie de măsuri. A blocat zidul curții, a adus câini și a pus un paznic la ușă să păzească zi și noapte. De atunci încolo, la clădirea Misiunii nu au mai avut loc furturi așa de grave.

Aria geografică acoperită de Misiunea Kolwezi se întinde pe o suprafață de 70 de kilometri către Zambia, 350 către Angola, 300 de kilometri de orașul Lubumbashi și 700 de kilometri către Nord. În timpul ploilor, drumurile deveneau impracticabile. Din acest motiv voia părintele Cosma noi vehicule: ca să se poată mișca cu ele prin jur fără a le strica sau a le împotmoli în noroi la jumătatea drumului.

În vremea când dădeam o mână de ajutor la Centrul misionar, aveam două camioane vechi, care se stricau la fiecare cursă de două sau trei ori. Dar părintele Cosma lua întotdeauna cu el toate sculele și piesele de schimb necesare și le repara.

Odată am fost împreună într-un sat numit Moshima, aflat pe drumul spre Zambia. Mergând noi către seară prin pădure, am dat peste un camion foarte mare ce aparținea firmei G.K.M.Co., încărcat cu femei și copii ce se îndreptau spre Kolwezi. Era împotmolit acolo de două zile. Ca de obicei, părintele Cosma s-a oprit pentru a ajuta. I-am spus că trebuie să ne continuăm drumul deoarece se lăsa seară și nu știam ce ni se mai putea întâmpla atunci în pădure. Nu a luat în considerare ceea ce spuneam. Luându-și sculele pentru reparat, s-a întins sub camion și a descoperit imediat problema: țevile prin care curgea benzina erau

blocate. De îndată ce le curăţase, a strigat la şofer: „Dă-i drumul!” Şi duşi au fost, mai fericiţi ca niciodată şi bătând din palme. Părintele Cosma nu se gândea la vreun eventual pericol pentru viaţa sa, obişnuind să-mi spună: „Dumnezeu m-a făcut misionar în această regiune. Oriunde mă duc, ajut pe oricine aflu în cale care are nevoie de mine”.

Educaţia duhovnicească a africanilor

Spre deosebire de neobositele sale eforturi de a crea condiţiile preliminare necesare pentru întreţinerea membrilor centrului - copiii, alături de o mulţime de creştini, părintele Cosma a pus mare accent şi pe partea duhovnicească a lucrurilor. El a început cu predarea unor lecţii de catehism pentru creştinii ortodocşi, pe grupe sau echipe. Lecţiile erau diferite pentru bărbaţi, femei, fete sau băieţi. Pentru ortodocşii din Kolwezi, el a pus lucrurile în rândulială.

Dar ce se întâmpla cu ortodocşii din celelalte oraşe şi sate aflate la mare depărtare? Trebuia să aibă grijă să le viziteze şi pe ele. A făcut rost de o maşină puternică, un fel de Land Rover, cu care a mers prin satele din jur, luându-şi cu el cortul şi ceva provizii. Îi aduna laolaltă pe oamenii din sate şi le vorbea ore întregi. Folosind bateria de la maşină, el proiecta imagini din Sfântul Munte, Ţara Sfântă, aspecte din viaţa religioasă a oamenilor din Grecia până târziu în noapte. Atunci ei aprindeau focuri pentru a vedea şi a se încălzi. Îi pregătea pentru Dumnezeiasca Liturghie şi Sfânta Împărtăşanie, iar dimineaţa săvârşea Liturghia în adăposturi făcute din ierburi şi noroi. Apoi le împărţea haine, medicamente şi, uneori, alimente.

Pe cei ce se arătau dispuşi să îmbrăţişeze Ortodoxia îi convingea să lepede uneltele vrăjitoresci şi să creadă numai în Adevăratul Dumnezeu, Iisus Hristos. Alegea din fiecare sat câte doi oameni, dintre cei mai buni care-i găsea, şi-i păstra pentru două sau trei luni la Centrul Misionar pentru instruire. După aceea îi trimitea înapoi în satele lor, iar mai târziu, deoarece uitau foarte uşor, îi trimitea la Baza Misiunii pentru a-şi consolida ceea ce el îi învăţase.

Adesea era nevoit să stea în adăposturile lor, dar nu reuşea niciodată să doarmă din pricina mirosului, viermilor, insectelor, şoarecilor, şerpilor şi a celorlalte animale de noapte. Dar nimic din toate acestea nu a reuşit să-i micşoreze hotărârea, singura lui grijă fiind aceea de a-i ajuta pe africani să iasă din sărăcie şi mizerie.

La diferite conferinţe organizate de stat, la care a fost invitat de către oficiali guvernamentali, el le-a spus să nu asuprească oamenii şi să nu îngăduie soldaţilor să jefuiască sătenii, care adesea erau siliţi să se ascundă în păduri. Deoarece îl respectau şi îi preţuiau opinia, ei i-au urmat sfatul. Astăzi, militarii nu mai sunt văzuţi pe străzi, iar oamenii se pot mişca în voie prin oraş.

Când părintele Cosma a ajuns la Kolwezi în 1978, acolo exista numai un singur preot african, părintele Gherasim. El fusese hirotonit în 1975 şi făcea vizite parohiale prin sate de unul singur. Lucrarea duhovnicească era săvârşită cu ajutorul dascălilor de catehism locali, instruiţi cu regularitate de părintele Cosma. Ei îşi aduceau listele cu catehumeni şi cu candidaţii pentru Botez.

Pe timp de vară, când se opreau ploile, făcea vizite prin sate împreună cu părintele Gherasim şi îi botezau pe catehumeni în râuri. Un Botez în masă, fie pentru câţiva, fie pentru mai mulţi, lua două zile.

În prima zi, erau aleşi acei catehumeni care urmau să fie botezaţi şi care aveau situaţiile familiale puse în ordine. Pentru cei care aveau două sau trei neveste, aceasta era o problemă majoră. Înainte de a fi botezaţi, ei trebuiau să aleagă cu care soţie voiau să se căsătorească, iar apoi îi cununa. Erau de asemenea obligaţi să predea toate instrumentele folosite în magie, deoarece altminteri diavolul i-ar fi chinuit chiar şi după Botez.

A doua zi, se săvârşea Utrenia şi Dumnezeiasca Liturghie, în care primeau Împărtăşania numai cei botezaţi. Apoi mergeau cu toţii la râu, unde se făcea o mărturisire de credinţă, lepădările de satan şi unirea cu Hristos. Intrau cu toţii în apă, iar preotul îi boteza unul câte unul în numele Sfintei Treimi. După aceasta, nou-botezaţii creştini se duceau la biserică şi se împărtăşeau cu Preacuratele Taine, întrucât preotul nu consumase tot Trupul şi Sângele

Domnului. Apoi cuplurile nou-botezate se căsătoreau, primind diferite daruri: haine și medicamente.

Când erau foarte mulți oameni pentru botezat, iar noaptea era pe cale să se aștearnă, Tainele erau săvârșite sub lumina farurilor de la mașini. În orașe era ușor să faci Botezuri, în cristelnițe cruciforme, întrucât exista electricitate, care ajuta mult și la săvârșirea altor slujbe.

Înainte de a ajunge părintele Cosma acolo, exista deja un număr destul de mare de credincioși, dar nu exista nici un preot. Cel mult o dată pe an primeau vizita unui preot, pentru spovedanie și împărtășanie. Părintele Cosma trebuia să pregătească candidați la preoție și primii care trebuiau să preia această funcție înaltă erau dascălii de catehism.

În vara anului 1979, Preasfințitul a venit la Kolwezi. Împreună cu părintele Cosma, au vizitat satele și au hirotonit zece dintre cei mai buni dascăli, astfel că personalul misionar a crescut la unsprezece preoți, incluzându-l pe părintele Gherasim. Dintre aceștia, toți participau în acea vară la un seminar de liturgică, iar apoi se duceau pe la satele lor. Cei mai mulți dintre ei au preluat câte două sau trei parohii fiecare. Se duceau în fiecare vară la Baza Misionară, unde, timp de două luni, participau la un seminar pentru preoți și cateheți.

În acea vreme, părintele Cosma nota în jurnalul său că acești preoți nu erau bine înzestrați și că vor trebui găsiți preoți mult mai pricepuți printre copiii din propria casă misionară. Episcopul Timotei a hirotonit mai târziu alți trei preoți, trei diaconi și trei ipodiaconi.

Ferma și posibilitățile de

creștere a animalelor

Pe teritoriul Zairului, grecii, și în general europenii, au înființat cu mult timp în urmă ferme cu animale domestice. O astfel de fermă se găsea la 7 kilometri de Kolwezi, fiind proprietatea unor greci, Mihail Psathas și Gheorghe Hagiharalambos. Cu toate acestea, în 1975, guvernul Zairului și-a însușit proprietățile cetățenilor albi, dându-le apoi africanilor. În decurs de doi ani nu le mai rămăsese nimic, fiind aduși în pragul foametei. Din cauza aceasta, în 1978, Statul i-a invitat din nou pe albi să-și ia înapoi pământurile și clădirile, deși acestea se aflau în paragină.

Grecii pomeniți mai sus și-au recăpătat și ei ferma, din care nu numai că lipseau animale, ci și tabla ondulată de pe acoperișurile clădirilor. Au acoperit unele din adăposturile pentru animale, dar le era teamă să le aducă acolo, ca nu cumva să fie furate din nou. Au auzit că părintele Cosma voia să pună bazele unei ferme, iar ei i-au propus să o cumpere pe a lor. S-a ajuns la o înțelegere și părintele a preluat-o în 1979. La început a cumpărat niște porci, cinci capre, tot atâtea oi, trei iepuri și câteva găini.

Apa se găsea la mare distanță de adăposturi. Inițial o aduceau la animale cu ajutorul unor motorașe, dar pentru că apa era murdară, acestea s-au stricat. Părintele Cosma se gândea că ar fi imposibil să aduci apă cu ajutorul animalelor sau vehiculelor de la o distanță așa de mare. El a descoperit că de la un loc mai înalt al râului, apa putea curge la vale de la sine. S-a hotărât să aducă apa în țarcul animalelor printr-un canal. A angajat muncitori și s-au apucat să sape șanțul. Era o muncă istovitoare, întrucât în anumite locuri șanțul trebuia să aibă cinci metri adâncime; totuși, până în toamna lui 1980, a fost terminat. Muncitorii s-au putut odihni liniștiți, iar animalele și-au avut necesarul de apă.

Cu toate acestea, marea bucurie pe care au simțit-o a fost urmată de consternare. Pe timp de iarnă ploua foarte mult, iar pământul se sfărâma. De aceea, șanțul a suferit stricăciuni foarte mari: apa curgea pe de lături, iar animalele rămâneau fără apă. În 1981 au început un nou proiect. G.K.M.Co. a trimis două buldozere și două gredere³³ pentru a repara drumurile. Părintele Cosma a obținut de la șeful companiei permisiunea de a folosi mașinile pentru a construi pe marginea șanțului un drum lung de trei kilometri. Drumul le-a fost de mare ajutor muncitorilor, deoarece anterior ei trebuiau să parcurgă un drum de țară foarte dificil, plin de buruieni înalte de trei metri. Cu ajutorul vehiculelor de la bază au adus de asemenea și nisip, pietre și ciment, cu care au netezit acele părți ale șanțului care trebuiau cimentate. La gura râului, de unde venea apa, a construit un zid dublu, foarte puternic, pe post de dig, colectând astfel toată apa râului. Astăzi nu se mai înregistrează nici o lipsă de apă la instalațiile de alimentare a animalelor. Un canal special duce apa de jur împrejurul

³³ Mașină de profilat drumuri [n.tr.].

adăposturilor de animale și ea curge la baza lor. Grădinile de zarzavaturi sunt de asemenea udate permanent de la aceeași sursă. Grajdurile sunt astfel spălate foarte frumos, iar apa aduce bălegarul într-un loc special, de unde este folosit pentru grădini.

În 1981, animalele au început să se înmulțească, dar grajdurile și cotețele de găini se aflau încă într-o stare mizerabilă. Porcii își purtau purcelușii abia fătați prin noroi, puii mureau din cauză că apa de ploaie intra înăuntru, deci, era nevoie de condiții mai bune.

Atunci, domnul Papadimitrakopoulos, care se afla la conducerea misiunilor în Tesalonic, i-a trimis părintelui Cosma niște cărți utile despre creșterea animalelor. Le-a citit și și-a făcut propriile planuri pentru îmbunătățirea condițiilor din adăposturi. Pentru grajdurile animalelor a pus pavaj înclinat, ca astfel să poată fi spălate mai ușor. A vărui pereteii pentru a ucide bacteriile și alți paraziți, a pus tablă ondulată nouă pe acoperișuri, iar pentru animale a făcut pânii noi de alimentare, mult mai perfecționate. De atunci încolo animalele se puteau hrăni mult mai ușor, fără a risipi hrana sau a o călca în picioare. Pentru iarnă, a pus încălzire în cotețele de găini, ca să nu moară de frig. A fixat în zid niște butoaie mari, speciale, cu gurile dând spre exterior. Apoi ardea lemne în ele, iar căldura se răspândea prin cotețele de găini, în timp ce fumul ieșea prin gurile butoaielor. A pus iepurii în niște țarcuri speciale de sârmă, ca iepuroaicele să nu moară de diferite boli atunci când fătau iepurași și se îngrijeau de ei. Astăzi, acea fermă a atras admirația nu numai a băștinașilor, dar și a străinilor și a turiștilor din toată lumea care vin la Kolwezi. Îi poți auzi spunând: „Ortodocși, ortodocși”.

Bisericile Misiunii din regiunea Kolwezi

Pe lângă cele zece biserici construite de părintele Cosma în prima perioadă misionară, ca laic, în 1976, a mai construit încă cinci. Mai sunt și alte trei, care aparțin comunităților grecești din trei mari orașe. În Lubumbashi se află o biserică cu hramul Bunavestire, în Kolwezi - biserica Sfântul Gheorghe, iar în Likashi cea a Sfinților Trei Ierarhi. Toate trei sunt foarte frumoase. În Lubumbashi, părintele Cosma a mai construit încă o biserică închinată Sfântului Întâi Mucenic și Arhidiacon Ștefan. Inițial era mică, dar, mai târziu, a cumpărat în față o bucată de pământ și a extins pronaosul. A mai construit lângă biserică și un baptisteriu.

În satul Karkazembe, situat la o oarecare depărtare de drumul principal ce leagă orașele Kolwezi și Lubumbashi, el a construit o biserică închinată Apostolului Toma. Este mai mare și mai frumoasă decât celelalte: are un birou, o magazie și un dormitor. În 1987, în Lubumbashi, pe o porțiune de 12 acri de pământ³⁴, el a construit biserica cu hramul Nașterea Domnului. Alături de ea, diverse dependințe: un birou, o magazie, o casă parohială, toate având apă și electricitate.

În 1987 a mai construit încă alte trei noi biserici. Una era în Likashi, închinată Sfântului Ioan Botezătorul, cu clopotniță, birou, magazie, casă parohială și o curte spațioasă. Lucrările de zidire au fost supravegheate de sora Stavrița Zahariou. A doua, în satul Tsomutente, a fost închinată Sfântului Dimitrie, fiind întemeiată de un atenian, în timp ce a treia, din satul Mousounoi, a fost închinată Sfinților Teodor Tiron și Teodor Stratilat. Aceasta se află pe o mare porțiune de pământ, are o casă parohială și a fost plătită de două surori din Atena.

În toamna anului 1984, părintele Cosma se afla în Grecia. La întoarcere a locuit timp două luni în Kinshasa. În acea vreme, cu banii grecilor din Kinshasa, a construit biserica Sfântul Marcu Evanghelistul. Alături de ea, a construit o clădire cu două camere pentru folosul preotului. Atât grecii cât și americanii au fost recunoscători văzând cum, în numai două luni, a răsărit o biserică atât impunătoare cât și frumoasă. Grecii i-au dat două mașini pentru lucru și transport, una pentru a căra echipamentele și cealaltă pentru uzul personal.

---

³⁴ În jur de 4,860 de hectare [n.tr.].

Călătorii în Grecia

În iunie 1981, Mitropolitul Timotei l-a chemat pe părintele Cosma în Grecia, unde el însuși își avea reședința, pentru a participa la o conferință a misionarilor. A venit și s-a stabilit în Atena pentru câteva zile pentru a-și rezolva niște chestiuni legate de Misiune și, în special, pentru a face cumpărături. Apoi, înainte să plece la mănăstirea sa de metanie de la Sfântul Munte, a venit la noi acasă pentru câteva zile. Era foarte obosit, atât trupește cât și sufletește, voind să găsească puțină pace, să cugete și să se roage. La mănăstire s-a îmbolnăvit, probabil din pricina schimbării de climat. În plus, s-a trezit cu altă frământare: cineva a spus minciuni preoților din Misiune despre părintele Cosma, iar aceștia l-au ocărât. Aceasta l-a durut foarte tare, prelungindu-i șederea pe patul bolii.

Dar, în această vreme de amărăciune și tristețe, a fost să se întâmple și ceva ce i-a adus bucurie. Unul dintre tinerii pe care-i învățase odată câte ceva în Atena, Apostolos Diaremes, a venit la mănăstire tocmai cu intenția precisă de a-l urma pe părintele Cosma în Misiune și de a rămâne în ea definitiv. Părintele Cosma a fost de acord și l-a luat cu el în Africa. În prezent, Apostolos este monah, unul dintre monahii frăției de la Mănăstirea Grigoriu și, împreună cu succesorul părintelui Cosma, părintele Meletie, duce toată povara Misiunii din Kolwezi.

Pe la mijlocul lunii noiembrie a aceluiși an, s-a pregătit de întoarcere la Baza Misiunii. A cumpărat aproape opt tone de bunuri, lucruri greu de găsit sau inexistente acolo, pe care le-a încărcat pe un vas ce se îndrepta spre Zair. La întoarcerea în Kolwezi, africanii s-au bucurat nespun de revederea cu el. I-a iertat pe toți preoții și, de atunci înainte, nimeni nu a mai avut nimic împotriva lui. Mitropolitul deja aplanase toate clevetirile la adresa lui.

În 1982 a venit pentru câteva zile în Grecia pentru a rezolva o problemă personală, apoi a revenit.

În iunie 1984 a venit pentru o conferință misionară. Acolo el și-a prezentat punctul de vedere, precum și plângerea sa împotriva Biroului Misiunii *Apostoliki Diakonia*, care ajută mai mult o misiune în detrimentul celorlalte. Apoi s-a dus la mănăstire unde s-a odihnit până în noiembrie. În decembrie, drumul la întoarcere l-a făcut împreună cu părintele Chiril, care stătuse la mănăstire ca novice de mai bine de un an, iar acum era monah rasofoar.

Ultima lui călătorie a fost în iunie 1988. A stat în Atena o săptămână. A vizitat niște prieteni și colegi și a cumpărat niște lucruri pe care le-a trimis la Kolwezi. În Tesalonic a stat în jur de zece zile. A vizitat prieteni ai misiunii din Tesalonic și din afară, după care s-a dus spre Siderokastro. Acolo a întâlnit-o pe sora Paraskevi Saha, care trăia ca novice într-o mănăstire de maici. După ce a fost în Kolwezi prin 1985, ea s-a hotărât să lucreze permanent în grupul misionar al părintelui Cosma ca soră și persoană responsabilă pentru fetele din casa misiunii³⁵ și pentru femeile muncitoare. Mai târziu, când și-a depus voturile monahale, și-a luat numele de Xenia.

Părintele Cosma a rămas în mănăstirea sa de metanie aproape două luni. Cu ajutorul părinților de la mănăstire a reușit să scrie Jurnalul Misiunii, precum și o lucrare despre căile de sprijinire și încurajare a activității misionare. Lucrarea a fost publicată în periodicul *Misiune Externă* din Tesalonic sub titlul: *Gânduri despre lucrarea misionară, adunate din experiență*. A trebuit apoi să-și mai însușească și alte elemente din rânduielile liturgice. Săvârșea des Dumnezeiasca Liturghie și, în general, participa la muncile grele de la mănăstire.

Spre sfârșitul lunii august a ieșit din nou în lume. A început să țină cuvântări prin toată Grecia pentru a ajuta la răspândirea Misiunii. În Tesalonic se afla în legătură permanentă cu conducătorul Misiunii, care-l aprecia foarte mult, îl ajuta financiar și, la fel ca un părinte, îl îndemna să fie mai îngăduitor cu puterile sale. Dar părintele Cosma nu lua aminte la astfel de lucruri. Călătoria chiar și noaptea pentru a avea timp să înainteze mai repede cu lucrarea. Poate că știa dinainte că anii săi pe pământ vor fi puțini³⁶.

³⁵ Un fel de internat (n.tr.).

³⁶ Este interesant faptul că și părintele Serafim Rose - un alt mare misionar, contemporan cu părintele Cosma - era, în ultimii ani ai vieții, tot așa de „grăbit” ca și părintele Cosma [vezi volumul *Ne vorbește Părintele Serafim. Scrisori*, Editura Bunavestire, Galați, 2003, p. 301 și urm.]. Graba în diferitele activități, acțiuni etc., sau mai bine zis graba eshatologică, e motivată de iminenta întâlnire cu Hristos de la sfârșitul vieții, Căruia trebuie să-I dăm socoteală. Este o atitudine specifică sfinților sau celor care sunt conștienți de responsabilitatea și sensul vieții cu și în Hristos și de întâlnirea cu El față către față de la sfârșit. Această grabă își are temeiuri solide în Sfintele Evanghelii și Epistolele pauline [n.tr.].

În Atena, el s-a întâlnit cu oameni importanți, implicați în Misiune, cărora le-a vorbit despre Misiunea externă. A plecat în Cipru la începutul lunii octombrie, la invitația unor prieteni ai Misiunii de acolo. A ajuns să cunoască mulți oameni, care l-au ajutat financiar; a vorbit cu ei și a primit mult ajutor moral și material.

După ce s-a întors din Cipru, împreună cu sora Xenia, se pregătea să plece înapoi pe 14 octombrie 1988. Era cam frământat în privința plecării... Lui Gheorghe, cel de-al patrulea copil al meu, i-am spus - în seara zilei de 12 octombrie, când am și reușit să vorbesc cu el la telefon - următoarele: „Ce, nu vrea să vină să ne vadă? De unde știe că ne vom mai vedea?” Mă gândeam la propria moarte, sau a soției, dar s-a întâmplat opusul. Părintele Cosma s-a supus morții. A ajuns la Tesalonic în seara următoare cu zborul de ora 9, venind direct acasă. L-am văzut pentru puțin timp, iar dimineața la ora 5, a plecat din nou la Atena și de acolo, după-amiază, spre Zair.

Personalul misionar din Kolwezi

Primul lucrător în câmpul evanghelizării băștinașilor din regiunea Kolwezi a fost răposatul părinte Hrisostom Papasarandopoulos, o personalitate bine-cunoscută. A lucrat în Africa vreme de 12 ani. După multe suferințe, după ce a botezat primii creștini ortodocși în Kolwezi, a părăsit această lume, lăsându-și trupul acolo.

În 1973 au plecat părintele Amfilohios Tsoukos împreună cu surorile Anastasia și Zoë. Mai târziu, părintele Serafim Parharidis a sosit din Rhodos. Părintele Amfilohie a stat în Kolwezi până în 1977, dar surorile au rămas acolo până în 1979 lucrând cu părintele Cosma timp de șapte luni.

În 1979, Maria Argyropoulou a plecat într-acolo venind din Tesalonic, unde a rămas până în iulie 1980, când s-a întors.

Eu am plecat în 1981 împreună cu Kostas Filippou. El a rămas nouă luni, în timp ce eu am stat până în martie 1982.

În 1981 a plecat Apostol Diaremes, care a rămas în continuare, făcând parte din conducerea personalului misionar.

În 1982, Thano Tzotzos, un dentist din Argos, a plecat acolo pentru șase luni, la fel a făcut și o infirmieră numită Eleni.

Am plecat din nou acolo în 1983 și am stat până în martie 1985.

În 1984, marinarul Vasilis Ververis, din Volos, s-a dus acolo pentru zece luni.

În 1985, sora Paraskevi Saha, o infirmieră, a plecat într-acolo și a rămas ca ajutor permanent. Ea este monahia Xenia, pomenită mai înainte.

În 1985 am plecat pentru a treia oară și am stat 11 luni, dar m-am întors din pricina unor probleme de sănătate. În 1987, Theano Mousdekelidou a plecat pentru trei luni.

În 1987, V. Ververis a plecat pentru încă șase luni, iar în 1988 Thano Tzotzos s-a întors pentru alte șase luni. Toți aceștia au fost colegi buni ai părintelui Cosma; ei continuă și astăzi să-și ofere serviciile lor părintelui Meletie, succesorul său.

Cum a reușit Misiunea

Când anumiți oameni din Grecia au aflat că părintele Cosma a întemeiat o fermă în Africa fără știrea lor, au intrat la bănuieli în privința intențiilor sale, crezând că el se dusese acolo pentru a începe o viață nouă. [...] Nu cunoșteau gândurile și planurile sale, acesta fiind motivul pentru care au început să reducă semnificativ ajutorul financiar. În același mod au procedat și alte centre misionare. Îi trimiteau fie foarte puțin, fie deloc. Bineînțeles că părintele Cosma nu s-a arătat întristat, dimpotrivă, lucra din ce în ce mai mult, pentru a dovedi astfel tuturor că intențiile sale sunt curate și că el iubește Misiunea și Biserica. În timpul nopții studia planurile, iar ziua le pune în lucrare.

Era foarte atent cu cheltuielile, nerisipind niciodată banii. Reușea întotdeauna să găsească căi pentru a obține materiale la un preț cât se poate de mic. De exemplu, a reparat cinci mașini de făcut cărămizi, care ardeau cărămizile cu lemne, fără să cheltuiască un banuț, deoarece găsea pe terenul unor ferme abandonate din pădure bucăți de fier pe care le refolosea. În loc să cumpere piatră, i-a obișnuit pe muncitori să o obțină dintr-o anumită regiune, unde prețurile erau reduse, astfel că lucrul mergea mai bine. Totuși, mai târziu,

G.K.M.Co. i-a dat cărămizile pe gratis. Dacă ar fi cumpărat cărămizile, l-ar fi costat destul de mult, dar iată că le-a obținut pe degeaba. I-a pus pe muncitori să aducă nisip dintr-un loc unde se găsea din belșug. Numai pentru ciment trebuia să cumpere nisip mai bun. Nu cumpăra niciodată ciment de la comercianți, ci direct de la fabrică, fie cu un vagon de tren de 40 de tone, fie cu un camion cu 80 de saci pe care-i preda la Baza Misiunii. În plus, transportul era foarte scump acolo, astfel că era obligat să-și plătească propriile camioane pentru a transporta materialul.

Era necesară o cantitate foarte mare de lemne pentru diverse sarcini: la bucătăria copiilor de la casa misiunii, încălzirea păsărilor, mâncarea porcilor precum și pentru arderea cărămizilor. Cu totul era nevoie de un camion plin cu lemne zilnic, care ar fi costat enorm. Părintele Cosma s-a adresat Autorităților de Stat cărora le-a cerut să-i cedeze în mod gratuit o parte din pădure pentru tăiat lemne, pentru nevoile Misiunii ortodoxe. Cererea a fost aprobată. Lemnul a fost tăiat de muncitori, stivuit și încărcat în camionul Misiunii.

Pentru munca de construcție, tencuit, vărut, electrificare și așa mai departe, părintele Cosma a stabilit echipe speciale care lucrau sub supraveghere. Când echipa începea lucrul, el era cu ochii pe zidari, tencuitori etc. De aceea, bisericile se ridicau într-un ritm rapid. Inițial, el obișnuia să cumpere grinzi pentru acoperișuri, dar mai târziu au început să taie eucalipti înalți de pe pământul cedat Misiunii de către guvern. La tăiat folosea fierăstraie cu lanț, așa că își aveau grinzile gata-făcute.

Hrana pentru animale este foarte scumpă în acele țări, deoarece toată este importată din afară. Aceasta este și pricina pentru care aproape toate fermele au dat faliment. Părintele Cosma a găsit o cale de a face și aici cât mai puține cumpărături. Pentru găinile care cloceau ouă, el cumpăra hrană. De ce? Întrucât un ou costă cât plata a jumătate de zi de muncă. Mâncarea pentru iepuri era ieftină, iar pentru porci nici nu merita să cumperi hrană. Toți cetățenii albi care aveau porci la ferme i-au abandonat, deoarece nu merita să le cumperi hrană. Cu toate acestea, Bunul Dumnezeu l-a luminat pe părintele Cosma: după multe experimente, le-a obținut hrana pe nimic. Aceasta se constituia din trunchiul unui bananier, din care porcii mâncau foarte mult. Trunchiurile de bananieri sunt tăiate în bucățele mici și fierte cu pleavă de orz, cu care fabricile din acele părți obișnuiesc să facă bere. De aici rezultă o mâncare foarte bună și nutritivă, la care se poate adăuga din când în când și puțin porumb pentru a ajuta la îngrășarea porcilor.

Prin aceste animale au fost acoperite aproape jumătate din cheltuielile misiunii. Copiii de la casa misiunii mâncau diverse sortimente de carne, în vreme ce pușcăriașilor, leproșilor și pacienților internați în spital li se dădeau porci cu totul, mai ales că acestora statul nu le asigura nici un fel de hrană, rudele lor fiind acelea care o aduceau pentru ei. Existau în jur de 500 de porci, 300-500 de iepuri și aproape 3000 de găini. Mai erau și alte păsări precum: rațe, găini, bibilici, curcani, păsări de pădure și mii de porumbei.

De asemenea, părintele Cosma a construit o moară pentru a măcina grâul și alte alimente pentru animale. Majoritatea uneltelor le-a confecționat în propriul atelier, în timp ce restul le-a primit de la alții. Toate mergeau cu curent. A mai făcut o a doua moară pentru a vântura porumbul. Porumbul poate fi trecut printr-o pâlnie, așa cum este, direct de pe câmp, iar de pe fund vin doar boabele. Este o mașină de patent francez. Părintele Cosma a văzut-o la o fermă a unor greci și, luând-o pe bucăți, le-a trimis la G.K.M.Co. pentru asamblare. A asamblat piesele și mașina a fost gata. Și toate acestea fără a plăti vreun ban companiei, ci doar câteva găini, ouă și câțiva iepuri.

Mașinile, tractoarele și celelalte utilaje ale Misiunii erau îngrijite și reparate la propriul lor atelier. Aduceau mecanici din afară numai în cazul unor stricăciuni mai grave. De la G.K.M.Co. aveau întotdeauna asigurat un săpător pentru lărgirea și nivelarea drumurilor, totul pe gratis. Orice bucăți de fier, de țevă și alte vechituri care nu mai erau de folos companiei, erau luate și refolosite de către părintele Cosma.

Amenajările și proprietățile

Misiunii

Așa cum am menționat în capitolul despre biserici, Misiunea din Kolwezi are 15 biserici nou-construite, precum și alte trei, care aparțin comunităților grecești din Kolwezi, Likashi și Lubumbashi.

Biserica Sfântul Gheorghe, Kolwezi, ține de Misiune încă din 1973, dar numai în comunitatea din Kolwezi exista un preot. În aceste trei biserici de mir [din oraș] există trei baptisterii. În jurul lor este pământ agricol, variind în mărime între 2,5 și 25 de acri³⁷.

Ferma și instalațiile pentru creșterea animalelor ale părintelui Cosma se întind pe o suprafață de 1,250 de acri, în timp ce amenajările ce aparțin de Misiunea din Kolwezi se află pe o suprafață de 25 de acri.

La intrarea în Centrul Misionar se găsesc două turnuri, de-a dreapta și de-a stânga, măsurând aproape opt metri înălțime, având forma unor fortărețe militare cu parapete. Înăuntrul acestora se află camerele misionarilor.

Lângă turnul stâng a fost construită o aripă a casei misionare în formă de L, ale cărei laturi măsoară 30×10 metri. În el se află camera de studii pentru copii, ce măsoară 3×10 metri, alături de alte opt dormitoare. În mijloc se află un spațiu folosit ca toaletă, iar chiuvetele pentru spălător sunt la capătul clădirii. Bucătăriile, magaziile și sufrageria copiilor sunt în afara internatului școlar.

În toamna anului 1988, părintele Cosma a pus temelie Școlii Primare, a cărei construcție a fost acum terminată sub părintele Meletie, succesorul său. Dimensiunile ei măsoară 10×72 metri și constă în șapte săli de clasă, două birouri și toate celelalte camere necesare. A fost construită din piatră, cu arcuri de cărămidă. Toate cadrele de susținere sunt din fier și sunt bine turnate. Până să moară, părintele Cosma supraveghease lucrările până la ultimul șurub.

Pe lângă acestea, mai sunt și alte locuri care adăpostesc un birou, o tâmplărie, un atelier de icoane, precum și alte două încăperi pentru îmbăierea femeilor, săracilor și a bolnavilor.

Puțin mai înainte se află casa misionară a fetelor, unde trăiește sora Xenia, și biserica Sfântului Nectarie. Acolo sunt cazați toți vizitatorii din Grecia.

Instalațiile pentru creșterea animalelor, aflate pe o suprafață de 8×150 metri, se compun din 63 de arii separate folosite pentru păsările din curte și pentru a adăposti animalele. În afara acestui mare perimetru ocupat de grajduri, s-au construit trei case ca locuințe pentru crescătorii de vite, pentru supraveghetori și familiile lor.

Până în 1991, pe vastele terenuri deținute de Misiune, au fost plantați în jur de 5000 de arbori de cafea, care au și dat recoltă, mii de bananieri, și aproape o mie de alți pomi fructiferi, precum mango, papaya, avocado, portocali, lămâi, mandarina etc. Mai erau de asemenea și grădini de zarzavat, unde legumele erau crescute pentru casele misionare și pentru vânzare. Au plantat de asemenea porumb, fasole și grâu pentru propriile nevoi, pentru animale și pentru vânzare.

În plus, în satul Kazambe, există o clădire cumpărată de părintele Amfilohie, unde acesta a întemeiat o capelă închinată Sfintei Treimi. Acum și acestea aparțin misiunii.

Pe lângă cele de mai sus, mai sunt și două autocamioane cu benă basculantă, un Land Rover, două tractoare cu toate echipamentele necesare, mașini de măcinat și alte utilaje agricole, precum și biciclete pentru preoți, destinate vizitelor prin parohie.

Dragoste pentru semenii săi

Să pomenim acum câteva din lucrările sale de caritate pe care noi înșine le-am văzut sau la care am luat parte. Părintele Cosma îi iubea foarte mult pe africani, dedicându-se în întregime slujirii și îmbunătățirii vieții lor. Nu făcea nici o diferență între cei botezați și cei nebotezați. Dacă cineva cerea ajutor, sărea degrabă în ajutorul lui. Ori de câte ori aflau că părintele Cosma era prin jur, alergau să-l întâlnească și să găsească o soluție la problemele lor, fie ele de natură materială sau spirituală. Adesea vizita și diferite instituții, afla cum le merge și cu ce probleme se confruntau. Activitățile sale caritabile se îndreptau în primul rând către pacienții din Spitalul de Stat, căror Statul nu le oferea nici medicamente nici hrană. Toți săracii se duceau acolo, din pricina faptului că celelalte clinici, fiind particulare, cereau bani pentru spitalizare. Pentru a plini această deficiență, el oferea dimineața și seara medicamente și hrană unui număr mai mare sau mai mic de pacienți, care nu erau îngrijiți sau susținuți de rude. Câteodată, personalul misiunii, cu binecuvântarea părintelui Cosma, găteau la spital mâncarea pacienților din spital. Toți creștinii care erau bolnavi se duceau mai

---

³⁷ 1 acru = 4047 m² [n.tr.].

întâi la părintele Cosma, ca să-i ajute să ajungă la spital cu ajutorul mijloacelor de transport ale Misiunii, cu dorința ca cei angajați să-i mențină acolo ca pacienți internați.

Odată, când au pregătit mâncare pentru spital, am fost cu ei pentru a o distribui. Un număr destul de mare de pacienți deja pleaseră, totuși, întrucât rămăsese multă mâncare, ne-am urcat în mașină și am pornit spre Azilul de bătrâni. Până să ajungem acolo, a trebuit să conducem prin locuri pline de noroi și gropi. Clădirea nu avea nici uși, nici ferestre. Șobolanii erau cât pisicile de mari. Am găsit niște bătrâni și bătrâne aflați într-o stare îngrozitoare. Trăiau din cerșit. Dormeau pe saci, fără păături. Le-am lăsat foarte multe lucruri, iar părintele Cosma le-a spus să meargă din când în când pe la Centrul Misiunii pentru a lua mâncare cu care să trăiască.

La Misiune, părintele ținea o listă a oamenilor săraci, care o dată la două săptămâni sau la o lună se duceau acolo pentru a lua o jumătate de sac de făină, zahăr, pește înghețat și altele. Pe lângă acestea, un val de săraci veneau zilnic, pușcăriași de curând eliberați, pacienți din spitale, oameni din sate mai îndepărtate, care cereau mâncare sau bani pentru a face o călătorie, pentru cumpărarea de medicamente sau pentru alte scopuri. Ori de câte ori părisea Centrul Misiunii, își umplea buzunarele cu bani pe care îi dădea celor nevoiași.

Pe lângă săraci și bolnavi, mai erau și deținuții, dintre care cei mai mulți fuseseră condamnați pentru delikte minore. Dacă nu aveau pe nimeni care să le aducă hrană, mureau pur și simplu de foame. Părintele Cosma se ducea adeseori acolo și ne spunea că situația lor era fără speranțe. Pentru cei condamnați pentru delikte minore, el plătea o sumă de bani pentru eliberare. Blocurile cu celulele deținuților erau într-o stare îngrozitoare. Adesea pușcăriașii trebuiau să doarmă în apa care se infiltra prin găurile din tavan. Părintele Cosma s-a dus cu muncitorii și a reparat tavanele cu scurgeri din clădiri, fapt pentru care pușcăriașii i-au fost recunoscători.

În marile pușcării existau întotdeauna în jur de 200-250 de pușcăriași. Erau îmbrăcați numai în haine cârpite și zdrențe, iar mâncarea pe care le-o oferea statul era o strachină de legume fierte pe săptămână. Mulți dintre ei se îmbolnăveau, iar de vreun doctor sau medicamente pentru alinarea durerii sau febrei nici nu putea fi vorba. Părintele Cosma avea o mare compasiune pentru ei. Le ducea adesea mâncare cu carne în ea, în vreme ce medicul său mergea cu el, îi examina și le dădea medicamente pe gratis. Le mai dădea și haine. Celor ce le asigurase ieșirea, le dădea și bani pentru biletul către casă, sau îi lua în vreo mașină a Misiunii. Îi putea elibera mai ales pe săraci și pe bolnavi.

O altă instituție care a atras atenția nepărtinitoare a părintelui Cosma a fost casa leproșilor, aflată la 60 de kilometri de Kolwezi. A vizitat-o și l-a întrebat pe părintele catolic de acolo care avea grijă de ei dacă ar putea fi de vreun ajutor. Avea nevoie de medicamente. I-a scris imediat domnului Papadimitrakopoulos din Tesalonic, cerându-i să găsească medicamente pentru lepră și să i le trimită.

Și într-adevăr, chiar a trimis multe medicamente, care au fost distribuite la două case de leproși. Astăzi, toți acei pacienți au fost vindecați, cu excepția leproșilor care trăiesc departe în junglă. S-a hotărât să le aducă de la fermă câte un porc pe lună și, ocazional, alte alimente.

Oriunde se ducea cu mașina Misiunii, el îi lua de pe drum pe cei ce voiau să meargă într-un loc sau altul. Nu de puține ori camionul era plin de oameni, iar el îi ducea acolo unde aveau vreo treabă de făcut. Îi scutea de multe neazuri, mulți dintre ei având de parcurs mulți kilometri sau aveau în fața lor o zi întreagă de mers pe jos până la destinație.

Au fost două ocazii în care am putut fi cu părintele Cosma. Într-o zi am fost în pădurea din apropierea Lacului Lualamba, ca să aruncăm o privire la cherestea și să plătim muncitorii. Ploua mocnit, iar doi pescari africani încărcăți cu pește își făceau în grabă loc pe cale, urcând o pantă. Părintele Cosma le-a spus să aștepte, că îi va lua el la întoarcere. Și chiar așa a și fost: după ce ne-am terminat treaba, i-am luat și i-am dus în oraș. Le era teamă să iasă din camion ca nu cumva să le fure soldații peștele. Astfel că părintele Cosma i-a mai dus cinci mile mai departe, în afara orașului, lăsându-i în adăposturile lor.

A doua ocazie a fost când ne aflam în orașul Lubumbashi. Am văzut un om ce stătea ghemuit la pământ, pe marginea drumului. Am trecut de el, fiindcă părintele Cosma conducea destul de repede. S-a oprit deodată și a întors înapoi.

„Ce s-a întâmplat? De ce te întorci înapoi?” am întrebat.

A răspuns: „Omul pe care l-am văzut murea de foame. Hai să-i dăm ceva de mâncare, ca să se ridice pe picioare”.

Ne-am dus către el și l-am ridicat, deși îi tremurau picioarele. Părintele Cosma i-a dat mai mulți bani, zicându-i să se ducă la un restaurant să mănânce. Lucruri de genul acesta se întâmplau zilnic.

Săracii și flămânzii care se duceau acolo mâncau întotdeauna în sala de mese a Centrului Misionar. În general, de Praznicele Împărătești și de sărbători se pregătea o masă pentru toată lumea. Pentru că-i iubea foarte tare, părintele Cosma nu mânca decât după ce mai întâi africanii își terminau masa. Îi servea cu propriile lui mâni și veghea să vadă dacă nu cumva mai aveau și alte nevoi după ce vor fi terminat de mâncat.

În spatele ușii principale exista o intrare specială cu o bancă mare de beton. Aici era locul unde săracii și bolnavii veneau să aștepte la rând pentru a primi ajutor. Aproape în fiecare zi această bancă era plină cu frații noștri africani, bolnavi și nefericiți.

Datoriile de judecător și păstor

Problemele africanilor erau multe și variate. Nu erau obișnuiți să meargă la tribunal, șeful comunității sau al tribului fiind acela care le rezolva diferendele.

Creștinii făceau la fel. Orice probleme aveau, le înfățișau părintelui Cosma ca să le rezolve. Foarte adesea, o anume problemă nu se putea rezolva de îndată, ci câteva zile mai târziu, pentru a da timp martorilor să sosească. Întotdeauna fixa un timp și un loc anume și, dintr-un anume motiv, el întârzia, așa ca să-l aștepte puțin. După Liturghie, pentru a ajunge de la biserică până în camera lui, îi lua mai mult de jumătate de oră. El vorbea cu unul din comunitate, iar altul dădea de el. Acestea erau cazuri minore care putea fi rezolvate repede și ușor. Deși mai erau și altele, mult mai importante, pe care le examina prin Misiune. Cuvântul și sfaturile lui erau lege pentru toți. Era de ajuns să se spună: „Părintele Cosma a zis așa”, și toate ostilitățile și nedreptățile dintre ei încetau.

Cele mai obișnuite probleme care apăreau între ei erau disputele, divorțurile, prostituția, adulterul, hoția și nedreptatea. El împiedica divorțurile înainte ca acestea să se întâmple, refuzând să le aprobe. Cazurile de adulter și prostituție erau la ordinea zilei. Chiar și după botez, africanii nu aveau habar de vreo conduită morală, găsind că e foarte dificil să duci o viață curată și virtuoaasă. Din acest motiv, în lecțiile de catehism pe care le dădea femeilor și bărbaților, părintele Cosma accentua cu deosebire acest aspect. Iar în adunările pe care le ținea celor mai tineri, insista ca ei să-și păstreze curăția sufletelor și a trupurilor.

Problema magiei era de asemenea una foarte serioasă. În ciuda faptului că erau botezați, africanii păstrau încă puternice amintiri ale efectelor magice, fiindu-le teamă că vraciul va veni noaptea și le va face o vrajă. Din această pricină, le era foarte greu să conștientizeze că, după botez, diavolul nu mai avea putere asupra vieților lor, în ciuda acțiunilor vraciului. Părintele Cosma îi întreba adesea dacă le era teamă de vraci, iar ei răspundeau: „Da, vraciul este înspăimântător. Mă poate ucide”.

Părintele Cosma se ostenea din greu pentru a îndepărta magia din viețile și amintirile lor. El umbla prin toate orașele, satele și barăcile, dar și prin pădure și le lua obiectele magice și fetișurile. A adunat o mulțime de obiecte, iar la Misiune încă se mai găsesc cutii pline cu ele. Intenționa să scrie o carte despre magie, dar n-a avut destul timp pentru aceasta. Poate că se va găsi cineva care să poată pune cap la cap notele sale și să alcătuiască astfel o carte, prin care ar putea să-i învețe pe mulți despre rolul magiei în acele regiuni și câte vieți se pierd în fiecare zi prin activitățile vracilor.

Samba, doctorul african

Bolile și epidemiile sunt foarte frecvente în Africa, astfel că să ai cunoștințe medicale este de mare importanță pentru toată lumea. Conștient de acest lucru, părintele Cosma s-a asociat cu doctori experimentați și de nădejde, dintre care cel mai important era Samba, doctor militar. Atât cât și-a putut exercita profesiunea, el a fost sufletul Misiunii. Avea cunoștințe din aproape toate domeniile. Era chirurg, medic generalist, pediatru, fiind familiarizat cu toate tipurile de boli. Împreună cu soția lui, ea fiind pediatră, au fost cei mai apropiați asociați ai

părintelui Cosma atâta vreme cât au locuit în Kolwezi, adică până în 1986. În acel timp el era repartizat în altă parte, deoarece, după cum am zis, el era militar, având rangul de colonel.

După ce-și terminase îndatoririle personale, el se ducea la Misiune sau prin satele din jur să-l găsească pe părintele Cosma, pentru a examina pacienții care s-ar fi găsit pe acolo. Mergeau împreună pe la casele bolnavilor, în pușcării, la muncitorii din personalul Misiunii și la copiii din internat, pe care îi examina și cărora le prescria medicația.

Ori de câte ori, în călătoriile sale dădea peste vreun bolnav sau peste mai mulți, îi puneă în mașină, îi ducea la Centrul Misionar și chema doctorul să-i consulte. Dacă aveau nevoie de operație chirurgicală, îi ducea la spital. După aceasta, îi ținea pentru câteva zile la Misiune pentru a se recupera, după care îi trimitea acasă.

Chiar și alții obișnuiau să se ducă la Samba, ale cărui cunoștințe medicale le depășeau și pe cele ale colegilor albi. Dar și pentru că avea un suflet nobil, dragoste și sacrificiu de sine. Un apel telefonic, fie ziua sau noaptea, era suficient să-l aducă oriunde îl chema părintele Cosma.

Ori de câte ori auzea că amenința vreo epidemie periculoasă, își lua echipa militară și se ducea la Misiune. Vaccina copiii, personalul și muncitorii. Răsplata lui nu erau niciodată banii. El lua doar legume, ouă și câteodată un iepure pentru hrana familiei sale. Firește că acestea erau oferite de fermă.

Atelierele Misiunii

În general, în Africa, și în special în Zair, nu este întotdeauna ușor să găsești ceea ce vrei. Din această pricină, părintele Cosma și-a înființat propriile ateliere, având mecanici proprii, pentru a rezolva astfel nevoile Misiunii.

În primul rând, el a adus materialul lemnos cu care a construit atelierul de tâmplărie. Sculele principale ale atelierului, un fierăstrău circular, o rindea, o mașină de găurit și alte scule mai mici. Cu ajutorul lor au putut face uși și ferestre, mobilă, acoperișuri pentru clădiri și alte lucruri din lemn necesare Misiunii. Muncitorii și meseriașii de acolo erau plătiți chiar de către Misiune.

Alt atelier era cel al fierăriei. Avea trei mari tuburi de oxigen, trei aparate de sudură electrice și alte unelte auxiliare. Un fierar cu experiență lucra în permanență cu ajutoarele sale, făcând toate cele necesare Misiunii: ferestre, uși, grilaje și așa mai departe. Dacă aveau mult de lucru și nu reușeau să termine totul, îi mai dădeau ceva și domnului Hambos, un grec care locuia în Likashi, iar el făcea tot ce i se dădea.

La Misiune mai era de asemenea un atelier de reparat mașini. Avea tot echipamentul necesar pentru reparat, curățat și schimbat piesele mașinilor și tractoarelor de la Misiune. Acolo lucrau și tinerii instruiți la Școala Tehnică, dar atunci când dădeau de probleme mai dificile, ei chemau un specialist din afară.

La fermă existau generatoare de electricitate care mergeau cu combustibil și aparate de sudură electrice, care mergeau cu combustibil, iar cheile acestora erau ținute în magazia Misiunii. Mai existau diverse piese de schimb pentru automobile, tractoare, instalații tehnico-sanitare și altele.

La Misiune se afla și o călugăriță novice africană, pe nume Themelina. Știa și grecește, deoarece fusese la o mănăstire în Kalymnos, unde a învățat iconografie bizantină și croitorie. Cu câteva luni înainte de a fi ucis, părintele Cosma a reușit să-i construiască un atelier de pictat icoane, unde lucra cu ajutoarele ei, copiii de la internat.

Misiunea mai avea și o farmacie dotată cu aproape toate medicamentele necesare.

Încălțăminte și îmbrăcăminte se aflau într-o altă magazie, fiind în permanență disponibile săracilor, celor prost-îmbrăcați sau desculți.

Catehizare, Botez și Căsătorie

Misiunea din Kolwezi avea 40 de parohii, fiecare având câte doi cateheți a căror sarcină era să-i învețe pe frații lor păgâni dreapta credință timp de un an sau, uneori, doi ani. Îi învăța Tatăl nostru, Simbolul Credinței (Crezul) și îi pregătea pentru Botez. Unii dintre ei îi întreceau

chiar pe preoți prin râvnă și educație, iar roadele ostenețelor lor erau deosebit de mulțumitoare. Țineau liste speciale cu candidații la Botez, pe care le dădeau preoților din parohii. Aceștia îl cercetau pe fiecare candidat, pentru a vedea dacă e vreun caz de bigamie, dacă predaseră fetișurile și așa mai departe. Primul lucru pe care-l făceau preoții era să-i întrebe motivul pentru care au fost atrași să vină la Ortodoxie. După care părintele Cosma își arunca un ochi pe liste; el permitea preoților africani să facă cercetarea și pregătirea candidaților numai în cazul zonelor mai îndepărtate.

Botezurile din sate erau programate să aibă loc în august și septembrie, adică după seminarul pe care părintele Cosma îl susținea pentru preoți, toată vara, la Centrul Misiunii. Iarna era foarte greu de săvârșit Botezuri din cauza drumurilor noroioase și a ploilor torențiale.

Botezurile din Kolwezi erau fixate să aibă loc de două ori pe an: de Bobotează și Rusalii. Numărul persoanelor care participau la Botezurile în masă ajungea câteodată până la 300 în orașe, în timp ce în sate era de peste 100. Părintele Cosma avea un principiu conform căruia familiile trebuiau să treacă la Ortodoxie cu toți membrii acestora, părinți și copii, pentru a evita riscul apariției unor probleme legate de diferențele dintre dogmele diferitor confesiuni creștine. După Botezuri urmau căsătoriile celor nou-primiți, care numărau între 10 și 40 de cupluri.

Rânduiala slujbelor era următoarea: duminică dimineața era Utrenia, urmată ca de obicei de Dumnezeiasca Liturghie. Apoi catehumenii își puneau veșmintele baptismale, iar Slujba Botezului era gata de începere, întâi cu lepădările de satana, iar apoi cu logodna cu Hristos. Ei răspundeau personal la întrebările preoților, iar apoi spuneau cu toții Simbolul de Credință (Crezul) în propria limbă. După șirul de întrebări, apa era binecuvântată în baptisteriu în formă de cruce, candidații stăteau în cerc, preotul le turna untdelemn pe cap, iar ei se ungeau cu el fie singuri, fie ajutați de alții. Apoi urma Botezul în apă. Formau un șir și coborau pe o scară în baptisteriu. După ce erau botezați, ieșeau tot pe o scară pe partea cealaltă. Preotul stătea lângă ei și le cufunda capul în apă, în timp ce trupurile erau deja în apă. De îndată ce se botezau cu toții, se apropiau de Paharul Vieții și se împărtășeau cu Sfintele Taine, preotul neconsumând toată Dumnezeiasca Împărtășanie după sfârșitul Dumnezeieștii Liturghii, tocmai în acest scop.

După toate acestea, urma Taina Cununii pentru toate cuplurile nou-botezate. Femeile purtau rochiile de mireasă și cununii, pe care le luau cu împrumut de la Misiune. Din pricina sărăciei, le era cu neputință să găsească astfel de lucruri pe care să le poată păstra. Păstrau doar verighetele de nuntă. Obiceiurile grecești se împleteau cu cele din Africa. La danțul lui Isaia, inițial îi „presărau” cu orez, dar fiindcă acesta era scump, au început să folosească flori. La sfârșitul cununiei, ceilalți îi îmbrățișau pe cei de curând căsătoriți și îi sărutau pe ambii obraji.

Numele vechi, laice de pe actele oficiale ale Statului erau păstrate, întrucât erau greu de schimbat. Deși unii reușeau să le schimbe, și își vedeau și noul nume creștinesc pe toate actele lor.

După cununii, care se terminau după-amiaza, se puneau o masă în aer liber, deoarece toți postiseră cu o zi înainte. Misiunea oferea tuturor în mod gratuit mâncare și de băut.

Celor abia botezați li se dădeau cruci, de obicei din lemn, ca o binecuvântare, precum și broșuri anti-eretice, în timp ce celor de curând căsătoriți li se dădeau câte un Nou Testament. Toate erau scrise în propria limbă.

După masă, creștinii mai vechi îi luau pe cei noi și începeau să cânte. Aceasta dura până noaptea târziu, ei schimbând cuvenitele urări.

După Botez, creștinii se umpleau de harul Duhului experiind cu adevărat asimilarea lor în adevărata Biserică a lui Hristos. Ei prăznuiau această zi nu numai pentru că era un vechi obicei, ci ca expresie a bucuriei lăuntrice și a izbăvirii lor din legăturile lui satan. Odinioară, atunci când Misiunea oferea veșminte noilor botezați, aceștia le purtau mult timp, pentru a arăta că au fost botezați.

Viața liturgică și vizitele misionarilor

Oriunde se aflau preoți permanenți în parohii, slujbele se țineau fără întrerupere, după rânduiala Bisericii noastre. Părintele Cosma a stabilit practica săvârșirii liturghiilor din timpul săptămânii, astfel încât cei care nu aveau de lucru și erau pregătiți cum se cuvine să se poată duce la biserică și să se împărtășească. Părintele Cosma a introdus de asemenea și slujba sfințirii apei (Agheasma), care la Sfântul Munte are loc în fiecare lună. Astfel, în afara ușilor bisericii, se punea o cristelniță cu agheasmă pentru ca credincioșii să bea cu anafură. Africanii veneau zilnic și în număr mare la Utrenie, cu mare zdrobire în suflet, în timp ce un număr și mai mare veneau la Vecernie și Pavecerniță, deoarece atunci nu mai lucrau. În timpul Pavecerniței erau foarte evlavioși, făcând obișnuitele metanii la rugăciunea Sfântului Efrem Sirul.

Rânduiala în biserică domnea la toate slujbele, mai ales în duminici. Bărbații și băieții stăteau întotdeauna la dreapta, în timp ce femeile stăteau la stânga, alături de copilașii lor. Apoi, în tăcere și evlavie, urma corul, în timp ce întreaga comunitate cânta unele cântări. În aceeași rânduială, Tatăl nostru și Crezul erau rostite cu toții. Cântarea „Sfânt, Sfânt, Sfânt...” era rostită de către toți, iar la „Ale Tale dintru ale Tale...” toată lumea îngenunchea sau, dacă era duminică, făceau o închinăciune până la pământ.

Aceeași minunată rânduială era urmată și la Evanghelia de duminică, la Împărtășanie, la împărțirea anafurei și în alte momente. Primii care se ridicau erau bărbații, urmați de băieți, apoi de femei și în final de fete. Dacă erau doi preoți, atunci unul împărtășea bărbații, iar celălalt femeile.

În sate, unde nu existau preoți permanenți, iar slujbele erau săvârșite nu foarte frecvent, dascălul era cel care îi aduna duminica dimineța în biserică pe creștini. Le citea fragmente din Scriptură, apoi cânta niște tropare din cele pe care le știau și ei, iar apoi, după ce se închinau la icoane, îi slobozea pe la casele lor. Erau întotdeauna foarte nerăbdători să vină preotul să săvârșească Liturghia și să rezolve diferitele lor probleme.

Atunci când părintele Cosma făcea un tur de vizite al satelor, săvârșea Liturghia în fiecare zi, deoarece trebuia să împărtășească pe unii creștini și să boteze pruncii altora.

De obicei trimitea preoți din personalul de la Centrul Misiunii din Kolwezi pentru a face vizite prin satele mai îndepărtate. Atunci când era vorba de 5-6 sate destul de izolate, aceste vizite puteau dura până la o lună. Transportul se făcea cu trenul sau cu mașina, în caz că se găsea vreuna, sau, pentru distanțele mai mici, cu bicicleta. Preotul trimitea pe cineva pentru a-i anunța pe cei din satul pe care urma să-l viziteze, și aproape toți locuitorii așteptau în afara satului pentru a-l saluta. Îi aducea flori, îi sărutau mâna, își puneau hainele pe pământ, pe locul unde va trece, îl întâmpinau cu cântece improvizate, compuse special pentru ocazie și îi mulțumeau pentru dragostea lui. Apoi mergeau cu toții în procesiune către biserică, iar slujbele începeau.

Pentru albi, aceste vizite se făceau cu mare dificultate, întrucât cedau cu ușurință în fața diferitelor boli și epidemii. În apă existau o mulțime de bacterii în fața cărora organismul albilor nu era capabil să le reziste, acesta fiind motivul pentru care fierbeau apa înainte de a o bea. În plus, erau insectele, care erau o adevărată pacoste pentru albi cu o sănătate mai sensibilă.

Ori de câte ori un membru al personalului Misiunii vizita sate, cei de acolo luau cu ei apă deja fiartă, respectiv mâncare, corturi și ceva medicamente. Își ridicau corturile în apropierea satului și trimiteau după cei care făceau catehizare, pentru cercetarea bolnavilor și pentru distribuirea medicamentelor. Era de asemenea obligatoriu ca ei să ia dulciuri cu ei pentru a le da copiilor.

Atunci când misionarii vizitau satele, inimile lor se umpleau de bucurie și mulțumire. Vedeau cum ostenele lor dădeau roadă, ofereau și primeau bucurie, după care se întorceau la Centrul Misiunii cu multe și diverse impresii. Ocazional, călătoriile lor se transformau în peripeții, în care Dumnezeu avea ultimul cuvânt. De obicei aceste vizite aveau loc înainte de Botezul catehumenilor, astfel că misionarii îi puteau întâlni, cunoaște și întreba despre eventualele probleme.

Părintele Cosma vizita satele din apropierea drumului principal de la Kolwezi spre Likashi. Fiindcă se ducea adesea la Likashi pentru diferite slujbe, el își stabilea itinerariul astfel încât să poată apuca să facă Liturghie prin satele din jur. A slujit de asemenea în cele două biserici grecești din Likashi, care nu aveau preoți permanenți.

Pentru a câștiga mai mult timp, el călătorea noaptea. Deși greutatea erau mari, el le disprețuia pe toate, spunând că, fiind misionar, trebuia să găsească timp pentru toate. Îmi

amintesc că-i spunea adesea părintelui Chiril: „Trezește-te, Chirile. Învață toate cele despre Misiune, deoarece vei rămâne singur și-ți vei face griji în privința reușitei”. Și, într-adevăr, nu a mai trecut multă vreme până ce părintele Chiril a fost lăsat singur, fără Bătrânul său.

Traduceri în swahili

Nu exista vreo metodă anume pentru a învăța swahili, așa cum se procedea în cazul celor mai importante limbi europene. Din vremea când el a venit în Zair ca laic, părintele Cosma a început să învețe limba, scriind cuvinte într-un carnet. El le pune întrebări lucrătorilor în limba lor de origine: „Ce este acesta?”, iar ei răspundeau. După care el nota cuvântul în swahili și în grecește. Astfel, treptat-treptat, el învăța numele materialelor de construcție, iar apoi termeni liturgici sau legați de pastorație. Această limbă este vorbită în regiunea Samba din Zair de mai bine de 10 milioane de africani.

Când părintele Cosma a ajuns acolo, dintre toate slujbele Bisericii, singura care fusese tradusă era Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur, tradusă de Hrisostom Papasarandopoulos. Celelalte slujbe erau săvârșite în limba greacă. A încercat să găsească și alte slujbe traduse, dar fără succes. Numai protestanții traduseseră Sfintele Scripturi, în vreme ce din partea grecilor ortodocși nu era practic nimic. Astfel că, în ciuda numeroaselor alte sarcini, părintele Cosma s-a apucat să facă traduceri. Prima traducere a fost Rânduiala Sfintei Împărtășanii (Pregătirea și Mulțumirea), apoi Pavcernița Mică și Mare și Liturghia Darurilor. A început și traducerea Utreniei, dar nu a mai apucat să o termine. A tradus de asemenea și diferite tratate anti-eretice pe care le-a distribuit gratuit printre creștinii din turma sa. La traduceri a fost ajutat de Themelina, care cunoaște limba greacă și de secretarul lui, care cunoaște limba franceză.

Mult se necăjea părintele Cosma din faptul că oamenii care participau la slujbe nu înțelegeau aproape nimic din ceea ce se cânta. De aceea, în timpul unei slujbe, el se oprea de 4-5 ori și explica cele ce aveau loc sau ceea ce el săvârșea. După slujbă, el îi mai ținea în jur de o oră pentru a-i instrui cum se cuvine asupra chestiunilor legate de viața și credința Bisericii noastre. Era foarte meticolos în toate. În mod deosebit, voia să se asigure că traducerea redau sensul exact al originalului, obișnuind să-și revizuiască traducerea de mai multe ori. Se preocupa îndeosebi și cu multă grijă de traducerea cărților de slujbă ale Bisericii. Îmi spunea adesea: „Oare nu se găsește nimeni să traducă aceste cărți?”

Recunoașterea Ortodoxiei

Biserica ortodoxă a rămas în urma celorlalte confesiuni în ceea ce privește lucrarea misionară externă. Romano-catolicii au celebrat recent 100 de ani de misiune printre băștinașii din Africa. Oficial, Ortodoxia a fost auzită prima dată din gura răposatului părinte Hrisostom Papasarandopoulos, după moartea căruia, arhimandritul Hariton Pnevmatikakis a plecat din Patras spre Kananga, în Zair.

Dar Ortodoxia s-a făcut cunoscută președintelui țării abia în 1979, în Kolwezi. Autoritățile civile îl invitaseră pe părintele Cosma pentru o recepție la președintele Mobutu și soția sa. Părintele Cosma a participat și el, luând cu sine un grec care știa bine limba franceză. A vorbit cu președintele, care a fost impresionat de cuvintele lui. După care a fost invitat la toate evenimentele majore - sărbători naționale, conferințe și așa mai departe.

O parte din bunul nume al Misiunii din Kolwezi s-a datorat proiectelor de construcție, construirii bisericilor și, în special, a fermei și a înlesnirilor pentru creșterea animalelor. Era firesc ca, la plecare, doamna Mobutu să ia cu ea câteva găini și iepuri, ca una căreia îi plăceau mult astfel de animale.

Cel mai important lucru pe care l-au observat autoritățile a fost acela că Misiunea Ortodoxă nu afișa o atitudine propagandistică, ci lucra în mod deschis și filantropic pentru salvarea oamenilor și pentru îmbunătățirea condițiilor de viață. Astfel că africanii și-a pus încrederea în Biserica Ortodoxă, i-au cinstit lucrarea și i-a iubit misionarii. Aceasta se poate vedea și astăzi, după moartea părintelui Cosma. Africanii se duc zilnic la mormântul său pentru a-și aduce omagiile, a pune flori, ca să plângă pentru pierderea lui și să-și amintească

cu recunoștință de tot binele pe care el l-a făcut pentru ei. O unitate militară condusă de ofițeri, însoțită de un detașament, vine adesea și-l cinstește pe misionarul grec care s-a jertfit pentru țara și poporul lor.

În total în Zair există șapte religii recunoscute. Prima este Romano-catolicismul. Urmează Protestantismul, iar locul al treilea este ocupat de Ortodoxie, în ciuda celor câțiva ani de activitate misionară de acolo și a numărului mic de credincioși. Apoi vin celelalte religii, chiar dacă sunt mai vechi.

Încercări și experiențe dureroase

Știm cu toții din experiență că Diavolul și clevețitorii se împotrivesc cu sălbăticie oricărei lucrări duhovnicești, deoarece aceasta dă roadele mântuirii. De această regulă n-a fost scutit nici părintele Cosma. După cum el însuși mărturisește, el n-a băut numai pahare, ci și „găleți” pline de otravă, fără a da vina pe nimeni.

Bârfitorii au avut ca scop distrugerea lucrării sale și a îndepărtării preoților din preajma lui. Au răspândit zvonuri cum că părintele Cosma deturnase cele două milioane de drahme care i-au fost trimise, cum că el nu se interesa de bunăstarea materială a preoților, că a făcut comerț cu pietre prețioase, că a trimis-o în Grecia pe sora Themelina pentru a se căsători și că s-a dus în Africa pentru a trăi confortabil la ferma sa. L-au pârât chiar la Patriarhul de atunci al Alexandriei, Nikolaos, spunând că este un negustor de porci și un șarlatan.

Când Patriarhul a venit în Grecia în 1981, s-a întâmplat ca părintele Cosma să fie și el acolo. S-au întâlnit, iar Patriarhul i-a spus părintelui Cosma următoarele: „Tu ești cel implicat în afacerea cu un anume Psathas din Kolwezi?” Părintele Cosma a replicat cu calm: „Veniți și vedeți înșivă lucrarea pe care o fac acolo. Lucrez pentru Patriarhia Alexandriei, iar toată proprietatea Misiunii din Kolwezi aparține în mod oficial Patriarhiei voastre”. De atunci încolo, Patriarhul l-a avut la mare cinste și l-a iubit. I-a trimis chiar și o scrisoare prin care-l felicita pentru munca sa.

Satanicescul scop al bârfitorilor era acela de a se descotorosi de părintele Cosma. L-au bârfit altor preoți pe care i-a silit să semneze o scrisoare calomniatoare împotriva lui.

În Lubumbashi ei au încercat să născocească o cale de a scăpa de el, fie prin a încerca să-l îndepărteze de acele locuri, fie a-l băga la închisoare pe viață. Ori de câte ori se ducea prin acest oraș, o dată cu căderea nopții se retrăgea într-o cameră ce aparținea de Biserica comunității grecești. Dușmanii lui au agățat un steag deasupra patului său, după care s-au dus să dea de știre sergentului, pentru a veni cu o formație de soldați și a-l aresta ca revoluționar și dușman al regimului. Dar Dumnezeu l-a păzit pe părintele Cosma și, în acea seară, în loc să se ducă în camera comunității, s-a dus la casa unui prieten, fără a ști, bineînțeles, nimic despre ce se întâmpla. A doua zi, unul din membrii consiliului bisericesc a intrat în camera lui și a găsit steagul sub pernă. Și-a dat seama imediat că era vorba de o înscenare pusă la cale de dușmanii săi și a ars steagul. Când l-a întâlnit pe părintele Cosma, i-a spus: „Mare noroc ai avut că n-ai dormit noaptea trecută în casa comunității. Căci altfel ai fi putrezit în închisorile Zairului”.

Văzând că au eșuat, au folosit o altă armă: publicarea de atacuri la adresa lui. Au scris tot felul de lucruri împotriva lui și a mitropolitului Timotei. La toate acestea, părintele a reacționat în același fel: i se spusese de către Bătrânul său, părintele Gheorghe, starețul Mănăstirii Grigoriu, să nu răspundă nimănui în nici un fel, căci Dumnezeu, Care de toate ne păzește, va rândui toate cum se cuvine.

Foarte mulți oameni gândeau că el se folosește pozitiv de banii Misiunii, drept care voiau și ei să facă pe misionarii. Astfel că au trimis africanilor pachete, bani și bilete pentru a vizita Grecia. Au dat burse africanilor, fără a-i cere părerea părintelui cu privire la compatibilitatea studenților sau la pregătirea lor. Dar ei înșiși realizau că un asemenea ajutor nu ar aduce rezultate bune, deoarece banii erau cheltuiți numai în cazuri izolate, fără să se adreseze nevoilor de bază ale acțiunilor misionare și fără a lua în seamă starea de lucruri de acolo.

Bârfitorii și-au dat seama de greșeala lor, încetând să mai lupte împotriva lui sau să-l mai numească „porcar” sau „bișnițar”. De fapt, mai mult decât atât, i-au cerut mamei sale prin telefon să-i ceară iertare din partea lor. În toamna lui 1988, când era pe cale să plece pentru ultima dată în Zair, l-am întrebat dacă a dat peste cineva din cunoscuții săi [dintre

clevetitori n.n.], iar el mi-a spus: „Nu am nimic cu nimeni și i-am iertat pe toți cei care mi-au făcut rău”. În vara lui 1988 la Atena a avut loc o conferință misionară. L-au invitat și pe părintele Cosma, dar el n-a voit să vină, și mi-a spus: „Ce să fac acolo? Voi sta în mănăstire unde-mi voi găsi pacea și rugăciunea”.

Neașteptatul său sfârșit

În octombrie 1988, el s-a întors la Bază cu puteri noi. A dat bătaie cu întemeierea școlii, pregătirea candidaților pentru Botez de Sărbătoarea Bobotezei și scrierea de scrisori de înștiințare către unii prieteni ai Misiunii.

De Crăciun l-a vizitat pe arhimandritul Ignatie Papaioannou, un profesor la liceul grecesc din Kinshasa. La mijlocul lui ianuarie, el a primit vizita a patru persoane din Grecia - arhimandritul Damian din metropola Kassandria și trei dintre fii săi duhovnicești. I-a luat pe toți într-un tur al priveștiștilor din zona Misiunii, fiind foarte bucuros de venirea lor.

Pe 18 ianuarie 1989, în fața aparatului de filmat, el stat mai bine de o oră și jumătate și a discutat cu părinții și familia sa despre chestiuni legate de Misiune, dând fiecăruia instrucțiuni în mod separat. Pe 19 ianuarie a făcut un film cu toate înlesnirile Misiunii, apoi, împreună cu cei patru vizitatori greci, au plecat în Lubumbashi. Pe cale, au vizitat bisericile Sfântului Toma din satul Karkazembe, a Sfântului Andrei din Lualamba și a Sfântului Ioan Evanghelistul. Au luat masa la cel mai apropiat prieten al său, domnul Hambos din Likashi, iar dimineața au vizitat bisericile din orașul Lubumbashi: a Sfântului Ștefan, a Nașterii Domnului și a Bunevestiri. Apoi i-a dus la aeroport și s-a întors la Lubumbashi pentru o mulțime de treburi. Se afla împreună cu un african ce vorbea și grecește, Moise, care stătuse patru ani la Mănăstirea Grigoriu, loc în care învățase limba greacă, muzica bizantină, pictura icoanelor și alte lucruri. Duminică, pe 22 ianuarie, părintele Cosma a săvârșit Liturghia și a predicat despre pocăință. Luni, marți și miercuri a făcut toate cumpărăturile, după care le-a transmis celor din Kolwezi să vină cu camionul pentru a încărca lucrurile. A venit cu el sora Xenia. Pe drumul spre Likashi, aflat la jumătatea drumului dintre Kolwezi și Lubumbashi, vehiculul s-a stricat. Cu chiu cu vai sora Xenia a ajuns la Likashi unde a stat în casa domnului Hambos. Părintele Cosma i-a telefonat domnului Hambos, căruia i-a spus că era gata și că venea spre el. Avea totuși o problemă cu vitezele vehiculului, așa că a dus-o la un garaj pentru reparații. În acele zile - miercuri, joi și vineri - el a vizitat casele grecilor, și-a luat rămas bun de la ei și a plâns. Le-a dat sfaturi legate de viața creștină și pocăință. În același timp, a săvârșit slujbe în trei din bisericile orașului, a predicat despre aspecte ale vieții duhovnicești și a vărsat lacrimi. Vineri după-amiază i-a telefonat domnului Hambos și i-a spus că va veni spre el. Împreună cu el mai erau Moise și consulul Greciei.

După cuvintele consulului, avea să-mi spună mai târziu domnul Dionisie Kivetos, au plecat spre Lubumbashi pe vreme destul de aspră. Părintele Cosma asculta o casetă cu oratoriul lui S. Vernados - „Cosma Etolul”, fredonându-l încet. Au călătorit destul de mult timp. La al cincizecilea kilometru, atunci când s-a întâmplat accidentul, consulul asculta caseta, uitându-se cu un aer de nepăsare (acesta nu era atent la drum), părintele Cosma, care dăduse sonorul mai tare cântând totodată și el mai tare deoarece era troparul Sfântului Cosma. Era ora 20:10, în seara zilei de 27 ianuarie 1989. Din direcție opusă venea un camion cu remorcă care avea proiectat în afară, la ambele părți ale cabinei, aproape 80 cm. Deși părintele Cosma era un șofer bun, nu a luat în seamă mărimea camionului. Ca urmare, a avut loc o ciocnire în care partea stângă a Land Rover-ului condus de părintele Cosma a fost efectiv smulsă. Vehiculul s-a răsturnat de două ori pe asfalt. Părintele Cosma a fost omorât pe loc. Consulul de lângă el nu a suferit nici un fel de răni, în timp ce Moise a fost aruncat din vehicul, în timpul răsturnării suferind o ușoară comoție; a fost transportat la spitalul din Likashi, de unde a fost externat în trei zile. Până astăzi, consulul pretinde că datorează Sfântului Cosma Etolul faptul de a scăpa cu viață.

Atunci când, două ore mai târziu, domnul Hambos a fost informat despre accident, a plecat pe dată împreună cu cumnatul său, Ilie, la locul accidentului. L-au găsit pe părintele Cosma căzut mort la pământ, pe marginea drumului. Africanii din satul din apropiere, auzind de ciocnire, se grăbiseră să dea o mână de ajutor, scoțându-l pe părintele Cosma din jeep. După care domnul Hambos l-a dus la spitalul din Lubumbashi.

Preasfinția Sa, mitropolitul Timotei, care se afla în capitală, în Kinshasa, a aflat imediat de moartea părintelui Cosma. Cu toate acestea, îi era cu neputință să se ducă a doua zi, duminică, la Lubumbashi. Deoarece nu era nici un zbor într-acolo (următorul zbor era peste două zile).

Luni, 30 ianuarie, Preasfinția Sa Timotei a săvârșit slujba de înmormântare la Catedrala din Lubumbashi, cu hramul Bunavestire. În interior, biserica era plină de greci și de frați ortodocși africani. Consulul, domnul Kivetos, era și el prezent. Autoritățile politice și militare din Lubumbashi erau și ele prezente pentru a-l cinsti pe părintele Cosma.

După aceea, sicriul a fost luat de un avion privat și dus în Kolwezi pentru a fi îngropat în pământul Misiunii. Îl așteptau peste 2000 de africani ortodocși din Kolwezi și din împrejurimi. Sicriul a fost adus în biserica Sfântul Gheorghe pentru cinstirea publică a celui adormit. Autoritățile din Kolwezi l-au cinstit în modul cel mai cuviincios cu putință: au oferit o gardă militară și fanfara din oraș. Au fost prezenți și reprezentanți ai altor confesiuni, precum și cei ai cultelor locale. Toate magazinele grecilor din Kolwezi și Lubumbashi au fost închise.

Mormântul său a devenit loc de pelerinaj pentru localnici. Zilnic, sute de oameni, ortodocși sau nu, făceau vizite pentru a pune câteva flori, ca recunoștință pentru marele lor părinte și binefăcător. Cei care l-au plâns cel mai mult au fost Preasfinția Sa, fiii săi duhovnicești, părintele Chiril, sora Xenia și preoții africani.

Trista veste a morții sale a ajuns în Grecia cu viteza fulgerului, mai întâi la mănăstirea sa de metanie. În acel moment, cuviosul stareț al mănăstirii, părintele Gheorghe, se afla în Tesalonic cu niște treburi, împreună cu câțiva dintre monahii săi. Au cântat Slujba Înmormântării pentru călugări la metocul Adormirea Maicii Domnului din Stavropolis, Tesalonic. S-au săvârșit de asemenea două Privegheri cu Slujbe de Pomenire pentru răposatul lui suflet, respectiv patruzeci de Liturghii speciale la Sfântul Munte.

Regretatul părintele nostru Cosma avea mulți prieteni și multe cunoștințe pe tot cuprinsul Greciei. Vestea morții sale a stârnit lacrimile multor preoți și episcopi, care s-au rugat ridicându-și graiurile cu cereri stăruitoare către Preaînaltul Dumnezeu pentru odihna veșnică a sufletului său.

La mănăstirea sa de metanie, precum și la locuința familiei sale, au sosit nenumărate telegrame și scrisori din Grecia și din toată lumea, care nu mai conteneau. Cele mai multe sunt de la persoane pe care nu le cunoaștem, care au aflat într-un fel sau altul de părintele Cosma și de lucrarea sa după plecarea lui din această viață.

Într-o convorbire pe care părintele Cosma a avut-o cu părintele Gheorghe și monahii de la Mănăstirea Grigoriu, el le-a spus că: „Misiunea nu este pentru câteva luni, și oricine dorește să fie misionar trebuie să-și lase oasele pe pământul Africii”. Cuvintele sale s-au adevărat trei luni mai târziu.

Părintele Cosma ne-a părăsit, dar lucrarea lui Dumnezeu continuă. Cuviosul său Bătrân, care a plâns pentru el, pentru că l-a iubit, în ascultare față de arzătoarele cereri ale Mitropolitului Africii Centrale, Preasfinția Sa, Timotei și după multă rugăciune, l-a trimis pe ieromonahul și părintele duhovnic Meletie ca înlocuitor al părintelui Cosma.

Nădăjduim și ne rugăm bunului Dumnezeu ca să-i lumineze, să-i sprijine, să-i întărească și să-i sfințească pe părintele Meletie și pe membrii Misiunii. Lucrarea părintelui Cosma și rugăciunea sa din cer îl va inspira să pășească pe cale Golgotei cu jertfire de sine, aducând rod îndoit pentru mântuirea tuturor fraților și surorilor din Africa.

Nădăjduiesc, din adâncurile inimii, că Domnul îi va dărui fiului meu, părintelui Cosma, odihnă alături de Sfinții Misionari ai Bisericii noastre și că el se va ruga pentru noi, ca să aflăm milă în Ziua Judecății ce va să vină. Amin.

Epilog

Ultimele zile ale Cuviosului părinte Cosma Grigoriatul

de credinciosul colaborator - Vasile Berberi

Kolwezi: mai, 1989

(...) părintele Cosma nu ne-a părăsit. El este aici, printre noi. El nu cunoștea ce este oboseala. Atunci când îl îndemnam să se odihnească mai mult, el răspundea: „Mă voi odihni numai o sigură dată pentru totdeauna, atunci când Domnul mă va chema aproape de El”.

Ca și cum presimțea că se va întâmpla. În ultimele lui zile, el era deosebit de smerit, cerând iertare de la toți – colegi de muncă, preoți și grupuri de credincioși – dacă, ca un om, a supărat pe cineva vreodată. Vorbea neconținut despre moarte și viață veșnică, iar predicile sale de la Dumnezeiasca Liturghie erau centrate pe această temă. Îl „necăjea” pe preotul nostru mai bătrân, părintele Gherasim (în vârstă de 70 de ani), zicând: „Voi pleca din această viață înaintea ta”.

Vineri - 20 ianuarie 1989

Cu o săptămână înaintea incidentului, părintele Cosma se afla în Lubumbashi, lucrând pentru Misiune. În ziua în care el părăsea Baza Misiunii, Teodora, o fată de la internatul micuței mănăstiri închinată Sfântului Nectarie din Kolwezi, s-a apropiat de el și i-a spus: „Părinte Cosma, te rog nu pleca, fiindcă vei... muri dacă te duci acolo”. Moise, care era și el de față și care a mers spre Lubumbashi, auzind cele spuse, a simțit cum inima i se face cât un purice, începând să-l privească îndelung pe părinte. (Moise este un tânăr african băștinaș, fiu duhovnicesc al părintelui Cosma, care, întorcându-se după patru ani de studii la Sfântul Munte, îl însoțea permanent pe părintele Cosma în călătoriile sale.) La auzul acelor cuvinte, părintele Cosma a zâmbit și, muștrându-l ușor pe Moise pentru neliniștea sa, au pornit spre Lubumbashi. S-au oprit în Likashi, la trei ore depărtare de Kolwezi, pentru a-l vizita pe un diacon care era foarte bolnav, aproape de moarte. Părintele Cosma i-a ascultat mărturisirea, după care și-au continuat imediat drumul către Lubumbashi. Câteva zile mai târziu, diaconul și-a predat Domnului sufletul său.

Era ca și cum, așa cum am mai spus, ar fi primit o prevestire a plecării sale din această lume. Ne vorbea continuu despre smerenia și dragostea pe care trebuie să o avem unii față alții. La un moment dat s-a întors către Moise și i-a spus: „Ce-ai face dacă ai rămâne singur?” Moise nu a înțeles. „Ce vrei să spui prin «să rămân singur»? - a întrebat el - căci iată, suntem toți aici, împreună, la Misiune?!” „Nimic. Nu te neliniști”. Dar mai târziu, el i-a spus lui Moise: „Cât privește căsuța mamei tale, o voi repara ca să vă odihniți mai bine. Pentru voi va fi ca o aducere aminte de mine”. Moise din nou n-a înțeles ce voia să spună Bătrânul său. Astăzi, el știe foarte bine că Bătrânul său, părintele Cosma, avusese o prevestire a plecării sale.

Vineri - 27 ianuarie 1989

Este ziua accidentului. În acea dimineață, în timp ce aduna ultimele comisioane pentru Misiune, este informat că unul dintre cele două camioane care se îndreptau spre Lubumbashi pentru a încărca cele cumpărate pentru nevoile misionare se stricase, fiind lăsat pe o parte a drumului. De trei ori s-a întâlnit comerciantul grec, domnul Ioan Hadjulazaros, cu părintele Cosma în timpul zilei și de trei ori l-a implorat să nu plece în acea seară, căci avea o presimțirea rea... cu privire la el! Dar, vedeți voi, misionarul are întotdeauna treabă de făcut, iar părintele Cosma s-a obișnuit să călătorească pe timp de noapte. El evita astfel durerile de cap pricinuite de căldura excesivă și economisea timp, ca să aibă ziua la dispoziție și să alerge de colo-colo pentru nevoile Misiunii.

Astfel, la apusul soarelui, părintele Cosma împreună cu consulul grec și cu Moise au pornit spre Lubumbashi. A fost voia Domnului să-l ia aproape de El și să-l odihnească, după cum el însuși spunea. Și astfel, pornind ei, un oarecare comerciant băștinaș mergea și el spre Lubumbashi. Soarele tocmai apunea atunci când acesta se îndrepta către locul unde va avea loc accidentul părintelui Cosma. După cum a relatat chiar el, deodată, a văzut un preot înălțându-se înaintea lui, de pe drum către cer. S-a înfricoșat și și-a oprit mașina. Intrând în panică, a strigat către locuitorii satului din apropiere, ca să vadă și ei ceea ce el a zărit. Cu excepția comerciantului, nimeni nu văzuse nimic. În final, tare temându-se ca nu cumva să i se întâmple ceva, s-a hotărât să-și petreacă noaptea în sat.

Târziu în acea noapte, când satul s-a adunat la locul accidentului, comerciantul a început să țipe, recunoscând în fața părintelui Cosma pe preotul pe care-l văzuse cu numai câteva ore mai înainte ridicându-se la Cer din chiar locul acela. Astăzi, toți locuitorii satului vor să fie botezați creștini ortodocși. Chiar și după moarte, părintele Cosma salvează suflete ducându-le către Întreitul Dumnezeu.

În acea noapte, sătenii, fără ca noi să-i cunoaștem sau ei să ne cunoască pe noi, au vegheat lângă părintele Cosma, îngrijindu-i și pe ceilalți doi pasageri răniți. Mai mult, nu s-au atins de nici unul din lucrurile sfințite pe care părintele Cosma le luase cu el; de regulă, atunci când au loc astfel de accidente, cei ce se întâmplă să treacă pe acolo fură tot ce găsesc în cale. Nu numai că nu s-au atins de nimic, ci, la câteva zile după aceea, ei ne-au adus un recipient cu Sfântul Mir, pe care părintele îl avea cu el și care a fost găsit în iarbă după accident. Aici putem vedea limpede pronia dumnezeiască. Între timp, vestea se răspândise cu repeziciune. Vestea i-a răvășit atât pe greci cât și pe băștinași, fiecare căutând să afle mângâiere la celălalt.

Toată lumea - fie tânăr, fie bătrân - a stat trează toată noaptea. Știrea a fost auzită în toată Grecia, începând cu mănăstirea sa de metanie - Grigoriu, de la Sfântul Munte, apoi de părinții săi și alții. Preasfinția Sa, mitropolitul Timotei, episcop al Africii Centrale a fost informat și el în timp ce se afla în capitală, la Kinshasa, și se pregătea să plece spre Lubumbashi. Din păcate următorul zbor era tocmai duminică. Astfel că s-a hotărât punerea părintelui Cosma într-un frigorifer destinat special pentru astfel cazuri.

În acea noapte, cei ce păzeau frigorigerile văd o lumină în jurul locului unde este ținut părintele Cosma și se umplu de frică. Dimineața ei au relatat incidentul preoților noștri și toată lumea se adună și deschide frigoriferul. Trupul părintelui nu a suferit de rigiditate cadaverică [rigor mortis]. Ei nu înțeleg, făcând unele confuzii. Unii spun că frigoriferul nu era bun, alții că poate este stricat etc. etc. Cu toate acestea, toți continuau să creadă că un trup mort devine țepăn doar la câteva ore după momentul morții, fie că se află în frigorifer sau în afara acestuia! Astfel, ceea ce s-a întâmplat este una cu ceea ce se întâmplă cu trupurile părinților athoniți: ei nu suferă de rigiditate cadaverică, ci devine țepeni numai după înmormântare. Acest lucru, conform tradiției, este un semn al dragostei și pazei Preasfintei Născătoare de Dumnezeu pentru monahii athoniți, căci Sfântul Munte este grădina Maicii Domnului.

Luni, 30 ianuarie 1989:

Sărbătoarea Sfinților Trei Ierarhi

În această dimineață, în biserica Bunevestiri (Lubumbashi) plină de oameni până la refuz, în prezența oficialităților orașului și a mulțimilor de oameni, Preasfinția Sa, mitropolitul Timotei al Africii Centrale a slujit Dumnezeiasca Liturghie și Slujba de Înmormântare. Pe la mijlocul zilei, părintele Cosma a fost dus la aeroport. Însoțit de Preasfinția Sa și de părintele Chiril, părintele Cosma a fost dus într-o oră la Kolwezi, unde mulțimi mari de oameni așteaptă atât în interiorul cât și în afara Bazei misionare, dar și în jurul bisericii Sfântul Gheorghe.

Mulți dintre credincioșii care l-au așteptat au petrecut aici cele trei nopți anterioare sosirii părintelui Cosma. Așa de mare era dragostea lor pentru el! Oamenii se pun la rând unul câte unul, cu adâncă tristețe, se apropie de sicriul părintelui lor duhovnic pentru a-și lua ultimul rămas bun... până ne vom întâlni iarăși în viața veșnică!

Până după-amiaza târziu oamenii continuau să sosească de peste tot, din Kolwezi, din Lubumbashi, atât greci cât și alți creștini ortodocși, pentru a fi prezenți la mormântul său.

La sosirea nopții, oamenii îl însoțesc pe părintele Cosma către locul unde, cum spunea el adesea, își va găsi în sfârșit odihna.

Astăzi, creștinii noștri, o dată sosiți la biserică, se duc mai întâi la mormântul părintelui Cosma pentru a lua o binecuvântare și numai după aceea intră în biserică și participă la Dumnezeieștile Slujbe. Dumnezeu să-i păzească pe părinții și pe Bătrânul părintelui Cosma, care l-au binecuvântat îngăduindu-i să rămână în Africa, împreună cu toți cei pe care i-a iubit și cu toți cei care l-au iubit. Le aducem mii de mulțumiri!

CUVÂNT LA URMĂ

Întru lauda și pomenirea Cuviosului părinte Cosma Grigoriatul

De Preasfinția Sa, episcopul Augustin, fost mitropolit de Florina, Grecia

Unii, atunci când aud Evanghelia, spun „în acea vreme”. „Este scris pentru cei din vechime.”³⁸ Cu toate acestea, Hristos, *este același, ieri, azi și în veci*. Biserica noastră nu se mulțumește să-și arate misionarii din vechime, ci își continuă misiunea și astăzi, în această lume sălbatică, materialistă, închinătoare la idoli și masonică. În această epocă a Antihristului avem pilde de misionari atât în interiorul granițelor Greciei cât și în afară.

O astfel de pildă grăitoare este părintele Cosma, ieromonah și misionar, căruia îi facem astăzi sfințita pomenire. A trăit aproape de mine. Era fiul unei familii sărace dar cinstite din Tesalonic. L-a iubit pe Dumnezeu încă din tinerețe. La lecțiile de cateheză era foarte conștiincios. A ascultat propovăduirea predicatorilor străluciți din oraș. A studiat mult, terminând o școală de maiștri, și ar fi putut deveni un arhitect strălucit, constructor de case, meserie care i-ar fi adus o mulțime de dolari. Epoca noastră este una a arhitecților, avocaților și a inginerilor – o epocă a devizei „cât de mult poți câștiga”. Cu toate acestea, el nu a devenit unul ca aceștia. Nici nu a vrut să-și continue studiile pentru a deveni profesor universitar doar pentru că avea o minte extrem de ageră, matematică. El a ales mai degrabă lucrarea „pescarilor”. A devenit „pescar” de oameni. El a trăit cu noi în primele zile ale unei epoci de mare productivitate când, împreună cu părintele Ierotei și cu alți colegi de muncă, a trebuit să „ne silim ca să forțăm nota”, aceasta fiind lozinca noastră, iar el a muncit din cale afară de mult.

Vedeți crucea aflată la o înălțime de 1022 metri? Nici un inginer n-ar fi acceptat sarcina. Nici măcar unul. „O fac eu”, a spus el. Și, cu ajutorul lui Dumnezeu, a înălțat-o. Mai târziu, când veți vizita Presva, aruncați-vă ochii pe o altă cruce ridicată pe fericita insuliță a Sfântului Achilie. A fost și el printre cei ce au lucrat acolo, transportând materialele pe pământ și pe apă cu mare greutate și osteneală.

Vedeți taberele din dioceză? El a lucrat la ele. Vedeți crucea din zona Sitaria? Tot el a construit-o, la fel și capela Sfântului Cosma din apropiere.

Puțin i-a păsat de „cât de mult poți câștiga...” Când se ducea la comercianții din Florina pentru a cumpăra materii prime, prima lor întrebare era: „Cât de mult câștigi?” Spuneau: „Fiind aproape de episcop, câștigi bine de tot. Muncești 24 de ore pe zi. Nu ai pauză, nici sâmbăta, nici duminica etc. ...” El răspundea: „Nu câștig nimic, decât pentru cameră și hrană”. Nu-l credeau. Ziceau că minte. Adevărul era că tânărul detesta lumea lui „cât de mult câștigi”, pe care a și părăsit-o curând.

Îngăduiți-mi aici o paranteză. Mă gândesc la un tată care s-a apropiat de un tânăr sfânt, cu totul deosebit, numai din interes, pentru a-l lega de fata lui. Prima întrebare pe care i-a pus-o băiatului a fost: „Cât de mult vrei (ca zestre) pentru a o lua de mireasă pe fata mea?” Când i-a spus că nu se aștepta la mult, tatăl nu l-a mai vrut ca mire pentru fata lui. L-a luat pe altul care aștepta mai mult. Acesta din urmă s-a dovedit a fi hoț, iar acum se află în pușcărie. El nu aprecia persoana, ci banii. Iată cum se înfățișează generația actuală. Dar iubitul Cosma nu aparținea unei astfel de categorii de oameni. El era un idealist în înțelesul cel mai deplin al cuvântului. Ideea locuirii în lumea lui „cât de mult câștigi” cu preoții și episcopii îl dezgusta, astfel că i-au crescut aripi, le-a făcut să crească, le-a întărit, și a zburat departe. S-a îndreptat spre Zair. În acele locuri sălbatice, el a devenit un *Apostol*. A învățat, s-a trudit muncind din toată vârtutea sa, aflându-și o moarte de martir în drum spre niște creștini africani, care au o credință mai mare decât a noastră. Noi suntem morminte văruite. Îl avem pe Hristos pe buze și pe diavol în inimi.

---

³⁸ În zilele noastre, cei vor înlătura barierele dintre religii și confesiuni sunt primii care fac afirmații de acest gen. Ei desființează astfel cuvântul lui Dumnezeu grăit prin Sfinții Apostoli sau prin Sfinții Părinți în general, făcând din Biserica lui Hristos locașul propriilor practici și păreri personale care pot fi eretice [n.tr.].

Iubitul părinte Cosma a fost un deschizător de drumuri al unei minunate călătorii pentru neamul nostru. Vrem să credem că și alții îi vor urma exemplul: sărbătoarea unui martir, imitarea unui martir. Atât aici în sfântul altar cât și în altă parte sunt anumiți tineri care n-ar trebui să devină „cât de mult câștigători”, ci idealști. Odată, Grecia avea astfel de idealști. Cine a adus Ortodoxia în Bulgaria, Serbia, România și Rusia? Creștinii greci. În zilele noastre, familiile nu mai dau naștere la idealști. Mama unui copil vrea ca el să devină doctor, avocat, învățător, profesor, inginer, om de afaceri – toate, numai preot nu. Nici nu vrea să audă. Iată că astăzi am ocazia să-l cinstesc pe ucenicul ales, monahul și misionarul Cosma. El este un model desăvârșit. O îmbinare a lucrării misionare interne și externe.

Robului lui Dumnezeu, Cosma de la Grigoriu, *Apostolului* mucenicit în Africa spre slava lui Dumnezeu și a Ortodoxiei – fie-i pomenirea veșnică! Fie ca exemplul său eroic să aibă mulți următori!

CUVÂNT LA URMĂ II

Întru lauda și pomenirea Cuviosului părinte Cosma Grigoriatul

de Arhimandritul Ioanichie Kotsonis
Mănăstirea Sfântul Grigorie Palama, Tesalonic*

Vrednicul de pomenire părintele Cosma Grigoriatul era atât practic cât și patristic. S-a născut și a crescut în Tesalonic, maica sfințelor misiuni, de unde au pornit cei doi misionari bizantini Chiril și Metodie.

El își trage obârșia dintr-o familie de pontieni râvnitori, evlavioși și iubitori de Dumnezeu, deosebit de prietenoși, ospitalieri și plini de sângele și puterea tradiției ortodoxe grecești. Dimitrie, tatăl lui, în ciuda faptului că nu vedea cu un ochi, era plin de entuziasm și solidaritate pentru lucrarea Misiunii într-atât încât a vizitat Africa de mai multe ori. Mama lui, Despina, curajoasă și de neînduplecat, care din patul bolii n-a vrut să arate nici un fel de compătimire pentru fiul ei misionar care murise, rugându-se mai degrabă pentru „o bună înviere” și căutând oameni hotărâți pentru a continua lucrarea fiului ei.

Părintele Cosma era tânăr cu vârsta, dar înaintat în experiența misionară. Era tânăr cu vârsta, dar înaintat în virtute și *asceză*.

Era înflăcărat și curat, viguros prin fire, vioi și spontan prin temperament, plin de dragoste și debordând de bucurie, simplitate, smerenie și blândețe.

Cele scrise de membrii Corpului Misionar din Zair despre personalitatea creatoare a părintelui Cosma sunt mai mult decât grăitoare:

„A fost o comoară neprețuită. Suporta totul cu răbdare, cu o răbdare ieșită din comun. Era simplu, foarte sensibil, dar extrem de eficace. Îi iubea pe toți în același mod și nu căuta să primească nimic în schimb. Spirit strălucitor, el găsea soluții practice dintre cele mai potrivite pentru băștinașii africani”. Nu vorbea la modul teoretic despre sânguință și muncă grea. Nu lua în seamă nici un pericol, alegând pentru sine ceea ce părea mai împovărător și primejdios. Atunci când era vorba de a aduce ușurare aproapelui său, nu se dădea înapoi de la nici o osteneală. O personalitate bisericească atât de mare, dăruită cu darurile Duhului Sfânt – smerenia, dragostea, rânduiala, înfrânarea, sânguința – nu putea decât să realizeze o lucrare de proporții...”

Mai presus de toate, acest vrednic de pomenire era o fire practică. El își exercita virtuțile practice în toate domeniile. El a organizat activitatea filantropică. El a făcut din Kolwezi și împrejurimile acestuia un model de comunitate creștină primară în care frații noștri africani erau „o inimă și un suflet”.

Întocmai cum Sfinții Apostoli s-au îngrijit de hrana primilor creștini, la fel a făcut și părintele Cosma. Împreună cu colegii de muncă, prin muncă grea și istovitoare, el a desfășurat o serie de lucrări pe o porțiune masivă de pământ african. Un făcător de corturi – Apostolul neamurilor; un fermier, crescător de vite și constructor – misionarul Zairului. Pentru prima dată, frații noștri de culoare din acea zonă au fost învățați să semene grâu, porumb și alte cereale folositoare. Pentru prima dată ei au început să crească turme de oi, capre și alte animale. În preajma lui, toată lumea găsea hrană. Atotmilostivul Dumnezeu, „Care umple universul cu bunăvoința Sa”, binecuvântează și înmulțește prin robul Său „cinci pâini și doi pești”. Săracii, cei flămânzi și strâmtorați de pe continentul negru – pe care părintele Cosma îi privea ca icoane ale lui Dumnezeu –, mănâncă și sunt hrăniți, întâi prin „pâinea cea de toate zilele”, iar apoi cu Pâinea Vieții „trimisă din Cer”.

„Cine poate spune nenumăratele lui ostenele și lupte - scrie arhimandritul Gheorghe, starețul cinstitei mănăstiri de la Sfântul Munte - pentru creșterea acestei lucrări apostolești, pastorale și sociale?”

---

* Părintele Ioanichie este autorul Gheronticonului athonit: *Ziceri ale Sfinților Părinți din Sfântul Munte*, publicat de Mănăstirea Sfântul Grigorie Palama, Kufalia, Grecia. A scris acest articol întru lauda părintelui Cosma pentru periodicul *Adevărul bisericesc*, la puțin timp după moartea acestuia.

Pentru lucrarea pământului, construcții și creșterea animalelor, mintea lui practică angajase o sută treizeci de muncitori băștinași, care erau plătiți din înseși roadele muncii, dezvoltându-și în același timp dragostea pentru bunurile materiale și spirituale ale muncii. Astfel, el a reușit să creeze o bază misionară ce se susținea economic aproape exclusiv din propriile realizări, ceva poate nu atât de semnificativ, cât faptul că aceasta constituia o premisă pentru alte activități misionare. În cadrul acestei unități de producție misionar-apostolice el a organizat totul: atelierul de tâmplărie, atelierul de țevărie și de instalații de apă și canal, fierăria, depozitele, farmacia, școala, internatul etc.

În grupul său misionar, părintele Cosma avea 15 preoți băștinași bine pregătiți pentru împlinirea datoriilor pastorale și, ceea ce este mult mai important, înzestrați cu evlavie, pregătire dogmatică și credincioșie față de Ortodoxie.

Excelenta sa colaborare cu Preasfinția Sa Timotei, episcop al Africii Centrale, a lăsat o impresie bună tuturor: nevoințele comune, iubirea părintească a episcopului și respectul arătat acestuia de părintele Cosma, care era mâna lui dreaptă.

În timpul ultimilor ani din viață, datorită omului său lăuntric care se sfințea neîncetat, el a cucerit sufletele tuturor acelor care ajungeau să-l cunoască. Înainte de toate, părintele Cosma era un ascet și apoi un misionar. În această călătorie el mergea pe urmele Sfinților Părinți și Învățători ai Ortodoxiei. A fost un monah și un ieromonah athonit care știa bine ce înseamnă pentru Biserică *asceza*, nevoința duhovnicească și darurile cerești ale postului, privegherii și rugăciunii minții. Învăța despre neîncetata rugăciune a lui Iisus, privind-o ca pe cea mai puternică armă împotriva viclenilor draci și a vrăjitorilor foarte răspândiți prin acele locuri.

O albină neobosită – o regină a albinelor într-un stup uriaș –, vrednicul de pomenire venea în permanență cu idei, planuri și cu un roi de copii în Hristos Iisus, Care „locuia întru el”. Pentru frații noștri africani, care de fel au o fire simplă, albă ca zăpada, el le-a fost atât tată cât și mamă. L-au admirat și iubit foarte mult, căci în fața lui ei Îl vedeau pe Însuși Hristos, cum spune Sfântul Ioan Scărarul despre părintele și călăuzitorul duhovnicesc. În el L-au văzut pe Cel iubit al tuturor veacurilor, Nădejdea tuturor neamurilor. Căci prin toată viața sa, părintele Cosma a putut da mărturie despre acea mistică mărturisire a Corifeului Apostolilor: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine.*

Nu era atât de important că părintele Cosma botezase 15000 de africani ortodocși. Ceea ce era mai important e că i-a unit cu Hristos, făcându-i părtași Tradiției, dragostei și vieții liturgice.

Cu ce dor și nerăbdare se apropiau de Sfânta Taină a „renașterii” prin Botez! Cu câtă liniște și evlavie se împărtășeau de preacuratele Taine oferite de mâinile lui apostolești! Cu ce rugăciune de umilință și cu câtă atenție intrau și participau la Taina Căsătoriei! Această evlavie creștină primară a fraților noștri africani este o muștrare pentru noi, grecii cei civilizați, care murmurăm și vociferăm, deși nu ne dăm seama de ceea ce se face și se spune în timpul săvârșirii Sfințelor Taine.

Am în fața mea numărul 108 din periodicul *Misiuni externe* al frăției cu același nume din Tesalonic, care conține o mică lucrare intitulată „Gânduri asupra lucrării misionare adunate din experiență”. Această lucrare reprezintă un adevărat memorial, o introducere în misiunile ortodoxe dar și o cugetare a marelui suflet al părintelui Cosma, care fusese botezat într-o teorie și într-o practică atât de ostenicioasă, care fusese luminat cu lumina și viața Tradiției ortodoxe.

Experiențele și gândurile conținute în această lucrare îl caracterizează pe vrednicul de pomenire apostol, misionar și ascet. Despre acestea dă mărturie faptul că el a fost primul care a avut ideea înființării unei mănăstiri ortodoxe în Africa. Căci știa ce rol are o mănăstire ortodoxă pentru eforturile misionare. Monahismul a jucat un rol esențial în trecut, din Bizanț și până astăzi, în misiunea de apostolie, căci monahismul este arca Tradiției apostolice a Bisericii.

Buzele apostolice ale părintelui Cosma au încetat să mai învețe și să îndrume. Mâinile apostolice ale părintelui Cosma au încetat să mai binecuvânteze. Picioarele lui apostolice, care „au propovăduit pacea”, au încetat să mai are pe pământ african. Inima apostolică a părintelui Cosma a încetat să mai bată pe sfintele altare zidite prin neobosita lui sânguință. Lucrătorul care muncește fără somn pe ogorul dumnezeiesc se odihnește în pământul african – în țărâna în care el însuși a semănat, a iubit, s-a istovit și din care a cules rod însutit.

Lacrimile fraților noștri africani udă neîncetat acea țărână, de parcă ar vrea să răsară noi brațe din mormântul său, lucrători, vlăstare ale unei vițe care încă n-a murit, care zace în pământ, așteptând acolo Învierea.

Buzele băștinașilor africani, ca întotdeauna atunci când Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu Se împarte în Dumnezeiasca Liturghie, cântă acum dulce, într-o așteptare plină de nădejde.

Trimise Bătrânului său, tatălui său, colaboratorilor săi

Sosirea și începuturile

Kolwezi,
18 ianuarie 1979

Preasfinției Sale, Timotei, Mitropolitul Africii Centrale

Preasfinția voastră,
binecuvântați!

„(...) Pe scurt, voi încerca să vă pun la curent cu evenimentele din ultimele două luni.

Călătoria spre Africa a fost bună. În Kinshasa, părintele Dionisie m-a primit cu mare dragoste, oferindu-mi tot ajutorul său pentru a putea pleca din Kanga a doua zi, pe 2 noiembrie.

În Kanga am așteptat aproape o lună fără să lucrez. Acolo, firea lucrurilor a arătat clar că tot ce-am discutat nu se poate pune în aplicare. Kanga nu ne oferă ceea ce avem nevoie. Astfel, am înțeles de la Dumnezeu că am fost găsit în neascultare, că mă împotrivesc voinței episcopului care, ca și arhipăstor, exprimă voința lui Dumnezeu.

M-am pus de acord cu părintele Ilarion să pot pleca spre Shaba, adică acolo unde mă chema Dumnezeu. După 7 zile de călătorie istovitoare am ajuns mort de oboseală în Kolwezi. Cu toate acestea, dragostea fraților și dorința lor de a continua eforturile din Misiunea Kolwezi m-au convins să mă stabilesc în Kolwezi, în ciuda faptului că zona este sub conducere militară, așteptând războiul. Băștinașii m-au primit cu multă dragoste și toți nădăjduiesc într-un ajutor moral și într-o solidaritate din partea Misiunii. (...)

Am ales cinci copii (incluzându-l și pe Andrei) de prin satele din apropiere pentru a locui în spatele unei clădiri, acolo unde am reconstruit din cărămizi vechea baracă, alături de o bucătărie.

Programul include instruire teologică, slujbe zilnice și lucru la zidirea duhovnicească a Misiunii. Ca experiment, am început să cultivăm parcela de pământ a acesteia, am adus pământ potrivit și 15 camioane de îngrășământ (rămășițe de orz), după care am trecut la plantarea grădinilor, esențiale pentru traiul de zi cu zi.

În acest mod, copiii își pot asigura și ei traiul de zi cu zi. În privința locului pe care-l ocupă acești tineri la Misiune, trebuie să spun că Misiunea este protejată prin acorduri speciale, în stare să rezolve orice probleme care pot apărea în viitorul acestor tineri, legate de posibilele necesități de ordin economic. Cât privește nevoile economice ale Misiunii, dați-mi voie să vă relatez următoarele.

Noi ne-am păstrat o suprafață de aproape 200 de *stremmata** în Fougouroumi, ca extindere a locului pe care se află biserica. Au fost completate toate actele necesare, care au fost întărite de ambele părți. Prevăd că, în viitor, Centrul Misionar va fi așezat în mijlocul unei ferme. (...)

Nu sunt foarte interesat de proprietatea din satul Tsaboula, ce măsoară aproape 120 de *stremmata*. Cu toate acestea, am transportat aproape 10 camioane de *toulo*, un copac special folosit pentru împrejmuire și continuăm cu plantarea lui. Pentru baraca paznicului am ales un loc aflat în centrul proprietății, unde se găsește și o colonie de furnici. Atunci când paznicul, care va lucra și ca grădinar, își va lua locul în primire, vom începe să sădim diferite plante. Fără paznic nu vom produce nimic, căci oamenii sunt flămânzi și este foarte posibil ca legumele sau fructele să fie culese înainte să se coacă.

---

* O *stremma* = 1000 de m².

Zona mănăstirii este ideală pentru creșterea animalelor mari, deși nu sunt sigur dacă e bine să ne apucăm de pe acum de o astfel de treabă deoarece, cu toate războaiele acestea care par să nu se mai sfârșească, cred că toate animalele vor fi tăiate fără milă.

Frații au început consolidarea proprietăților bisericești din diferitele parohii, iar acum mă ocup de supravegherea lucrărilor. Ne va lua ceva timp, căci va fi nevoie de eforturi suplimentare. Cu ajutorul lui Dumnezeu se vor realiza toate. Nimic nu e prea greu. Am reparat o cameră din dreapta holului, am vărui-o și am pus toate medicamentele înăuntru. Vă rog să vă îngrijiți de obținerea medicamentelor de la Crucea Roșie, precum și o carte care tratează despre toate medicamentele folosite astăzi.

Am cumpărat pui și capre pentru ferma de animale. Acum mă gândesc și la o proprietate din cealaltă parte a Kolwezi-ului, pentru o biserică și o școală, în zona Kasoulou. Cred că ar trebui să o cumpărăm cândva, atunci când va fi nevoie.

Cunoașteți situația noastră economică. Preasfinția voastră, ajutați-ne să ne acoperim cheltuielile pentru 1979 prin *Apostoliki Diakonia*; avem nevoie în fiecare lună de 20.000 de drahme, ceea ce va acoperi cheltuielile pentru hrană și călătorie. (...)

Preasfinția voastră, legat de chestiunea școlilor, cred că satul Tsala este potrivit pentru așa ceva. Au acolo patru învățători ortodocși, satul Fougouroumi are și el patru învățători, iar Kamina - șapte. După ce veți hotărî, anunțați-mă printr-o scrisoare, scriindu-mi ce credeți.

Parohiile noastre sunt în suferință, Dumnezeieștile Liturghii nu se săvârșesc periodic. Mulți tind să se întoarcă la vechea lor religie. Și este numai din pricina lipsei preoților. Când noi suntem prezenți, oamenii sunt buni și prietenoși. Problema hirotoniilor e una foarte complicată. Trebuie să săvârșim hirotonii. Candidații locuiesc foarte departe. Să-mi scrieți și să-mi spuneți ce intenționați cu privire la hirotonii astfel încât în perioada vacanței să-i putem aduna pe toți laolaltă la mănăstire pentru cuvenita instruire, dar și pentru a vedea „ce fel de pești mușcă”. Nu cred că ne putem aștepta la prea mult de la aceste hirotonii, deși ele sunt absolut necesare. Indiferent de caz, ele trebuie să aibă loc anual, pentru a le da astfel ocazia să învețe cele elementare.

Ieri i-am invitat pentru o discuție pe cei trei lideri ai sectei „Apostolii”, liderul din Kolwezi și doi însoțitori. Le-am ținut un cuvânt despre Tradiția Bisericii în Sfintele Scripturi. Ei au provenit dintre protestanți. Erau foarte entuziaști, spunând că până atunci nu auziseră decât de o tradiție omenească, dar acum văd că este sfântă, fiindcă izvorăște din însăși Sfânta Scriptură. Mi-au cerut să le vorbesc și despre alte teme. Le-am promis că-i voi invita altă dată.

Programul săptămânii include slujbe zilnice, iar duminică - Dumnezeiasca Liturghie cu citirea unei cazanii. După Dumnezeiasca Liturghie avem o oră de catehism pentru tineri, iar pentru bărbați voi ține un cuvânt despre biserică și cultul dumnezeiesc. Miercuri am o oră de Noul Testament cu un grup de cincisprezece tineri. Joi le vorbesc bărbaților despre o serie de teme legate de nedreptățile sociale (slăbiciunile și păcatele oamenilor). Vineri, sora Anastasia le vorbește femeilor despre aceeași temă. În fiecare dimineață avem o adunare în cadrul căreia studiem Sfânta Scriptură, iar în timpul săptămânii avem două Liturghii, în biserica Sfântul Gheorghe și în sate.

Toate aceste eforturi sunt de mare ajutor credincioșilor din Kolwezi, ei participând cu interes la diferitele întâlniri.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, mă voi strădui să mențin acest program și, în măsura în care nu vom avea vreo infiltrare din partea misionarilor ambulanți, cred că lucrurile vor merge înainte. Îmi voi lua libertatea să îi cercetez cu atenție pe cei care doresc să lucreze în Kolwezi. Preasfinția voastră, avem destui oameni de diferite convingeri religioase care încearcă să coexiste în pace unii cu alții. Este mai bine să avem o singură persoană și o singură sarcină de lucru decât să avem mai multe, dar care pricinuesc conflicte interne, intrigi și calomnii, fie pe față, fie într-ascuns. Lucrarea misionară înseamnă jertfă. Necesită o jertfă totală, înseamnă a nu păstra nimic pentru sine.

Ieri am primit o scrisoare de la părintele Dionisie, care îmi scrie din porunca voastră, zicându-mi că ar vrea să vin, dacă e cu putință, în Kinshasa, pentru a-l înlocui. Nu-i nici o problemă, în zece zile și ceva voi porni spre Kinshasa. Nădăjduiesc că voi avea binecuvântarea voastră pentru a-l lua pe Andrei cu mine pentru a mă ajuta la slujbe și a-mi înlesni comunicarea cu băștinașii de acolo, care vorbesc lingkala.

Preasfinția voastră, binecuvântați!
Ieromonahul Cosma Grigoriatul

Ca în Noul Testament

Kolwezi,
19 iunie 1979

Cuvioase *Gheronda**, binecuvântează!
Iubiți frați, rugați-vă pentru mine!

O dată cu întoarcerea părinților A. și Z, mă folosesc de această ocazie pentru a vă scrie câteva rânduri, cu atât mai mult cu cât poșta merge greu, iar câteodată scrisorile sunt pierdute.

(...) Se vorbește din nou despre război, cum că s-ar apropia de zona noastră. Să ne păzească Dumnezeu. Rugăciunile părinților au urmări imediate asupra noastră. Văd aceasta în fiecare zi, nu în năluciri sau închipuiri, ci în mâna lui Dumnezeu care ne călăuzește în toate. De exemplu, ce trebuie să fac mai întâi atunci când vin hoții, sau ce crede persoana cu care vorbesc. Mâna lui Dumnezeu ne înconjoară ca un scut nevăzut, căci în jurul nostru nu sunt numai creștini. Sunt și oameni răi, cu chip de fiară, vraci și dușmani ai Domnului nostru Cel răstignit.

Gheronda, în legătură cu „răspândirea”, văd și eu că încă nu se arată, dar situația anterioară a lăsat o moștenire tristă și, din nefericire, va trebui să jertfim puțin din folosul nostru sufletesc. Oricum ar fi, urmez sfaturilor voastre, ca să am astfel binecuvântarea voastră și, de îndată ce voi simți puțină uscăciune, părăsesc totul și fac rugăciune cu metania împreună cu băieții. Este un medicament puternic și mângâierea noastră în jungla monotonă. Îmi amintesc în fiecare zi cuvintele părintelui Auxentie pe care, indiferent despre ce-l întrebau, el răspundea: „Rugăciunea, ziceți rugăciunea”. Câtă dreptatea avea!

(...) *Gheronda*, când va veni acel ceas binecuvântat, atunci când un alt frate mă va însoți întru realizare mărețelor planuri de întemeiere a unui Coenobium³⁹? Cât ar putea să ofere micului nostru grup un monah cu schimă mare din mănăstirea noastră – chiar părintele Efrem la bătrânețea sa! Dacă sfatul Bătrânilor ar hotărî să facă aceasta, cu cântarea și pilda sa el va reînvia suflete.

(...) S-a împlinit dorința părintelui Andrei. Am botezat doi băștinași cu numele de Andrei. Eu săvârșesc botezul după rânduiala athonită. Am săvârșit 250 de botezuri și, nu numai cu închinători la idoli, ci și cu catolici care au devenit ortodocși, pe care i-am botezat în ape adânci. Lucrările mele vor avea consecințe atunci când vestea despre ele va ajunge la Patriarhia Alexandriei, care afirmă că protestanții au nevoie doar de Mirungere. Totuși, până atunci, vom săvârși Botezul astfel încât să primim binecuvântarea Sfântului Nicodim [Aghioritul].

În timpul călătoriilor pe care le facem prin sate, proiectez niște diafilme folosind un aparat pe care l-am luat din Grecia. Funcționează cu ajutorul bateriei de la mașină. Faptul că puteam privi astfel de imagini în satele din junglă a fost cu totul extraordinar. Adunând oameni ce aparțin de diferite erezii și confesiuni, mă opream la diferite icoane⁴⁰ și le țineam cateheze pe baza a ceea ce vedeau. Era uimitor.

Cu micul nostru Coenobium ne aflăm destul de bine. Programul stabilit este greu, dar, puțin câte puțin, ne vom obișnui cu el.

(...) Nu-mi amintesc dacă v-am scris despre scrisoarea voastră de Crăciun, care a sosit cu întârziere de două sau trei luni. Am citit-o băieților într-o noapte și le-a plăcut tare mult. Unul dintre ei, Andrei, mi-a spus: „Părinte, e ca în Noul Testament”. Se referea la înțelesul ei. Da, i-am spus, deoarece același Duh Sfânt lumina atunci și luminează și acum.

Îi îmbrățișez pe toți părinții, în special pe cei înaintați în vârstă. Ori de câte ori le pomenesc numele, îmi trec prin față unul câte unul. Apoi îi pomenesc mai rar ca să-i văd mai bine și în același timp mă gândesc: oare îi voi mai vedea pe frații mei mai mari atunci când mă voi întoarce la mănăstire? Dumnezeu să le dea un suflet bun! Îi rog mult să facă un nod de metanie pentru noi.

Binecuvântați!

* *Gheronda* înseamnă *Bătrân*.

³⁹ O mănăstire de obște, cenobitică [n. tr].

⁴⁰ Icoane proiectate cu ajutorul aparatului [n.tr.].

Dragostea și suportul pentru mănăstire

Kolwezi,
2 februarie 1980

Preacuvioase Gheronda și iubiți frați și părinți,
binecuvântați!

Sunt plin de o negrăită bucurie că Domnul m-a învrednicit să vă scriu câteva rânduri și să pot fi astfel aproape de dragostea voastră. Scrisorile mele către mănăstire sau citirea scrisorilor voastre este ceva foarte important pentru mine. Reprezintă o oră de rugăciune și de legătură duhovnicească cu tot ceea ce Cosma iubește în această lume deșartă. Ceea ce vă scriu este adevărat: trăiesc și respir înlăuntrul sfântului locaș al Sfintei Mănăstiri Grigoriu. Iar atunci când mă simt istovit de greutatea lucrării mele și de căldura climei tropicale, îmi iau metania, urc scările stăreției, trec prin mica ușă și prin capela cimitirului ori stau pe cărarea mea preferată privind îndelung spre mare. În acest fel, cel puțin cu mintea, mă aflu aproape de voi și sub grija părintească.

Când mă aflu în locașul bisericesc pentru slujbe și mai ales pentru Dumnezeiasca Liturghie, mă alătur vouă în rugăciune și trăiesc neuitata împreună-slujire din *katholicon*⁴¹.

Toate acestea mă silesc să-mi găsec timp și o stare duhovnicească asemănătoare pentru a comunica cu Bătrânul meu și cu frații.

Am încercat de trei ori să vă scriu după care m-am oprit, deoarece am fost foarte obosit și bolnav o perioadă destul de lungă. *Gheronda*, aici s-au întâmplat tot felul de lucruri despre care cred că ați aflat din corespondența mea cu episcopul. Oameni înșelați de diavol bîrfesc acum Misiunea la fel cum o făceau și în trecut. Ca unul care sunt conducător al Misiunii de aici, ei spun tot felul de minciuni despre mine. Auzind de toate acestea, episcopul mi-a scris cu o oarecare asprime, iar eu, la rândul meu, am reacționat imediat, cerând să se facă ceva pentru a pune capăt întunecatelor meșteșugiri ale diavolului, căci numai așa vom putea merge înainte cu lucrarea Misiunii.

Aici vă cer iertare, căci n-am făcut ascultare, și m-am pus pe mine înainte, gândindu-mă că voi ajuta la lucrare. În final, o dată cu sosirea episcopului, toți norii negrii s-au împrăștiat. El a recunoscut că lucrarea lui Hristos se împlinea cu succes și că ceea ce el aflase erau minciuni. În acel moment, dacă nu ne puneam de acord cu episcopul, cred că începeam să mă pregătesc de întoarcere la mănăstirea noastră. Ziceam în rugăciune: poate că Dumnezeu nu mă vrea ca lucrător în via Sa.

În acea vreme mă întăream mai mult cu puterea care venea din rugăciunile voastre, respectiv din scrisorile care soseau una după alta și celelalte pachete: periodicul *Osios Grigorios*, cartea *Tradiția ortodoxă și Papismul*, filmul, scrisoarea Bătrânului meu, scrisoarea lui Grigorie, pachetul de Crăciun, iar astăzi, după patru luni, scrisoarea părintelui Panaretos.

(...) Din cauza epuizării, nu reușesc întotdeauna să-mi fac canonul de rugăciune. Scrie-mi, te rog, Gheronda, și spune-mi dacă am sau nu binecuvântare pentru aceasta, ca să nu-și bată joc satana de mine. Mai mult decât atât, cad în păcatul mâniei cu copiii din casa Misiunii.

Folosesc des materialul din cartea voastră despre papism; el mă ajută teribil de mult.

M-am bucurat de călătoria voastră și de aducerea moaștelor ctitorului mănăstirii.

(...) Mulțumirile mele tuturor părinților și fraților care mă pomenesc cu metaniile lor, așa după cum mi-a scris părintele Panaretos. Fiecare nod și fiecare rugăciune ne aduc nouă, celor ce locuim în jungla africană, o mulțime de binecuvântări. Nu ne uitați. Ca să fim sprijiniți cerem să faceți pentru noi un nod de mătânie pe zi.

Episcopul este acum aici cu noi. A început hirotoniile pentru candidații la preoție. Am ajuns la aproape o lună de călătorii și hirotonii. Până acum au fost șapte hirotonii. (...) De îndată ce voi avea ocazia, vă voi trimite măsurile de care aveți nevoie pentru a croi unsprezece sutane și tot atâtea potcapuri pentru preoți. Vă mulțumim!

⁴¹ Biserica principală a mănăstirii [n. tr].

Binecuvântați!
Fiul vostru duhovnicesc,
ieromonahul Cosma Grigoriatul

Puterea apelor sfințite ale Botezului

Kolwezi,
8 februarie 1981

Preacuvioase Gheronda, frați și părinți,
binecuvântați!

Mă rog ca noul an să fie binecuvântat, plin de roade duhovnicești și nevoițe, ceea ce presupune luptă pentru întărirea Ortodoxiei, pentru Frăția și pentru Biserica noastră.

Astăzi, tatăl meu împreună cu domnul Costa Filipou, unii copii și cu mine am vizitat un sat numit Kabounzi. Satul se găsește la granița cu Zambia (în zona în care acționează rebelii). Am mers pe drumuri foarte proaste, pline de noroi și apă. Din fericire, Dumnezeu ne-a binecuvântat și ne-a trimis o mașină nouă, tocmai bună pentru mers prin pădure.

Oamenii s-au bucurat că am venit să-i vizităm. Un preot împreună cu un mic cor au sosit cu o zi înainte din alt sat, astfel că am putut face Utrenia într-o biserică în forma unui adăpost mai mare, acoperit cu stuf. Creștinii, îmbrăcați cu câteva bucăți de haine ponosite, au cântat în cel mai înălțător mod cu putință și după bunele rânduieli ortodoxe. În timpul Dumnezeieștii Liturghii le-am vorbit puțin despre vrăjitorie, de care sunt teribil de presați în această zonă de cult idolesc, precum și despre poligamie, mai ales datorită faptului că în comunitate locuia stăpânul zonei, care avea cinci soții, iar primarul satului avea două sau trei soții. După slujbă, liderii împreună cu tata și cu Costa s-au așezat pe scăunele și au început să cânte cu toții, în timp ce femeile dansau discret în fața lor.

Le-am lăsat niște medicamente pentru diferite epidemii care îi chinuiau, iar preoții băștinași au rămas cu ei pentru a continua îndrumările. Ne-am luat rămas bun de la ei și în 90 de minute am fost înapoi la Bază.

Acolo mă aștepta o nouă și serioasă problemă. Epuizat, a trebuit să mă așez să mă odihnesc puțin. Simțeam că binecuvântarea lui *Gheronda* și rugăciunile părinților mă însoțesc și veghează asupra mea. Astfel că, după câțva timp de odihnă și după ce am comunicat cu *Gheronda*, m-am trezit despovărat și senin. L-am văzut, am vorbit o vreme și m-am umplut de bucurie. Nețărmută este dragostea și purtarea de grijă a lui Dumnezeu! În ciuda mulțimii păcatelor noastre, multe sunt minunile care ni se arată zilnic. Fie Numele Lui binecuvântat.

Luna trecută, agresiunea satanei față de lucrarea de la Baza Misiunii a atins cote de neînchipuit (punându-mi răbdarea la încercare). Am fost silit să scriu diferitor oameni pe un ton ușor aspru și, într-un fel, protestând față de nedreptatea care mi se făcea. Desigur că unii au fost înțelegători, iar alții mi-au răspuns cu diferite scuze și justificări. Concluzie: acum înțeleg că este mai bine să nu bag de seamă „calomniile” care mi se aduc și noroiul cu care sunt împroșcat, și să-mi caut mai degrabă răsplata unuia care este nedreptățit. Iartă-mă, sfințite *Gheronda*, ca și Domnul să aibă milă de mine, ca să pot îndura crucea pe care mi-a dat-o spre mântuire.

Mare bucurie am primit din ultima voastră scrisoare, scrisă, ca și celelalte, din câmpul de activitate. Scrisoarea despre papism și ecumenism m-a inspirat foarte mult. Își va găsi un loc în istorie alături de textele părinților noștri îmbunătățiți care s-au luptat pentru Ortodoxie.

(...) Legat de răul și tulburarea pe care satana vrea să le semene în mănăstire, despre iminentul Botez al fratelui romano-catolic, o să vă spun următoarele. Am pregătit o cameră în clopotnița bisericii pentru ca o femeie demonizată să poată locui acolo cam un an de zile. Mănâncă, se plimbă și în general este bine. Uneori începe să danseze și să cânte la nesfârșit, dar altminteri este bine. Este înaintată în vârstă, bineînțeles nebotezată și închinătoare la idoli. Are nouă copii mari, dar nu poate trăi la nici unul dintre ei. Când este cu noi se calmează. Atunci când săvârșim botezuri sau slujba de sfințire a apei (agheasma), în chiar momentul când binecuvântez apa, chiar dacă ea se află la depărtare, demonul începe să o înnebunească. Am observat aceasta în patru ocazii diferite. De două ori a sărit în baptisteriu. Când am întrebat-o de ce făcuse aceasta, a răspuns că vrea să-l arunce pe satan afară din ea. Și fiindcă aceasta s-a întâmplat chiar în momentul sfințirii apelor, atât catehumenii cât și

credincioșii au putea vedea totul. De aceea le-am ținut o predică potrivită momentului, adică despre faptul că reacția lui satan este o dovadă că apa este sfințită prin harul Duhului Sfânt. Ei pot folosi astfel agheasma cu asigurarea că pot risipi toate vrăjile care se fac împotriva lor.

Tatăl meu și Costa vă trimit salutările lor.

Binecuvântați,
ieromonahul Cosma Grigoriatul

Nu nădăjduiți în oameni, ci în Domnul Misiunii

Kolwezi,
21 ianuarie 1983

Iubitul și doritul meu părinte,
salutări întru Domnul!

(...) Părinte, nu trebuie să vă faceți griji din pricina Centrului Misionar. Împotriva lui, satana poate porni un război al pizmei sau își poate pregăti din nou o contraofensivă, văzând că răpim suflete din împărăția sa, însă Domnul nostru ne sprijină din plin. Cred că în timpul cât ai slujit acest avanpost al Ortodoxiei noastre, ai dobândit și experiența darurilor de fiecare zi ale Duhului Sfânt.

În privința temerii voastre că diferitele asociații vor înceta să ne mai susțină, răspund: când am plecat spre Zair, nu mi-am pus nădejdea în fondurile asociațiilor, ci în Domnul Misiunii. Am pornit din mănăstire cu binecuvântarea lui *Gheronda* și a altor părinți și a poruncii explicite a părintelui Paisie, care și el, de asemenea, este călăuzitorul meu duhovnicesc, pentru a lucra împreună cu întâistătorii Bisericii pentru binele Misiunii. Biserica există acolo unde este un episcop și o turmă de credincioși. Fără episcop, credincioșii nu pot constitui Biserica, ci doar o erezie protestantă. Prin urmare, linia pe care o urmez eu, lucrând împreună cu episcopul local, este cea mai potrivită și, chiar dacă aș fi vrut să fac ceva diferit, știți bine că n-aș fi primit cu nici un chip binecuvântare de la mănăstire.

E bine să faceți tot ce puteți pentru a răspândi ideea Misiunii și Gheorghe [fratele lui după trup] să o dezvolte. Cu toate acestea, nu o faceți pentru a aduna bani pentru noi. Noi muncim din greu cu propriile mâini pentru a produce toate cele de trebuință. Dacă Dumnezeu voiește să zidească o biserică sau o școală, sau orice altceva, atunci El va lumina inimile oamenilor să facă aceasta ca și cum ar fi ideea lor.

Nu vreau să creăm propriul nostru cerc de prieteni ai Misiunii Externe, așa cum par să dorească mulți dintre prietenii noștri. Mai degrabă aș vrea să susținem eforturile Asociației *Apostoliki Diakonia*, care este vehiculul bisericesc responsabil pentru lucrarea Misiunii Externe.

Părinte, nu trebuie să vă faceți griji pentru lucrarea noastră. Totul merge drept înainte: catehizarea, botezul, propovăduirea, ferma, filantropia, adaptarea socială și culturală a celor de la casa misionară, construirea de biserici și școli, renovarea noii Baze Misionare, chiar și smulgerea bălăriilor. Toate se binecuvântează cu un surplus. Rugați-vă numai să avem pace în regiune, căci iar sunt zvonuri de război în Kolwezi. Nu contează dacă mă vor tăia în bucăți sau dacă nu mă vor tăia. Ar fi o prea mare cinste și o slavă de care nu sunt vrednic. Totuși, așa cum fiecare om este strâns legat de lucrarea pe care o săvârșește, așa și eu suspin la gândul că o lucrare binecuvântată de Dumnezeu ca aceasta se poate distruge.

Părinte, noi nu facem minuni, căci suntem păcătoși, dar cel puțin munca noastră este curată și lipsită de muștrări de conștiință. Acum trebuie să-mi iau rămas bun, căci este trecut de miezul nopții.

Binecuvântări tuturor.

Fiul vostru,
arhimandritul Cosma

Lupta va fi una de lungă durată

Kinshasa,

Iubite frate Mihail,
salutări întru Domnul!

Îmi spui că ești copleșit de muncă (...), dar vino aici și ai să vezi ce înseamnă să lucrezi.

Bineînțeles că rezultatele muncii noastre de aici vor ieși la iveală numai după câțiva ani buni. Deocamdată nu putem decât să ne folosim puterea de muncă oferind-o ca jertfă pe altarul Misiunii. Pentru ca o Biserică să fie ferită de primejdii, este nevoie de multe jertfe ale sfinților, care, prin pildele lor de viață și chiar prin sângele muceniciei, vor statornici aici Biserica lui Dumnezeu, care acum este condusă literalmente de diavolul.⁴² Până ce Domnul Viei va trimite lucrători vrednici, noi Îi vom cere îngăduință și vom lucra cu râvna și cu puținele posibilități pe care le avem. Roagă-te să nu ne poticnim. Nu avem cine știe ce talente, însușiri de oferit. Singurul lucru bun este acela că, indiferent de ceea ce avem, împărțim din dragoste pentru Hristos, fără a păstra nimic pentru noi. Părintele Paisie îmi spunea: „Mergi mai departe, nu te opri, lupta va fi de lungă durată, căci oamenii nu vor primi creștinismul atât de ușor etc.” Acum îmi dau seama că, deși nu a trăit alături de noi, cuvintele lui se adevăresc.

Eforturile noastre sunt binecuvântate, catehizarea continuă în toate parohiile noastre. Tinerii africani băștinași se apropie de Biserică, dar, cu toate acestea, nu ne grăbim să-i botezăm. Vrem ca mai întâi să-i probăm serios, aceasta din pricină că suntem lipsiți de personalul necesar și de colaboratorii de nădejde pentru a-i pregăti și a-i boteza creștini în parohiile lor. Cu ajutorul lui Dumnezeu, în anii ce vor veni sperăm să putem lua colaboratori dintre cei 60 și ceva de tineri pe care îi avem în casa misionară.

Ne luptăm pentru a forma în Kolwezi o mică comunitate de creștini evlavioși, cu viață liturgică și slujbe dumnezeiești periodice etc. Sunt semne de progres. Însă, atunci când parohiile se găsesc la o distanță de 300 până la 700 de kilometri, nu mai poate fi vorba de progres.

De la fermă ne aprovizionăm cu legume și alte produse de trebuință (chiar și carne și ouă) în folosul casei misionare. Slăvit să fie Domnul! Pentru noi este mai mult decât suficient, astfel că putem ajuta și o colonie de leproși, închisoarea orașului și un număr destul de mare de săraci și bolnavi. Tractorul cu care arăm o zonă de 160 de *stremmata* pentru cultivarea porumbului ne-a ajutat în aceste eforturi filantropice. Suntem pe cale de a face o moară pentru măcinat porumbul, care va rezolva o parte din producția de făină pe anul acesta.

De-a lungul ultimelor câteva luni am fost silit să primesc numai eu toate spovedaniile. Am trăit cu această ocazie foarte intens drama fraților mei. Un mare număr din băștinașii de aici nu mănâncă decât o dată la două sau trei zile. Este o minune cum reușesc să supraviețuiască. Sunt adevărate păsări hrănite de Dumnezeu.

Vă scriu din orașul-capitală al țării. Deși sunt bine, sănătos, uneori mă lupt cu malaria, iar alteori cu durerile de cap din pricina insolajiei etc. „Slavă lui Dumnezeu pentru toate!”

Evloghison,
arhimandrit Cosma Grigoriatul

Problema hirotoniilor

Kolwezi,
5 iulie 1984

Preacuvioase Gheronda, frați și părinți,
binecuvântați!

Gheronda, acum stau așezat, căci sunt extrem de obosit, încerc să-ți scriu câteva rânduri și, în același timp, să te țin la curent cu luptele și durerea pentru viitorul Bisericii de aici. Preasfinția Sa a trecut de curând pe aici, plin de dragoste și gata să ne ajute cum poate mai bine. Ne-a sfințit două biserici. A numit câteva fete, din cele pe care le avem la casa Misiunii (patru fete între 17 și 22 de ani) pentru a face curățenie în biserică. A hirotonit doi ipodiaconi, un diacon și un preot.

⁴² ... [n. tr.].

Iată care este exact problema mea: hirotoniile. Nu găsesc pe nimeni cu inițiativă, cu zdrobire de inimă pentru Biserică. Mai mult decât atât, trebuie să stau în permanență cu ochii pe ei pentru a-i organiza, sfătui etc. Întotdeauna sunt gata-gata de a cădea în lene sau chiar să se implice în practicile vrăjitorești. Dacă vor continua să gândească așa încă 10 ani, fiecare își va crea propriul mod de închinare.

Mă gândesc că, deoarece ne este de-a dreptul imposibil să găsim printre adulți oamenii potriviți, va trebui să-i pregătim pe tinerii care cresc în grija noastră. Având în vedere toate acestea, Gheronda, cred că ar trebui să-l probați pe Moise, pe care-l aveți alături de sfinția voastră, poate este doritor să se înscrie la *Athoniada** și, mai târziu, la Facultatea din Tesalonic, sub neîncetata călăuzire a mănăstirii noastre.

Cu voia lui Dumnezeu, în octombrie voi veni pe la mănăstire pentru puțină revigorare, căci mă simt extrem de obosit. Vom putea discuta chestiunea atunci, și anume cum vom organiza Biserica din această zonă aflată în grija noastră.

Dacă binecuvântați, voi aduce un tânăr care a terminat liceul, pentru a sta la mănăstire un an de zile și a învăța calea ortodoxă; după care îl voi trimite un an la Athoniadă pentru a învăța limba greacă, iar apoi pentru teologie în Tesalonic. În acest fel, în decurs de un deceniu, din 10 care vor studia în fiecare an, în jur de 50 vor fi capabili să ajute Misiunea în vreun fel. Nu întrevăd altă soluție.

Tatăl meu, împreună cu colaboratorul meu, căpitanul Vasile, vă trimit salutările lor. Dragostea noastră pentru toți frații, la fel și lui Apostol și Moise.

Binecuvântează,
ieromonah Cosma Grigoriatul

Pogorârea Duhului Sfânt, ieri, azi și în veci

Kolwezi,
6 iunie 1985

Dragul meu tată,
bucură-te neîncetat întru Domnul!

Cronică pentru sărbătoarea pogorârii Duhului Sfânt 1985

*Sâmbătă,
1 iunie 1985*

(...) În această zi, din zori și până în noapte am săvârșit botezul unui număr de o sută de catehumeni și cununile a zece cupluri creștine... După-amiază, femeile au „privegheat” pentru a putea pregăti masa de a doua zi cu bucate și un porc pe care l-am adus noi. Șase creștini din satul Bade și-au petrecut și ei noaptea în curtea bisericii. Aceștia sunt prima frământătură din satul lor. Alături de ei mai sunt alți douăzeci și cinci din orașul Kampoube, care, de asemenea, constituie temelia unei noi parohii.

*Duminica Pogorârii Duhului Sfânt,
2 iunie 1985*

Primele locuri din biserica Sfinții Trei Ierarhi din Likashi au fost ocupate anticipat de către cei nou-căsătoriți, precedați de cei ce au primit luminarea (cei botezați). Au participat la dumnezeiasca slujbă cu multă evlavie și s-au împărtășit pentru prima dată cu Trupul și Sângele Domnului nostru. „Lumina de pe fețele lor” ce iradiau în acele momente e dincolo de orice descriere, este o realitate pe care o trăim și de unde primim putere pentru a depăși mulțimea greutăților zilnice.

La prânz, creștinii mai vechi împreună cu cei noi mănâncă laolaltă, așezați pe pământ.

Mănâncă cu mâinile, fără tacâmuri sau alte formalități, cu simplitatea inimii, cu multă bucurie și cu harul Duhului Sfânt. Pentru cei o sută de nou-iluminați (botezați) și pentru noi,

---

* Athoniada este numele unui seminar teologic (singurul) din Sfântul Munte.

cei care luăm parte la acest praznic, Pogorârea Duhului în Foișorul de sus, acolo unde se aflau ucenicii Domnului, continuă și astăzi la fel ca și atunci.⁴³ După-amiaza se face Vecernia cu rugăciunile Îngenunchierii, după care, ceva mai târziu, un camion îi ia pe cei douăzeci și cinci de nou-iluminați și-i duce în satul lor.

Lunea Duhului Sfânt

La ora 6 dimineața se săvârșește Utrenia, urmată de Dumnezeiasca Liturghie. Pe domnul Hampo din Cipru îl avem ca pe un colaborator și prieten al Misiunii, care se jertfește pentru a ne sluji în orice loc în care merg din Likashi. La întoarcere am lăsat familia unui catehumen într-un loc, în satul Bade, iar pe la mijlocul după-amiezii am sosit în Fugurumi. L-am lăsat acolo pe părintele Romano și am încărcat 5 tone de porumb pentru aprovizionarea internatului de la Misiune.

După-amiaza, târziu, am sosit în Kolwezi. Aici l-am găsit pe Cristofor, un creștin sărac, care-și ducea în spate fiul de cinci ani care murise încercând să ajungă în satul lui, aflat la 10 kilometri de Kolwezi. Pe durata a două săptămâni, acest om a pierdut, din pricina epidemiei, 5 copii. L-am luat în mașină alături de soția și fiul mort și i-am dus la Baza Misiunii. L-am pus pe bietul copilăș într-un sicriu, l-am acoperit cu o pânză albă și, împreună cu părintele Gherasim, i-am dus în satul lor pentru a-l înmormânta. În fața colibeilor lor îi așteptau atât creștini cât și închinători la idoli. Aceștia din urmă au început să bocească în felul lor obișnuit, cădeau la pământ și se rostogoleau, scoțând țipete nedeslușite. I-am liniștit puțin, am citit slujba, după care le-am vorbit despre moarte și înviere. Părintele Gherasim a rămas acolo împreună cu mai mulți creștini pentru a petrece noaptea cu cântări și rugăciuni.

Puțin obosit, pe la miezul nopții am ajuns și în chilia mea, unde ajutorul meu, părintele Chiril, mă aștepta pentru a mă pune la curent cu problemele apărute în absența mea.

Viața noastră de pe Continentul Negru urmează acest tipar. Muncim zi și noapte, nevoindu-ne pentru slava lui Dumnezeu și pentru ceea ce avem mai drag pe lume – Ortodoxia.

Cu dragoste în Hristos,
arhimandrit Cosma Grigoriatul

Discernământ pastoral

Kolwezi,
20 octombrie 1986

Preacuvioase *Gheronda*, frați și părinți,
binecuvântați!

Observ că zilele acestea cel rău încearcă din răspuțeri să ne distrugă: stricăciuni serioase pricinuite vehiculelor, prieteni care devin deodată dușmani, griji și temeri din partea colaboratorilor, de multe ori fără nici un temei etc.

Așa că mi-am zis că e mai bine să mă retrag în chilia mea și să mă pun pe posturi aspre, atâtea zile cât voi rezista, încercând să-mi curățesc inima prin lecturi dese din cărțile de referință ale părinților trezvitori.

(...) Iubite *Gheronda*, vă trimit programul meu, așteptând binecuvântarea și modificările voastre la el. În orice caz, gândul pe care-l am acum e acela că, dacă nu am un îndemn lăuntric care să mă lumineze și rugăciune în inimă, n-ar trebui să mai continui cu evanghelizarea oamenilor. Deși locul este prielnic și există har, sunt neputincios în ceea ce privește rugăciunea. Vă cer din tot sufletul să vă rugați pentru aceasta și să-mi scrieți. (...) Am aparatul de emisie-recepție cu mine și, deși sunt la mare distanță de Bază, atâta timp cât mă aflu în toiul muncii, pot da indicațiile necesare, deoarece misiunea s-a dezvoltat extraordinar de mult, drept care cere o îndrumare atentă.

(...) Dacă Dumnezeu voiește și sfinția voastră veți binecuvânta, mă gândesc să vi-l trimit în preajma Crăciunului, împreună cu părintele Chiril, pe părintele Iacov – un preot băștinaș

---

⁴³ Părintele Cosma vorbește despre ceea ce s-a numit de către unii exegeți o *Cincizecime continuă* [n.tr.].

care conduce parohia din Kolwezi, pentru a gusta puțin din nectarul dumnezeieștilor noastre slujbe, pe care le iubește atât de mult. (...) El este diferit de cei pe care vi i-am trimis până acum, și nădăjduiesc că vă va putea convinge să ne trimiteți doi sau trei părinți de dragul sufletelor de aici și pentru întărirea Misiunii. Trebuie să mai spun că, înainte de a renaște prin apele Botezului, el era ca o fiară sălbatică căruia nimeni nu-i putea sta împotriva. Iată minunile lui Dumnezeu.

Legat de chestiunile pastorale, v-aș ruga să-mi scrieți părerea sfinției voastre nu atât în privința canonicității sau legitimității unor credințe sau practici, deoarece poziția Bisericii o cunosc foarte bine din Pidalion. Vă întreb unele lucruri mai mult pentru a învăța, din perspectiva iconomiei, în ce măsură putem folosi pogorământul.

Există un mare număr de femei care trăiesc cu bărbați sau care au trecut prin căsătorii bisericești și care, cu toate acestea, au soți care trăiesc cu încă o femeie sau mai multe în aceeași casă sau în alta (poligamie). Problemele sunt:

1) Oare aceste femei vor rămâne catehumeni pe viață?

2) Dacă sunt creștine, vor rămâne oare neîmpărtășite?

3) Hotărârea noastră de a dizolva căsătoria [păgână] ar avea următoarea consecință: copii abandonati pe stradă și noi relații nelegitime.

4) În cazul în care ambii fac ascultare, se ajunge la o soluție. Altfel chestiunea poligamiei va deveni o problemă majoră.

Poate că în aceste cazuri, Epistola I către Corinteni 7, 13 nu s-ar putea aplica.

Aici se practică circumcizia, practică transmisă de înaintașii lor. Adică face parte din obiceiurile lor, creând probleme cu bunicii lor atunci când părinții refuză să-și circumcidă copii. Oare este mai bine să încercăm în continuare să oprim circumcizia sau să-i lăsăm s-o practice în continuare, tratând-o ca pe un obicei lipsit de importanță?

Legat de consumarea șobolanilor, a șerpilor, a maimuțelor, a lăcustelor, viermilor etc., nemaivorbind de cât de nesănătos este (nu că le-ar păsa cumva), să-i lăsăm să facă în continuare cum au făcut și până acum?

În privința hoției, pe care bărbații o practică aici pentru supraviețuirea familiei, ce poziție să luăm? (Am citit recent că un sinod major al episcopilor romano-catolici din America Latină a socotit că hoția nu este un păcat, după care au trimis Papei concluziile lor.)

Gheronda, dacă cineva mi-ar fi pus acum zece ani întrebările de mai sus, în timp ce trăiam în Grecia, n-aș fi știu exact cui să mă adresez pentru a căuta un răspuns la ele. Cu toate acestea, astăzi, trăind alături de problemele africanilor, aici unde ele apar, socotesc că este foarte firesc ca problemele cu care mă confrunt zi de zi să vi le trimit sfinției voastre. Rogu-vă, transpuneți-vă în aceste locuri și, din ceea ce vă luminează Dumnezeu, scrieți-mi ceva și eu voi pune în practică.

Părintele Chiril și sora Parascheva vă cer binecuvântare și vă transmit plecaciunile lor.

Binecuvântați,
ieromonah Cosma Grigoriatul

*Gânduri despre lucrarea misionară,
adunate din experiență*

Locul de acțiune

Înainte de a sosi la locul de acțiune, misionarul, sau un colaborator de-al său, ostenitor împreună cu el pe frontul misionar, ar face bine să cerceteze și să afle cât mai multe despre specificul sau elementele caracteristice ale locului de acțiune. Acestea pot fi rezumate după cum urmează:

- a. Limba oficială și locală.
- b. Mediul, clima, altitudinea, temperaturile minime și maxime.
- c. Istoria, în general, a grupurilor etnice din acea țară.
- d. Religia tradițională, credințele contemporane.
- e. Etosul, obiceiurile și tradițiile. Elementele pozitive e bine să rămână, elementele păgâne trebuie creștinate, iar cele negative să fie înlăturate.
- f. Caracteristicile grupurilor etnice, deosebirile precum și controversele dintre ele.
- g. Misionarii aparținători altor credințe care desfășoară diferite activități, raza lor de acțiune și numărul credincioșilor, perioada de când activează și relațiile cu Misiunea Ortodoxă.
- h. Bolile, epidemiile și înfruntarea lor.
- i. Locul de reședință, terenurile și locuințele.
- j. Succesiunea politică și regimul contemporan.
- k. Simpatia sau ostilitatea partidului de guvernământ față de Creștinism.
- l. Existența concetățenilor, distanța la care se află de baza misionară și numărul lor exact. Acest factor este esențial mai ales la începutul misiunii. În fiecare oraș în care ajungea, Sfântul Pavel se întâlnea și se asocia mai întâi cu concetățenii săi. În același mod, cuviosul părinte Hrisostom Papasasantopoulos s-a asociat încă de la început cu concetățenii săi. Ca bază misionară, el a folosit casa unui creștin evlavios, Mastoridi; pentru primele contacte cu populația băștinașă a folosit magazinul lui M. Psatha, iar pentru transporturi s-a ajutat de familia Hagilazarou etc.

Un alt element de bază de care misionarul trebuie să fie conștient e acela al înfrânării de la orice intenție sau propagandă politică. Se recomandă păstrarea opiniilor politice strict pentru sine. Trebuie să se concentreze mai mult asupra efortului de creștinare a africanilor, iar el, în ceea ce-l privește, pe măsura trecerii timpului și cu luminarea dumnezeiască, va alege și va urma ceea ce-i împlinește cel mai bine interesele din sfera politică.

Forțele umane

Încă de la bun început, misionarul trebuie să cunoască bine forțele umane cu care va lucra. Nu este suficient să aibă doar bună dispoziție, fără a-i cunoaște pe oameni, căci altfel mulțimea eșecurilor de fiecare zi îl va arunca în deznădejde. Mai exact, el trebuie să cerceteze cu atenție cine sunt de fapt băștinașii: dacă sunt răuvoitori sau binevoitori, ce conflicte există între diferitele triburi; să aibă cunoștință de micile lor războaie, răzbunări sau grupuri rebele; gradul de atașare față de vraci; credința lor mai slabă sau mai puternică în idoli și spiritele strămoșilor; nivelul de cultură, condițiile de viață, legătura de familie, mai slabă sau mai puternică; procentajul de consum de droguri și alcool; gradul de ascultare sau de nesupunere, gradul de sinceritate sau de amăgire etc. Având în vedere toate aceste elemente, misionarul stabilește un plan de acțiune și o conduită generală.

Noul misionar trebuie să știe ce fel de obligații să-și ia: fie pe termen scurt, fie pe termen lung și să socotească în ce măsură le poate împlini. Obligațiile neîmplinite sau pe termen lung creează mari probleme. Tot astfel, din pricina nestatorniciei și inconsecvenței colaboratorilor săi băștinași, el trebuie să-și păstreze o încredere bine chibzuită. Și încă ceva, foarte important: dacă misionarul îi iubește și vrea să-i ajute pe credincioșii băștinași, e bine să nu-și arate dragostea printr-o familiaritate și o apropiere prea mare față de ei, ci să se țină la o oarecare distanță, fapt care-l va ajuta foarte mult.

Modurile și mijloacele de realizare a evanghelizării

Un început nou și bine chibzuit aduce un succes mai mare. Acesta necesită un program și o pregătire făcută cu grijă, cu rânduială și pace, după cuvântul Apostolului: *toate să se facă cu cuviință și după rânduială* (I Cor. 14, 40). Aceasta îl va păzi pe misionar de viitoarele căderi și de muncă fără rost.

În orice strădanie misionară, lucrătorul Evangheliei este obligat să știe de la bun început capitolele mai sus amintite - „Locul de acțiune” și „Forțele umane”, examinând în același timp metodele și mijloacele prin care acestea pot fi potrivite caracterului său și circumstanțelor. Trebuie luat aminte la patru aspecte principale:

- a. Începerea catehizării și a Botezurilor în zonele rurale și concentrarea eforturilor către centre.
- b. Începerea catehizărilor și a Botezurilor în centre și concentrarea eforturilor spre zonele rurale.
- c. Folosirea filantropiei ca mijloc de convertire.
- d. Începerea vieții creștine, în general, și liturgice, în special, pentru manifestarea Ortodoxiei în lumea păgână.

Fiecare misionar, sfătuindu-se cu episcopul local, își formează grupul misionar întemeiat pe metodele menționate sau pe o combinație a lor în funcție de context, dând lucrării sale stilul și amprenta proprii. Dar, bineînțeles, toate acestea vin cu timpul. O dată cu trecerea timpului, lucrarea va lua forma celor care se ostenesc la ea. Din acest punct de vedere, lucrarea este o înlănțuire de elemente: propriul temperament, cunoștințele, posibilitățile și condițiile locale. Nu este necesar să urmărim anumite tipare, dar nici pe cineva care vine cu o astfel de gândire să-l considerăm neortodox. Misionarul este liber, iar atunci când se deschide harului dumnezeiesc, Duhul Sfânt va grăi în inima lui înțelepciune și-i va arăta ce să facă pe măsura progresului în muncă și în funcție de ea. Să-i lăsăm loc rugăciunii să lucreze, fără a grăbi situația utilizând o logică îngustă, măsuri rigide ori așteptând la fiecare pas confirmarea criticilor. O critică regretabilă de acest fel l-a înfrânt și nimicit pe prigonitul, cuviosul părinte Hrisostom.

Din zona rurală spre centru

Pentru mai multe motive, prima etapă a evanghelizării ar putea începe din zona rurală, din pădurile tropicale, mai ales pentru faptul că, de exemplu, centrele (urbane) sunt acoperite de alte credințe sau statul de drept nu permite intrarea în marile orașe sau chiar pentru că periferiile permit un acces mai mare, datorită existenței unor compatrioți, oameni de afaceri sau a unor grupuri mai vechi de ortodocși. (...) În măsura în care lucrarea se prezintă și este cunoscută ca fiind una dreaptă și curată în ochii băștinașilor, eforturile misionarului sunt propulsate către centru.

Începând cu această etapă, până la împlinirea ei în zilele noastre, avem în față „o mare prăpastie”. Să dăm un singur exemplu: Un mic grup misionar călătorește cu mașina prin zonele tropicale și se oprește undeva să mănânce. În acel loc ei văd cinci adăposturi, le dau câteva daruri băștinașilor, îi botează și-i lasă la mila lui Dumnezeu, fără instruire și fără un preot. A doua zi, din nou aflați la o distanță de câteva sute de kilometri, ei botează alți 50 de oameni. Cu trecerea timpului, vedem în jurul nostru, într-o zonă ce se întinde cât suprafața

Greciei, existența a zece sau mai multe parohii, fără slujbe dumnezeiești sau preot, cu novici ce stau să cadă, iar noi vorbim tot timpul că-i facem pe africani creștini-ortodocși.

Acest exemplu nu trebuie privit ca un etalon, nici ca vrednic de a fi imitat. Eu mă aflu aici în plină activitate, de aceea îndemn ca eforturile misionare care se află la început să încerce să nu repete aceleași greșeli, creând astfel aceleași neorânduiești care, după cuvântul Scripturii, nu sunt plăcute lui Dumnezeu: *pentru că Dumnezeu nu este al neorânduiei, ci al păcii* (I Cor. 14, 33).

Observ cu tristețe că aceeași metodă este practică și în alte dioceze. De aceea, dacă în viitorul apropiat un misionar cu râvnă își va lua în serios lucrarea, nu comportându-se ca un simplu turist, se va trezi înconjurat de o mie și una de probleme, fără a găsi nici o cale de ieșire, neștiind de unde să înceapă și unde să termine. Îndemn cu toată stăruința pe toți viitorii misionari, episcopi sau preoți, care vor trebui să preia o astfel de dioceză, să-și chibzuiască bine și de la început străduințele misionare, fără a lua aminte în stânga și-n dreapta, însărcinându-i pe asistenții lor cu lucrarea de dinainte, supraveghind-o în măsura în care timpul alocat lucrării le va permite. De lucrarea de dinainte el se va ocupa după cel puțin zece ani, când își va fi creat propriul personal care va prelua imensa lucrare încă neorganizată. Altminteri – și aici vorbesc din experiență proprie – misionarul va alergera din sat în sat, luptându-se din rășputeri fără nici un rost, iar băștinașii vor rămâne fără păstor.

Din centru spre zona rurală

Dacă cineva are în spate un suport economic major, e clar că el se va putea îndrepta fără nici o grijă spre zona rurală, plecând de la centru. Aceasta este de preferat față de prima metodă, căci, în prima metodă, acesta pornește singur cu Evanghelia. Prima grijă e găsirea unui loc potrivit, situat, dacă e posibil, în centru, unde se poate construi o biserică spațioasă și o clădire de locuințe pentru misionari. (Dacă vor exista și misionari de sex feminin, se poate construi o a doua clădire de locuințe, la mică distanță de prima.) La fel, o clinică medicală elementară, un spațiu de lucru și o sală de întruniri, toate la fel de necesare. Apoi urmează catehizarea. Dintre credincioșii novici să fie aleși primii colaboratori. Atâta cât timpul și progresele muncii vor permite, se va face pregătirea cateheților și a preoților. Când totul va fi gata, începe descentralizarea ordonată a personalului, în rânduială și conform unui plan.

Această metodă a fost aplicată cu bune rezultate de părintele Hariton Pnevmatikakis, la centrul misionar din Kanaga.

Filantropia

Metodele de a face filantropie (spitale, puncte de prim ajutor, centre educaționale) au fost aplicate la maxim de celelalte confesiuni. Totuși, rezultatele arată că metoda nu rodește atât de mult cât oferă o muncă susținută. Am întâlnit sute de băștinași care au fost siliți să primească Botezul pentru a fi educați și acceptați într-o școală heterodoxă sau alta. Au rămas creștini atâta timp cât au fost educați. Ulterior, ei au devenit indiferenți, s-au întors la vechea religie ori s-au alăturat unei alte erezii, în măsura în care fiecare grup de zece băștinași înseamnă o nouă erezie. În Zair există 300 de erezii. De aceea, după părerea mea, metoda filantropiei [pentru convertire] nu este recomandată, cel puțin la început. Cu trecerea timpului, se poate folosi ca metodă secundară, ca o piatră de încoronare.

Viața liturgică

După părerea mea, cele mai bune metode și mijloace, care pot asigura un început sigur și bine pus la punct, sunt cele pe care le-au implementat misionarii ruși: construirea de biserici, așezământ de misionari și, lucrul cel mai de dorit, înființarea, încă de la început, a unei mănăstiri cu viață cenobitică.

În acest fel, băștinașul se apropie și află unele lucruri, la început din pură curiozitate, iar apoi, cu trecerea timpului, devine credincios și educat; lucrătorii sunt pregătiți și instruiți, iar lucrarea face progrese din ce în ce mai mari. (...) O premisă fundamentală este ca primii

călugări sau călugărițe de la mănăstire să aibă experiență monahală, o viață sfântă și *harisme* dumnezeiești (daruri speciale de la Dumnezeu), precum cele din Biserica rusă, altminteri mănăstirea se va afla în pericol de a eșua.

Provocările evanghelizării

Trăind printre africani simpli și smeriți, constat că Ortodoxia, cu Tainele ei dătătoare de viață și strălucirea ei liturgică și duhovnicească, se potrivește mai bine în lumea spirituală a fraților africani decât alte credințe și confesiuni. Africanii, cu misticismul lor, cu interiorizarea, cu rânduielele lor ancestrale și dumnezeiasca lor evlavie, constituie un pământ duhovnicesc deosebit de fertil pentru învățătura ortodoxă. Cu toate acestea, în strădania noastră de a atașa diferite inovații ale heterodocșilor pe smerita imagine a Ortodoxiei, ne ostenim la suprafață și nu în adâncime...

Sincretism

Am văzut de curând într-una din revistele noastre că într-o anumită dioceză există grupuri de băștinași ce se interesează de Ortodoxie în locuri în care misionarul ortodox nu a pășit niciodată. Din aceste grupuri fac parte ereziile organizate ale unor religii cu lideri proprii etc.

Având experiență personală cu aceste fenomene, îmi dau seama că o intrare a acestor grupuri în sânul Bisericii ortodoxe ne-ar entuziasma din pricina numărului lor. Cu toate acestea, în realitate, aceste grupuri se dovedesc a fi foarte problematice, nereușind niciodată să devină cu adevărat ortodoxe. Ele sunt stăpânite de un duh sincretist, acesta fiind motivul pentru care ei împlinesc foarte puțin din ceea ce le propunem noi, iar restul, aparținător vechii lor religii, nu este decât un cult satanic. Astfel că, pentru ei, Ortodoxia este un suport legal, un fel de poză sau o etichetă, și nu ceva esențial. În acest sens, mi-amintesc de cuvintele părintelui Paisie, care mi-a spus că, de cele mai multe ori, botezul ereticilor lasă urme doar pe piele. Cred că fenomene sincretiste asemănătoare s-au întâmplat în timpul evanghelizării Orientului Mijlociu (India, China etc.) din primele secole creștine. Iată de ce astăzi, în profunzimea anumitor religii orientale, se pot vedea licărind unele elemente ortodoxe. (...)

Iată un exemplu evident care ne arată că un astfel de grup nu era interesat de Credința noastră: atunci când, din pricina unor impedimente [canonice], am refuzat să-l hirotonim pe bătrânul lor lider, mulțimea a plecat în masă.

Am primit propuneri noi de întoarcere, din nou în masă. (...) Le-am răspuns că le vom accepta cu următoarele condiții: să participe la programul catehetic unul câte unul, și nu ca grup cu lideri. O mică parte dintre ei, care sunt liberi, au luat parte fără nici o constrângere. Cei mai mulți au plecat, întorcându-se la vechile lor obiceiuri.

Aceste grupuri sincretiste contemporane, cu Botezurile lor ortodoxe, vor fi pentru viitor o amintire tristă pe care n-o vom uita. Forma pe care o vor lua mai târziu, în caz că vor rămâne fără un misionar din afara Africii care să-i păstorească, va reprezenta orice, dar mai puțin Ortodoxie.

Cât privește actualul lor părinte duhovnicesc, acesta nu poate fi scuzat sub pretextul că a făcut ce a putut, spunând că este vina celor care ar fi putut da un ajutor, dar care n-au venit să o facă. Dacă Apostolul Pavel n-ar fi avut împreună lucrători pentru a-i lăsa ca episcopi în noile teritorii pe care le evangheliza sau dacă alții ar fi făcut lucrare de apostolie, el n-ar fi continuat ca și înainte, ci ar fi rămas o vreme în astfel de localități pentru a supraveghea sădirea noii credințe.

Nu trebuie să avansăm fără colaboratori. Nu trebuie să credem că, fără pilda și sacrificiul nostru, poate vrednice de laudă, îi vom putea mișca pe alții să ni se alăture. Acestea sunt realități ce țin de alte epoci și alți oameni. În zilele noastre, aproape toți suntem prizonierii confortului și ai individualismului.

Cu toate acestea, există lumină, există o nădejde care luminează în aceste frății monahale, dar nu va veni ușor, deoarece părinții, încă tineri, trebuie mai întâi să fie lămurii și probați ca aurul în foc, adică în mănăstire. Vor fi și unii care vor primi și darul harului și al

cunoștinței, precum Sfântul Cosma Etolul sau Sfântul Maxim Grecul, cu care să iasă din mănăstire cu smerenie și ascultare pentru evanghelizare, sădind și udând cu răbdare în pășunea Domnului.

Colonialismul contemporan

Efectele spiritului colonial de astăzi sunt și mai păgubitoare decât cele anterioare. Africanul crede că și-a dobândit libertatea, dar, de fapt, el a căzut la un nivel mult inferior decât cel de dinainte. Văzând că lucrurile au mers prost, afaceriștii lumii, părând că nu se amestecă în chestiuni de acest fel, au introdus o altă (a treia) formă de colonialism: computerul.

Aflat sub un tratament atât de opresiv, africanul simplu este desfigurată, este schimbat într-un revoluționar fără apărare, fără nici un fel de conștiință, care urăște totul și pe toți, neștiind în ce sau în cine să lovească, primind lovituri și calomnii de la toți, până ce, pierzându-și orice orientare, în cele din urmă își pierde identitatea.⁴⁴

În acest impas psihologic în care se găsește africanul, el simte nevoia și chiar voiește să fie ajutat să-și afle temeliiile spirituale, să afle pace sufletească, să se unească cu Dumnezeu, să-și iubească aproapele, iar apoi, în liniște și pace, să-și ia propriile decizii pentru viitor.

Rolul Ortodoxiei

Tot ce-am afirmat mai sus despre echilibrul spiritual al africanului i se va da acestuia de către Hristos prin Ortodoxie, care îl scapă de vechile obligații spirituale. Astăzi, africanul privește cu suspiciune la religia cu care, de bine de rău, a fost asociat, alături de cuceritor; din acest motiv, el este mai deschis către Ortodoxie. Până la urmă, aceasta îl va duce la adevărata cale a mântuirii.

Îngăduiți-mi să repet un lucru despre care am pomenit și mai înainte. Este greșit să facem recurs la mijloacele și metodele heterodocșilor. Să-i păstrăm Ortodoxiei propria culoare, în credință, în învățătură și în arta ei. Să nu o lăsăm să se șteargă pe câmpul misionar. Într-o manieră ortodoxă, cu smerenie, cenobitic dacă vreți, fără paradă sau ostentație, să încercăm să nu-l deșradăcinăm pe african din pământul său. Este de preferat să intrăm noi în lumea sa, iar acolo să găsim căi și mijloace pentru a adapta Ortodoxia, nu în doctrină, ci în formă, astfel încât cei de curând botezați să nu se simtă constrânși, adaptați în propria patrie, și, ceea ce este mai important, să fie copleșiți de harul lui Dumnezeu.

Nu este necesar să insuflăm în sufletul africanului duhul civilizației noastre, împreună cu toate accesoriile acestui cancer. Africanul are propria sa civilizație demnă de toată atenția, propria lui structură socială. Misionarul trebuie să se ostenească din greu pentru a o descoperi și a o creștina.

---

⁴⁴ Cu siguranță că aceste cuvinte se potrivesc și multora dintre acei „simpli” români, dar și europeni în general [n.tr.].

ORTODOXIE ȘI VRĂJITORIE

PE CONTINENTUL NEGRU

- interviu luat cuviosului părinte Cosma Grigoriatul-

Realizat în Cipru cu câteva luni înainte de moartea sa

Reporterul: Părinte Cosma, faceți parte din Misiunea Ortodoxă Externă din Africa, desfășurată de Sfânta Mănăstire Grigoriu din Sfântul Munte. În Zair, în locul în care vă aflați, practica vrăjitoriei este foarte răspândită. Cum înțelegeți acest fenomen? Cum se manifestă? Poate că aveți câteva experiențe pe care să ni le relatați și nouă.

Părintele Cosma: Vrăjitoria este una din problemele principale cu care se confruntă misionarii. După care urmează poligamia, beția și alte patimi. În urma viețuirii de aici, am avut multe experiențe, de la spovedanie, de pe urma exorcismelor și din viața de zi cu zi.

Există două forme de magie sau vrăjitorie – neagră și albă. Când vorbim de magie neagră, aici sunt implicate sângele și moartea. Magia albă este practică de cel ce caută să-i demaște pe magicienii răi. Cel ce practică magia neagră este numit „Moulozi”, iar cel ce practică așa-zisa magie albă este numit „Moufoumou”. Africanii îl privesc pe magicianul alb ca pe o figură de bun augur, căci el le este de ajutor, el le dă doctoria și-l înlătură pe vrăjitorul cel rău împreună cu vrăjile lui. Cu toate acestea, ambii lucrează cu aceleași mijloace, aceleași puteri – puterile drăcești. Pur și simplu ei se joacă cu oamenii, ațâțându-se unul pe altul. Și iată cum, practic, toată lumea africană este prinsă în mâinile lui satan, în mâinile magicianului și în vrăjile sale. Pe scurt, aș putea spune că magicianul sau vrăjitorul este cel ce conduce lumea africană.

Desigur că magia nu există numai în Africa. De curând, atunci când am fost la Sfântul Munte, veniseră câțiva preoți pentru a discuta diverse probleme pe care le întâmpină în parohiile lor. Magia albă, foarte prezentă în Grecia, poate începe de la o simplă ceașcă de cafea în care cineva poate prevedea soarta oamenilor, mergând până la forme mai grave, precum cești care plutesc, mese care se mișcă și mediumi spirițiști.

Magia neagră nu este ceva fantastic sau o atitudine bazată pe concepte extravagante. Este o stare pe care băștinașul o trăiește, fiind efectiv condus de ea. La sate, de exemplu, nimeni nu îndrăznește să vorbească despre magician, de teamă să nu se întâmple ceva rău, fie lui, fie satului, în general. Cunoscoaceasta din proprie experiență...

Reporterul: Cu alte cuvinte, există cazuri concrete de oameni posedați de diavol?

Părintele Cosma: Neîndoielnic. Au multe puteri, de diverse feluri, precum uciderea unui copil în pântecul maicii sale, redirectionarea fulgerului, puterea de a te face să vezi foc în fața ta etc.

Reporterul: Spuneți că acești oameni au anumite puteri?

Părintele Cosma: Și chiar foarte mari. Acum fac un studiu despre vrăjitorie. Aș putea la un moment dat scrie o carte, după ce voi fi cules destul material. O dată cu eforturile de a face acest studiu, am avut ocazia să întâlnesc mulți oameni.

Reporterul: Obişnuiesc să invoce puterile răului? Cine îi ajută? Duhurile rele?

Părintele Cosma: Bineînțeles că-l invocă pe satan. Vracii fac lucruri de necrezut, ajungând până la crimă. Satana îi ajută. Cu toate acestea, după ce se manifestă o vreme, satana însuși vine și nimicește. Cu alte cuvinte, acești oameni se auto-distrug. În cele din urmă se pomenesc într-o situație ce pare fără ieșire.

Am cazuri de vrăjitori care au venit să caute refugiu în Ortodoxie. Înainte de toate, ei predau toate instrumentele satanice – am trimis câteva la un muzeu al activității misionare

din Tesalonic – coșulețele pe care le umplu cu diferite accesorii: diferite părți din trupuri umane, efigii de animale și alte obiecte. Ei trebuie să treacă printr-un proces special, după care li se îngăduie să participe la cursul de catehism. Atunci când se botează, scapă cu totul de coșmarul care zi și noapte nu le mai dădea pace. Bineînțeles că toate acestea se fac cu nădejdea că ei se vor curăți prin spovedanie.

Reporterul: Cu alte cuvinte, pocăința. Părinte Cosma, înseamnă că există rugăciuni speciale pentru cazuri ca acestea. Care sunt aceste rugăciuni și cum sunt tratați demonizații?

Părintele Cosma: Rugăciunile atribuite Sfinților Ioan Gură de Aur și Vasile cel Mare, ca și alte rugăciuni foarte folositoare ale Sfântului Ciprian, care fusese el însuși vrăjitor și știa multe din tainele vrăjitorilor. Am văzut chiar eu, acolo în Africa, că fiecare cuvânt spus în exorcismele Sfântului Ciprian se referă la un tip aparte de vrăjitorie.

Reporterul: Există cărți despre magie și vrăjitorie?

Părintele Cosma: Nu au cărți. Toți sunt inițiați prin viu grai, prin tradiția orală. Un tânăr care-i ucisese pe copiii surorii sale și care în final a vrut să devină ortodox, mi-a spus că bunicul lui îl inițiasse pe când era foarte mic. L-a dus la un râu, s-au așezat de-a dreapta și de-a stânga râului, au aprins focuri și au săvârșit ceremonii religioase. În general, vrăjile se fac noaptea, cândva după miezul nopții. Misionarii săvârșesc o Liturghie nocturnă, după miezul nopții, în special pentru vrăjitori, pentru a-i face inoperanți.

Reporterul: Și Hristos a scos draci din îndrăciți...

Părintele Cosma: Așa este. Dumnezeu este Atotputernic, iar prin Tainele Bisericii vrăjitorii sunt lipsiți de orice putere. Mergem adesea prin sate și săvârșim Liturghia, după care facem Slujba Sfințirii Apei (*Agheasma*), care izgonește vrăjile. Ei au propria lor „agheasmă” și propriile lor instrumente. Dar Biserica este foarte puternică, lucru pe care-l recunosc chiar și vrăjitorii.

Reporterul: Aveți vreo teamă față de ei?

Părintele Cosma: Desigur că nu. Nici nu poate fi vorba de așa ceva. Dimpotrivă, băștinașii trebuie să-și sporească credința pe care le-am insuflat-o și să nu fie păgubiți de frică. Poate că, la un moment dat, ei au fost aceia care i-au slujit pe vrăjitori înainte de a fi botezați. Ei sunt membri ai acestor comunități, au crescut înconjuțați de magie, crezând la un moment dat în ea. Va trebui să treacă multe generații până ce vor putea uita astfel de lucruri, având puterea să li se împotrivescă, așa cum o facem noi.

Reporterul: Părinte Cosma, ați spus că magia și vrăjitoria sunt răspândite atât în Grecia cât și pretutindeni. Cum tratează Biserica astfel de cazuri?

Părintele Cosma: Există un anumit tip de magie prin care familiile sunt destrămate, oamenii sunt epuizați⁴⁵ sau chiar mor. Este necesar, dacă problema se pune între soț și soție, ca ambii să predea toate obiectele lor (căci există anumite prafuri, sticle, oase, fire de păr, săpunuri etc. pe care le pot folosi în continuare). După care, trebuie ca amândoi să mărturisească că au păcătuit, să se pocăiască și să caute ajutorul lui Dumnezeu. Apoi li se citesc exorcismele. De obicei, așa cum se întâmplă aici în Grecia, numai unul din doi reușește să se apropie de Biserică, în timp ce celălalt rămâne în păcatul lui, și astfel problema rămâne nerezolvată.

Reporterul: Cum este ajutată o persoană care este atacată și care poate fi nevinovată?

Părintele Cosma: Oamenii nevinovați și creștinii adevărați nu sunt vătămăți de vrăjitori. Am în minte diferite cazuri de ortodocși, de curând botezați, pe care chiar eu i-am botezat și care au devenit ținte ale atacurilor vrăjitorilor, dar care nu le-au putut face nimic.

Este un dat, pentru mine cel puțin, sută la sută: nici o vrajă sau un vrăjitor nu poate atinge un creștin conștient de statutul său, care se mărturisește sincer și primește Sfânta Împărtășanie și urmează ceea ce îl învață Biserica. Desigur că este trebuință și de o atitudine smerită. La o prelegere pe care am ținut-o la Atena, s-a ridicat o femeie și mi-a zis: „Îmi provoc pe vrăjitorii din Atena să facă vrăji asupra mea!” I-am explicat că nu este bine să afirme astfel

---

⁴⁵ Moral și fizic [n.tr.].

de lucruri. „Dar, ca una care mă spovedesc și mă împărtășesc, de ce am a mă teme?” mi-a răspuns ea. Mândria pe care o are cineva atunci când spune „îi provoc” este suficientă pentru a-i stârni pe draci, iar ea ar putea da de necaz mare.

Creștinul conștient de credința sa, cu cuget smerit, este apărat de harul lui Dumnezeu și nici un vraci sau vrăjitor nu-l poate vătăma cu nimic.

MOȘTENIREA

Cuviosului părinte Cosma Grigoriatul

de monahul Damaschin Grigoriatul

În paginile care urmează mă voi strădui să pun înaintea prietenilor Misiunii ortodoxe semnele minunate care însoțesc istoria Misiunii din vremea părintelui Cosma și a succesorului său actual. Am găsit de cuvânt să pun totul în scris, salvând astfel de la uitare diferitele fapte și episoade care formează istoria contemporană a misiunii noastre, spre slava lui Dumnezeu și spre folosul duhovnicesc al celor ce o citesc și a celor ce sprijină lucrarea noastră.

CUGETĂRI DESPRE, ȘI ÎNTÂMPLĂRI DIN VIAȚA CUVIOSULUI PĂRINTELUI COSMA

Ajutor oferit de călători

Părintele Cosma era ferm convins că Dumnezeu îl trimisese în Africa nu ca pe unul trimis pur și simplu de Biserica Ortodoxă, ci ca pe un om al dragostei, care se jertfește pentru fiecare om, indiferent de rasă, naționalitate, culoare sau religie. Astfel, oriunde se întâmpla să fie, dacă vedea oameni pe care îi putea ajuta, nu mai întreba dacă erau ortodocși sau ce religie practică. Prefera să-i ajute pe toți după nevoile lor.

Din „Cronica” pe care o ținea, am reușit să adun câteva ipostaze ale jertfei și lucrării sale filantropice. Părintele Cosma își oprea adesea mașina, lua cablul de tractare și-l lega de căruțele țăranilor africani săraci, mai ales dacă erau pe punctul de a cădea în vreo răpă. Dacă vedea că o mașină era oprită pe marginea drumului, el întreba care era problema, își punea hainele de lucru și se băga sub ea pentru a o repara. Dacă mașina rămânea fără combustibil, se întorcea chiar el la Centrul Misiunii, umplea o canistră și se întorcea să-l ajute pe cel în nevoie.

La un moment dat, într-o zi ploioasă, când părintele Cosma se dusese cu tatăl său spre pădurea învecinată cu Lacul Lualaba pentru a inspecta tăierea lemnului și a-i plăti pe lucrători, a întâlnit pe drum doi pescari încărcăți cu pește. Le-a spus să aștepte și, după ce-și va termina treaba, se va întoarce să-i ia. Ajungând cu ei în oraș, pasagerilor le era teamă să iasă din mașină ca nu cumva soldații să le ia prada. Astfel că părintele Cosma i-a mai condus încă 5 kilometri în afara orașului, lăsându-i la ușa barăcilor lor.

Altă dată, pe când se afla în Lubumbashi împreună cu tatăl său, a văzut un om care zăcea întins pe stradă. Deodată, părintele Cosma s-a oprit și s-a întors înapoi. „Ce s-a întâmplat? De ce te întorci înapoi?”, a întrebat tatăl său. „Omul moare de foame - a răspuns el. Să-i dăm ceva să mănânce și să-l ajutăm să se pună pe picioare”. L-au luat în timp ce el încă tremura, dându-i o sumă de bani destul de mare ca să-și cumpere ceva de mâncare dintr-un local. Astfel de scene se întâmplau aproape zilnic.

Ori de câte ori nu era încărcat cu provizii sau cu altceva, el îi lua pe oamenii de pe marginea drumului. Bieții oameni trebuiau să parcurgă adesea pe jos distanțe mari, încărcăți cu produsele destinate vânzării în Kolwezi. Adesea le cerea să cânte, făcându-i mare plăcere să asculte frumoasele lor glasuri.

Călătorii pe drumuri mocirloase

În timpul sezonului ploios, care durează șase luni, părintele Cosma evita călătoriile. Dar, dacă undeva apărea vreo urgență, nici un pericol sau vreo intemperie a naturii nu erau

suficiente pentru a-l intimida. În timpul acestui sezon, drumurile inundate sunt adesea transformate în râuri curgătoare, iar vehiculul lui se împotmolea și el în noroi. În astfel de cazuri, el își lega mașina de un copac și, cu ajutorul unui vinci, o scotea din șanț și-și continua drumul. În alte ocazii, drumul se umplea cu depuneri de aluviuni și nisip iar vehiculul se bloca de tot, dar îndrăznețul misionar avea întotdeauna cu el sculele necesare, incluzând niște foi de tablă speciale, cu găuri, care permiteau roților să pornească și să găsească niște pământ, ca astfel mașina să scape de nisip.

Sărbători parohiale

În timpul celor 11 ani petrecuți în Zair, părintele Cosma a botezat în jur de 15.000 de africani și a întemeiat aproape 55 de parohii. Cu ocazia hramului unei parohii oarecare, el obișnuia să doneze doi saci cu făină (pentru a se face „bukari”, echivalentul african pentru pâine) și un porc întreg. Ori de câte ori îi permitea timpul, participa personal la hram. El binecuvânta mâncarea, mâncând și niște *bukari*, spre bucuria africanilor care erau încântați să vadă un european care participă la masa lor.

Scăparea de vrăjitori

Unul dintre primii săi cateheți, Nicodim, amintindu-și de vechiul său mod de viață, se duse să consulte un vrăjitor. Dar, Atotbunul Dumnezeu, care voiește ca toți să se mântuiască, a îngăduit ca acesta să fie luat în stăpânire de un demon. A rămas în această stare timp de două zile, astfel că a avut de unde să-i învețe pe frații lui ce înseamnă să te întorci la vechiul mod de viață și cât de mult covârșește puterea lui Dumnezeu puterea întunericului. Părintele Cosma a citit rugăciunea de exorcizare deasupra lui, iar demonul a ieșit afară din el.

Respectul autorităților față de părintele Cosma

Cuviosul părinte Cosma a fost primul misionar din Kolwezi care și-a deschis brațele tuturor. El se bucura chiar și de relațiile amicale cu autoritățile de stat din acel loc. Astfel, de Paști sau de Crăciun, el obișnuia să le ducă în dar câte un porc de la fermă, determinându-i și pe ei să țină cu bucurie zilele de sărbătoare, părintele câștigându-le astfel dragostea și interesul, toate spre zidirea misiunii. De aceea, de fiecare dată când el sau creștinii în general întâmpinau vreo greutate, părintele Cosma se asigura de înțelegerea și colaborarea oficialităților competente.

Munca de traducere de la Centrul Misionar

Atunci când, la vârsta de 37 de ani, părintele Cosma a părăsit mănăstirea pentru a se îndrepta spre Kolwezi, el nu se gândise la greutățile pe care le-ar putea întâmpina. Dumnezeu le-a ascuns de la el, umplându-i în schimb inima de dragoste pentru frații lui necreștini. Ardea de râvnă pentru a ajunge la ei cu Evanghelia. Dar, avea să-și dea imediat seama că, fără cunoașterea limbii, a cărților bisericești, fără școli, dispensare, farmacii și biserici nu va realiza mare lucru.

El a tradus Vecernia, Utrenia, Pavecernița, rânduiala de pregătire pentru Sfânta Împărtășanie, Pavecernița Mare, Slujba Învierii, Slujba Agheasmei Mici, Slujba Înzmormântării, a Botezului și a Cununiei, Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul și Liturghia Darurilor mai înainte Sfințite, alături de diverse cântări liturgice.

Mănăstirea Simonos Petras din Sfântul Munte a oferit un ajutor neprețuit pentru educația clerului băștinaș, prin implicarea ieromonahului Timotei, originar din Zimbabwe și care cunoaște swahili. El a editat în swahili predici la Praznicele Împărătești ale Domnului, ale Maicii Sale și ale Sfinților, după care a trimis colecția Misiunii din Kolwezi.

Munca de traducere a fost continuată de succesorul părintelui Cosma, care, până în prezent, a dat la lumină următoarele ediții: Dumnezeiasca Liturghie în grecește și în dialectul local – swahili, Sfânta Evanghelie și Epistolele, podobiile celor opt glasuri și Sinaxarul tuturor Sfinților din an, conținând numele lor, anul și felul în care au murit sau au fost martirizați. Liturgia Sfântului Vasile a fost de asemenea tradusă din franceză, iar slujbele Săptămânii Mari sunt în pregătire. Vor urma Triodul și Penticostarul și, cu voia lui Dumnezeu, Mineiele.

Locul de pelerinaj și candela părintelui Cosma

Pe locul accidentului părintelui Cosma, care a îndurerat nu numai pe ortodocșii din Zair, ci și un mare număr de civili din cadrul autorităților civile și militare, Misiunea Ortodoxă a construit un suport metalic pentru o icoană a Maicii lui Dumnezeu, înaintea căreia arde o candelă. Poate că este singurul mormânt de acest tip din Zair, permisiunea pentru a-l construi obținându-se cu mare greutate de la autoritățile în drept. Pentru toți creștinii ortodocși din Zairul de Sud, acest loc va rămâne pentru totdeauna un loc de popas pentru închinare, pentru rugăciune și pentru discuții asupra arzătoarei figuri apostolice a luminătorului și părintelui lor spiritual, Cosma.

Persoana desemnată pentru aprinderea acestei candelă în fiecare seară este catehetul care a pus începutul unei noi parohii pentru Biserica din acea zonă, anume parohia Sfântul Iacov, iar toți sătenii sunt catehumenii Bisericii Ortodoxe. Pentru fiecare trecător, candela aprinsă este o taină. Toți sunt curioși să afle de ce acolo există o lampă arzând și ce vrea să reprezinte. De-a lungul timpului, toți ajung să afle de la localnici modul în care ortodocșii îi cinstesc și-i respectă pe cei ce și-au jertfit viața pentru mântuirea altora; a devenit o mărturie a misiunii lor.

Școlile conduse de Misiunea Ortodoxă

Pe o perioadă de peste 10 ani, părintele Cosma a muncit din greu pentru a pune în lucrare diferite proiecte ale Misiunii, reușind înainte de trecerea sa timpurie din această viață să întemeieze școala primară „Lumina lui Hristos”. Poate că mulți oameni din Grecia se întrebă care este pricina întemeierii de școli de către Misiune. Considerând lucrurile din punct de vedere bisericesc, ce folos aduc aceste școli Bisericii, dat fiind faptul că lecțiile sunt predate conform programei stabilite de Stat și, este adevărat, unor copii ce aparțin diverselor confesiuni creștine? Putem răspunde la această întrebare cinstit și fără înconjur, ca unii care am trăit ani buni în Africa și cunoaștem foarte bine situația actuală.

Misiunea și-a făcut apariția pentru prima dată în 1972. Anterior acestei date, au existat alți preoți care au slujit comunitatea grecească răspândind în același timp credința printre băștinași; totuși, înainte de 1972-1973, nu au existat misionari a căror singură sarcină să fi fost evanghelizarea africanilor din Zair.

Înainte de venirea ortodocșilor, romano-catolicii se aflaseră deja pe câmpul misionar în ipostaza misionarilor și a coloniștilor. Într-un ritm foarte susținut și având la bază o organizare solidă, ei au construit școli, spitale, dispensare și alte centre comunitare. Pe o perioadă de 130 de ani de muncă, ei au organizat și împărțit Zairul în 50 de dioceze. Cât privește grupurile protestante, acestea și-au început activitatea în anii 1920, lucrând cu același zel. Am rămas foarte impresionați de cât de mare a fost influența religioasă a africanilor venită din partea celor de alte confesiuni, în primul rând prin educație, prin îngrijirea medicală și nu în ultimul rând prin activități religioase.

Misiunea Ortodoxă a întâmpinat condiții similare. Africanii voiau întâi să li se întemeieze școli și farmacii și abia după aceea să asculte propovăduirea, catehizarea și construcția de biserici. Însă pentru ortodocși, situația se prezenta ceva mai problematic, din pricina faptului că copiii ortodocși refuzau să intre în școlile altor denominațiuni, ba mai mult încă, li se interzicea chiar să se joace în fața porților altor școli.

Acesta a fost motivul pentru care părintele Cosma a întemeiat școala primară „Lumina lui Hristos”. Primul an de activitate al acestei școli s-a desfășurat între anii 1990-1991, și

participat 250 de copii. Din cauza cheltuielilor școlare, s-a dat prioritate copiilor ortodocși, iar locurile rămase au fost plinite de alți copii.

Pentru a garanta un fel de continuitate educațională, succesorul părintelui Cosma a întemeiat și un liceu, la propunerea părinților ortodocși și ca răspuns la îndreptățitele cereri ale credincioșilor noștri.

Cât despre școlile de la țară, în general, nu trebuie să ascundem faptul că copiii din sate au mare nevoie de o educație minimă. Acolo unde există mulți creștini, oamenii își construiesc școli din cărămizi cu acoperiș de stuf, iar pentru bănci folosesc traverse de cale ferată sau scânduri legate între ele. Își plătesc singuri profesorii din salariile lor de mizerie, iar de la administrația Misiunii cer supraveghere și obiecte de papetărie.

În perioada jafurilor foarte răspândite din septembrie 1991, guvernul zairez a oprit plățile pentru profesorii din școlile de Stat din lipsă de fonduri. De atunci, părinții preferă să-și petreacă ziua fără pâinea zilnică ca să-i poată plăti pe acești profesori pentru a continua educația copiilor lor.

Misiunea Ortodoxă își plătește profesorii din banii donați de bisericile din Kilikis și Giannața din Grecia, nemaifiind nevoită să ceară copiilor să plătească lecțiile, fapt care nu se întâmplă cu celelalte grupuri misionare. Copiii trebuie să plătească numai o taxă de înregistrare, care s-a rânduit pentru cumpărarea articolelor de papetărie și pentru reparațiile clădirilor școlilor. Astfel, noi oferim în Zair, în limita posibilităților, o educație gratuită: rodul solidarității creștine și al tradiției culturale grecești.

Timp de 6 ani, conducerea școlii primare a fost încredințată doamnei Efterpia Maftas-Ilias, o directoare de școală în retragere din Pireu, Grecia. Mulțumită râvnei sale fervente, a experienței în procesul educațional și simțului organizatoric, ea a condus atât de bine școlile noastre încât acestea au devenit modele de urmat pentru alte instituții educaționale din Kolwezi.

Declarația de după moarte a părintelui Cosma

La patruzeci de zile de la moartea sa, părintele Cosma i-a apărut în vis lui Mihail, un fost catehet care acum lucrează la atelierul de tâmplărie al Misiunii, căruia i-a zis: „Mihail, cheamă-l pe părintele Meletie și spune-i să meargă la locul unde am întâlnit moartea. Dacă va căuta prin iarba și praful de acolo, va găsi o sticlă cu Sfântul Mir, pe care o aveam cu mine pentru botezuri, și epigonatul* împreună cu copia* pentru Proscomidie.

Părintele Meletie și Mihail împreună cu alți câțiva frați au plecat într-acolo și, într-adevăr, au găsit aceste obiecte. Copia se găsește acum în Mănăstirea Grigoriu.

Cererile părintelui Cosma și returnarea sticlei

În ziua următoare accidentului, un zairez din zonă a mers la locul accidentului sperând să găsească câte ceva și, cum era de așteptat, a dat peste Sfântul Mir. Crezând că este un simplu ulei vegetal, l-a luat cu el acasă pentru a prăji niște pește.

În acea noapte, după ce a adormit, părintele Cosma i-a apărut în vis și i-a spus pe un ton foarte sever să ducă înapoi sticla, în locul în care o găsisese, căci altfel va suferi un mare necaz. După câteva zile bune, omul s-a întors și a pus la loc sticla, în locul unde părintele Meletie avea s-o găsească.

Îndemnat să continue cu catehizarea

---

* Se mai numește și bederniță. Veșmânt în formă de romb, care se leagă cu un șnur după gât, atârând pe genunchiul drept. El este purtat mai mult de arhieru, având diverse simbolisme. El se dă ca distincție și preoților care se ostenesc în cuvânt și învățătură [n. tr].

* Copie sau lance. Este un cuțitaș de metal în forma unei sulițe cu vârful în formă de triunghi și cu mâner scurt, terminat printr-o mică cruce. Ea amintește, prin forma ei, de sulița cu care a fost împunsă pe cruce coasta Mântuitorului de către ostași [n. tr].

În vremea când părintele Cosma se mai afla încă în această viață, în grupul de catehumeni se afla și un ofițer de armată. După neașteptata moarte a dascălului său, omul s-a hotărât să nu mai participe la catehism. Într-o noapte, părintele Cosma i-a apărut în vis, vorbindu-i cu blândețe, ca un prieten: „De ce ai întrerupt catehizarea? Nu te lăsa, mergi mai departe și botează-te”. Dar, fie din lene, fie dintr-o mâhnire excesivă, nu și-a reluat catehizarea.

Copiii de la internat ne-au spus...

Le-am cerut într-o zi copiilor de la internatul școlar să-mi spună ceva extraordinar despre părintele lor duhovnicesc. Mi-au spus că, într-o zi, pe când se duceau la Pavecerniță și treceau pe lângă mormântul lui, au auzit un zgomot specific cădelniței. În alte zile au auzit lângă mormântul său sunetul clopotelor.

Preoții zairezi ne-au spus...

Era pe 28 august 1991, în ultima seară [de cursuri] a Seminarului nostru Teologic și ultima ocazie în care toți preoții, cateheții și învățătorii se rugau împreună la Pavecerniță. Preoții mergeau în față iar cateheții în spate, alături de autorul acestei cărți și anumiți colaboratori care mergeau ultimii. Apropiindu-ne de mormântul părintelui Cosma, preoții au exclamat cu uimire: „Ce sunt aceste lumini?” Văzuseră cu proprii ochi raze de lumină ce se ridicau din mormânt în formă de arc semicircular și care se întindeau dincolo de vârful copacilor. Am întrebat trei sau patru preoți și toți mi-au răspuns că văzuseră același lucru.

Mijlocirea părintelui Cosma vindecă

pe ipodiatonul Serafim Ilunga

Serafim Ilunga, un credincios fidel și învățător la liceul din Kamina, mi-a spus următoarele:

„În 1991, la doi ani de la moartea părintelui Cosma, am fost bolnav. Mi-a apărut într-o zi și mi-a spus: «Știi despre boala ta și am venit să te vindec». Cred că eram în biserica Sfântul Gheorghe din Kolwezi și atunci părintele Cosma a strigat la mine: «Serafim! Vino afară!». Mi-a cerut să-mi ridic cămașa. Am făcut așa și am văzut necurăție, așa ca o apă murdară, care-mi ieșea din piept. M-am trezit și m-am simțit complet vindecat. I-am spus despre cele întâmplare soției mele, Temelia, ca și altor creștini și toți am dat slavă lui Dumnezeu și robului Său, părintele Cosma, pentru îndrăzneala și slava pe care a găsit-o înaintea Lui. Din acea zi n-am mai suferit de nici o boală gravă”.

La ultima vizită a părintelui Cosma în Lubumbashi el l-a salutat pe Serafim pentru ultima dată (în acea vreme acesta era student) și i-a dat 1.000 de zairi. El a folosit banii pentru a-și cumpăra *Pelerinul rus* în limba franceză. Împreună cu alții, ei au săvârșit ultima Liturghie în frumoasa biserică cu hramul Bunavestire.

Serafim a continuat:

„În acea zi, fața lui blândă m-a impresionat foarte tare. În predica sa, el vorbea despre pocăință cu ochii înlăcrimați. Când am aflat de moartea sa, am plâns. Nu cu mult timp după aceea, în februarie 1989, l-am văzut pe părintele Cosma într-un vis și l-am întrebat: «Părinte Cosma, ești mort?». «Nu, nu sunt mort, ci înviat. Uită-te în mormântul meu, oare n-am înviat?». Apoi am văzut în somn că-și deschisese mormântul și înviase.”

Serafim mi-a mai spus încă ceva:

„În august 1989, soția mea a dat naștere unui băiețel. Patruzeci de zile mai târziu, pe când mă întrebam ce nume să-i dau copilului meu, părintele Cosma a venit la mine în miez de noapte, când eu dormeam și mi-a spus: «Ar trebuie să poarte numele lui Cosma Etolul».

ÎNTÂMPLĂRI ȘI RELATĂRI DESPRE VRĂJITORIE

„Este mai mare decât mine”

Atâta vreme cât părintele Cosma era încă în această lume, venise o dată la mănăstirea noastră pentru liniște, timp în care mi-a relatat următoarea întâmplare: într-un sat oarecare, care este și casa uneia dintre parohiile noastre ortodoxe, el reușise, mulțumită și ajutorului dat de comisarul pentru Kolwezi, să facă în așa fel încât unul dintre credincioșii noștri să fie ales în postul de conducător al satului. Este un fapt bine știut că pretutindeni în Africa numeroși oameni practică vrăjitoria indiferent de statutul lor social. Fiecare conducător de sat este principala persoană responsabilă pentru toate chestiunile legate de viața și bunăstarea locuitorilor dintr-o jurisdicție dată: el se ocupă de administrație, de îngrijirea medicală, școli și toate chestiunile etnice, religioase și morale. Urmarea e că toți sătenii - în caz de vreo problemă, fie ea de natură religioasă sau altceva - se adresează lui.

În acest caz, acel credincios ortodox care fusese ales conducător al satului se confruntase cu o oarecare problemă, ocazie cu care și-a amintit de vrăjitorul responsabil de întinsul sat din imediata vecinătate, drept care s-a dus pe la el să-i ceară ajutorul. Vraciul a dat un răspuns memorabil: „Nu te pot ajuta, deoarece există un alt vrăjitor a cărui putere este mai mare decât a mea, și mă refer la cel ce te-a botezat [se referea la cuviosul părinte Cosma]. Nu pot face nimic împotriva lui; nici măcar nu mă pot apropia de el. Du-te la el și cere ajutor, este mai mare decât mine!” Iată care a fost recunoașterea deschisă a vrăjitorului.⁴⁶

Cercul vicios al demonocrației

(...) La un moment dat, pe când călătoream prin sate, înainte să intrăm în orașul Likashi, la o distanță de aproape 15 kilometri, am oprit împreună cu alte două mașini în mijlocul drumului care fusese închis din pricina mulțimii oamenilor.

Mai mult de 500 de oameni alergau îngroziți în susul și în josul drumului. Apoi, câteva minute mai târziu, în fața mea au apărut patru băștinași, cu obrajii aprinși și uzi de transpirație, purtând pe umeri sicriul unui copil. Mulțimea îi urma în spate, înfricoșată și țipând. Se îndreptau spre noi cu pași repezi și siguri. Deodată, o putere nevăzută îi împinge în stânga și-n dreapta. Astfel au fost înlăturați de pe calea care duce la cimitir. Deși insistau să continue, au fost de două sau trei ori întorși din drum în cerc. Cel mai important lucru dintre toate a fost că sicriul părea bătut în cuie pe umerii lor. În final, au fost determinați să se îndrepte către case, după care din nou spre drum și spre răpă etc. Am întrebat trei persoane în trei ocazii diferite și toate mi-au răspuns cu frică:

„- Părinte, magia e în spatele tuturor lucrurilor”.

I-am cerut bătrânului nostru șofer o explicație mai detaliată, iar el mi-a răspuns plin de frică:

„- Părinte, de acest fel de vrăjitorie am auzit încă de când eram copil, dar n-am crezut niciodată că este adevărat. Dar acum văd limpede că este. Tatăl copilului s-a dus la vraci cerându-i să facă vrăji pentru a da la iveală pe cel care a făcut vrăji și i-a ucis copilul. Acum copilul mort (aici voia să ajungă șoferul băștinaș) nu le va îngădui să-i ducă trupul la cimitir

---

⁴⁶ Trebuie să ținem seama de faptul că diavolul și slujitorii săi vrăjitori nu doresc binele sau mântuirea nici unui om. Această afirmație, cum că părintele Cosma ar fi un vrăjitor *mai mare*, poate crea confuzie. De obicei vrăjitorii clasici sau moderni (între aceștia din urmă numărându-se radiesteziștii, bioenergeticienii și alți *inițiați*) nu îi trimit pe oameni la biserică sau la preoți decât pentru a-i convinge să preia un sistem religios în care învățătura creștină este amestecată cu concepții rătăcite. Chiar dacă în cazul de față cuvintele vrăjitorului l-au întărit pe om în credința în Dumnezeu și l-au ajutat să înțeleagă mai bine rostul viețuirii în Biserică, trebuie să înțelegem că această excepție nu trebuie generalizată; urmările ar fi vătămătoare [n.red.].

până ce el îi va duce la cel ce i-a pricinuit moartea. În momentul în care pricina este înlăturată, adică moare, atunci oamenii vor fi liberi să-l ducă la groapă pe cel mort”.

„- Bine - i-am spus -, dar de ce aceia care se ostenesc să poarte sicriul pe spatele lor, fiind împinși în stânga și-n dreapta, nu pun sicriul jos?”

Îmi zise:

„- Nu pot. E ca și cum sicriul ar fi blocat pe umerii lor. Dar, în plus de asta, ei vor să-l ajute și pe tatăl să afle pricina morții fiului său. Într-un alt caz, ei puneau sicriul jos, făcându-l să circule până ce ajungea la casa persoanei care făcuse vraja”.

Apoi i-am spus:

„- Acei oameni mor de epuizare. Și la ce bun? Voi citi o rugăciune pentru decedat astfel încât satana să-i lase în pace să-l înmormânteze”.

„- Nu - îmi spune unul din catehumeni. Părinte, dacă citești rugăciunea, vraja se va sfârși, dar, mai târziu, tatăl și rudele sale vor veni să ne atace, deoarece l-au plătit pe vraci pentru a descoperi prin mijloace magice persoana care a făcut vraja și a ucis copilul”.

Așa că m-am pomenit într-un impas. Un cerc vicios al demonocrației.⁴⁷ Mulțimea a devenit mai sălbatică din pricina fricii de care a fost cuprinsă, astfel că am plecat de îndată ce s-a eliberat drumul.

Ne-am continuat călătoria; cu toate acestea, pe măsură ce părăseam satul, am privit oamenii îngroziți care fugeau ca o turmă cu o întrebare chinuitoare: „Care dintre ei va fi victima magiei negre?”

După câteva zile am trecut din nou prin sat. Am vrut să aflu care au fost urmările cazului, căci văzusem cu ochii mei puterea satanei – cum a reușit el să tulbure un sat întreg. Mi-am spus că totul ar putea fi o mascaradă ingenioasă. Urmarea a fost următoarea: sicriul, după ce a apucat-o pe diferite căi, a zburat în aer ca din pușcă, după cum mi-au spus, căzând în capul unei femei, care îndată a căzut moartă. Toți au considerat că ea este responsabilă pentru moartea copilului. Faptul a fost certificat de vraci. Astfel, vrăjile magicienilor au făcut două victime. Trupurile au rămas unul peste altul timp de trei zile până ce, în final, prin intervenția armatei, au fost transportate la cimitir.

Trebuie să remarcăm faptul că, atunci când se trezesc cu asemenea cazuri, mulți oficiali de stat sau magistrați îi condamnă fățiș pe vraci. Cu toate acestea, la puțin timp după aceea, ei sunt eliberați, de teamă ca nu cumva vraciul să facă vrăji asupra lor, și iată că domnia și înrăurirea vracilor din Africa continuă.

Alaltăieri, de Florii, mă aflu în Likashi când am găsit un băiat de 12 ani, mort, care zăcea în iarbă la aproape 200 de metri de biserică. Făcuseră uz de o seringă pentru a-i extrage sângele, folosindu-l în diferite practici magice.

De asemenea, este un lucru obișnuit să găsești cadavre cu inima scoasă, pe care vrăjitorii o folosesc în practicile lor drăcești. Se întâmplă mai cu seamă cu copiii cu vârstă mai mică. Sunt prinși și duși în pădure, după care li se smulg inimile chiar dacă sunt încă în viață.

Un preot, părintele Romano, a vizitat o femeie aflată la închisoare, care i-a spus cum călătorise pe timp de noapte de la Kanaga până la Lubumbashi cu avionul ei, care s-a prăbușit în Fungurume, deoarece rămăsese fără combustibil. Avionul ei era un cocean de porumb cu două aripi de găină de-a stânga și de-a dreapta. A fost confecționat de un vrăjitor, iar combustibilul era sângele unui bebeluș, pe care vraciul îl inserase cu seringă în miezul coceanului. A început să funcționeze imediat, zburând în aer și transportându-și pasagerul. Zborul are loc întotdeauna pe la miezul nopții, făcându-se cu scopuri demonice.

Este un fapt real, iubite frate, că vrăjitoria este ceva cu urmări reale. În acest fel, toți africanii trăiesc cu frica de ea. N-am aflat nici până astăzi vreun creștin de-al locului care să nu se teamă de vraci...

Înșelat de iubirea de arginți

⁴⁷ Un cerc vicios asemănător al demonocrației este pe cale a se instaura și în lumea „civilizată”, dacă nu cumva s-a și instaurat, mai mult sau mai puțin oficial [n.tr.].

Istoria pe care suntem gata să v-o spunem este cum nu se poate mai înfiorătoare. Ea scoate în evidență puterea lui satan, învățându-ne prin mărturia sa despre măreția Ortodoxiei și despre puterea urmașilor lui Hristos, preoții noștri ortodocși.

Părintele Fotie din Fungurume ne-a relatat cum fiul său fusese prins în cursele magiei, deoarece voia să se îmbogățească rapid și fără eforturi. El este ortodox, iar numele lui este Berde (printr-o hotărâre a statului, ei au fost botezați aici, ocazie cu care și-au păstrat vechiul nume). Este căsătorit și lucrează în satul Kando, aflat la 50 de kilometri de Kolwezi, unde vinde diferite sortimente de băuturi.

Într-o zi, un magician înșelător a sosit în sat. Când a văzut cât de bine este întreținută casa lui Berde, el a cerut voie să intre înăuntru, după care a zis: „Pot aduce clienți prin care vei putea câștiga o grămadă de bani într-un timp foarte scurt”. Apoi a început imediat să-și facă trucurile vrăjitorești în fața unei mulțimi mari de oameni. A luat o foaie de hârtie pe care mai întâi și-a băgat-o în gură, a scuipat pe ea, a mototolit-o, iar hârtia s-a transformat într-un șarpe. Apoi șarpele s-a transformat din nou în hârtie, hârtie care s-a transformat apoi în alte obiecte și animale. Spectatorii care urmăreau această reprezentație erau plini de uimire, crezând că aveau un „zeu” în fața lor.

Berde, tânărul nostru, i-a spus: „Sunt creștin ortodox și nu știu dacă ceea ce îmi propui este de la Dumnezeu sau de la diavol. O voi întreba întâi pe soția mea și după aceea îți voi da un răspuns”. Soția i-a spus că afacerea cu vânzarea băuturilor a trecut prin destule necazuri și că nu merge bine. Soțul ei n-a fost de acord, spunându-i că-i este inima grea, dar în final a cedat presiunilor soției care nu era ortodoxă. „Haide să cumpărăm niște amestecuri magice - îi zise soția - și vei vedea ce bucurie va veni în casa noastră”.

Așa că au cerut ajutor de la vrăjitor. Acesta a luat două sticle cu apă, a pus în ea și ceva din băuturile sale, iar apa a prins o culoare portocalie. A acoperit una din sticle cu o basma și s-a dus în curte să o îngroape în grădină, după care a zis cuplului: „Acea sticlă reprezintă o femeie moartă din trecut care-i va atrage pe oameni să cumpere bere de la barul tău”. În cealaltă sticlă a pus o fotografie a lui Berde, după care a săpat o groapă în spatele unei uși din casă în care a îngropat sticla. Vrăjitorul a continuat prin a zgâria puțin mâna dreaptă a fiecăruia, ungându-le cu o substanță magică, restul aruncându-l pe acoperișul casei. Apoi a luat trei crengi de copac, pe care le-a pus în cele patru colțuri ale casei. În final le-a zis:

„- Cu acestea și cu praful de pe acoperișul vostru, nici un vrăjitor nu va putea intra în casa voastră și chiar fulgerul va fi împiedicat să o lovească. Iar de acum încolo vor veni mulți clienți la prăvălia voastră, iar voi veți face o grămadă de bani”.

Berde a întrebat cât îi datorează în schimb, iar el a răspuns că vrea să fie plătit cu bani:

„- Cât?”

„- Voi sta cu tine trei zile, iar tu trebuie să-mi dai atâta cât îți voi cere atunci când voi pleca”, a fost răspunsul vrăjitorului.

Berde a câștigat 500.000 de zairi numai în prima zi, iar în zilele următoare aceeași sumă, astfel că în trei zile a câștigat 1.500.000 de zairi.

Apoi, vrăjitorul i-a spus:

„- Plec, dă-mi toate câștigurile tale din ultimele trei zile”.

A luat banii, iar înainte să plece i-a zis:

„- Ai mare grijă. Nu te culca cu altă femeie, ci numai cu soția ta și asigură-te să nu atingi cumva cadavre. Chiar dacă îți moare fratele, nu trebuie să-l atingi. Ține-te departe de cadavre”.

Cu aceste cuvinte, a luat banii și a plecat. Zilele treceau și Berde aștepta clienții, dar degeaba. Nimeni n-a venit la bar. Acum că nimic nu mai mergea bine, abia având ce să mănânce, tristețea se așternu în casa lor. Într-o zi, s-a dus la câmp și a adunat o traistă de manioc⁴⁸, un produs local, pentru a-l vinde la în Kolwezi. Din banii luați din vânzarea maniocului a cumpărat un sac cu porumb. În acea noapte, cedând ispitei Diavolului, s-a repezit la o femeie și s-a culcat cu ea. Apoi a băut *lutuku* (o băutură alcoolică locală foarte tare) și s-a făcut cui, apoi a mâncat *diamba* (hașiș), care l-a făcut să-și piardă mințile. A înnebunit și n-a mai fost conștient de faptele sale. A petrecut nopțile în grădinile străinilor, soldații îl băteau, iar atunci când rătăcea de acolo până acolo pe străzile din Kolwezi, plângând, țipând și tulburând pe toți, copiii aruncau în el cu ce apucau. A apărut la Misiunea Catolică, dar a fost aruncat afară cu bătaie.

⁴⁸ O plantă din a cărei făină se fac lipii [n. tr].

Tatăl lui, părintele Fotie, fiind informat despre nebunia fiului său și despre rătăcirile lui de prin Kolwezi, a venit la noi, cei de la Misiunea Ortodoxă, pentru a ne spune această nefericită poveste. Trimisese trei dintre fiii săi pentru a-l prinde pe Berde, a-l lega și a-l aduce acasă în satul Kisote.

Când a ajuns acasă, încă legat, Berde i-a spus tatălui său:

„- Tată, când m-au prins frații mei, am văzut o lumină strălucitoare, așa ca o lumină de fulger. Nu cred că voi muri”.

Părintele Fotie l-a întrebat cum de a ajuns într-o stare ca aceasta, iar el i-a spus întreaga poveste. A fost dus la biserică, s-a spovedit și, de îndată ce s-a citit rugăciunea de exorcizare a Sfântului Vasile, duhul necurat a ieșit din el, iar Berde a părăsit biserica într-un calm desăvârșit. I-a spus tatălui său:

„- Haide acasă să aruncăm substanțele magice pe care le-a lăsat vrăjitorul”.

Părintele Fotie a luat binecuvântare de la un preot de la Misiune și a plecat în Kando cu fiul lui. Când au ajuns acolo, părintele Fotie a citit slujba Agheasmei Mici și a înlăturat sticlele și cele trei crengi, iar la urmă a făcut sfeștanie în casă, pecetluind-o cu semnul Sfintei Cruci. A aruncat fotografia fiului său dintr-una din sticle, respectiv baticul ce se afla în cealaltă sticlă, a făcut semnul Crucii pe amestecurile magice și le-a turnat pe pământ. În timp ce părintele Fotie vărsa amestecurile din prima sticlă, s-au făcut auzite un fel de urlete înspăimântătoare.⁴⁹ A stropit toată casa cu apă sfințită precum și locurile unde fuseseră puse farmecele, iar la sfârșit a băut și fiul său. Acesta s-a dus apoi la el și i-a mărturisit:

„- Am vrut să lucrez ascultând de voia lui Dumnezeu, dar diavolul m-a înșelat. Nu voi mai cădea în aceeași cursă din nou. Voi rămâne credincios Bisericii”.

După ce și-a împlinit slujirea apostolică, părintele Fotie s-a întors în pace la Misiune, relatându-ne toată povestea și dând slavă lui Dumnezeu. Acum, oriunde s-ar duce, el poate da mărturie de măreția lui Dumnezeu prin relatarea acestui episod, adeverind astfel credința creștinilor în cele șapte parohii ale sale.

Preotul ortodox este foc pentru vrăjitor

Am fost preot la Misiunea Ortodoxă din Kolwezi timp de aproape 10 ani. Actualmente slujesc la parohiile Sfântul Andrei, Sfântul Toma și Sfânta Parascheva. Istoria pe care am de gând să v-o spun a avut loc în august 1990, în orașul Kolwezi.

Părintele Meletie, care conduce misiunea noastră, primise o cerere de la două familii creștine pentru a le face o vizită în scopul rezolvării unei probleme legate de vrăjitorie. Preotul care era atunci de rând a hotărât să mă trimită pe mine, ca unul care eram zairez și înțelegeam mai bine problemele compatrioților mei.

Un băiat de 13 ani din tribul Luba-Șaba fusese vrăjitor încă de la vârsta de 7 ani. Bunicul său a fost cel ce l-a inițiat în domeniul magiei negre. Din pricină că părinții lui îl alungaseră din casa părintească, băiatul locuia cu unchiul său după tată. Alături de casa în care locuia unchiul băiatului, locuia o familie ortodoxă.

În cartierul în care acest copil vrăjitor locuia, trăia o vrăjitoare care, o dată ce l-a aflat, i-a zis: „Tu trebuie să-mi fii soțul și călăuzitorul meu pe calea vrăjitoriei”. Într-o zi, vrăjitoarea l-a trimis pe copil într-un anume loc, dându-i unele instrucțiuni precum: „du-te și caută mâncare”, adică să caute o victimă pentru a o ucide de sărbătorile Crăciunului și a Anului Nou (1 ianuarie). Plecat după această „mâncare”, copilul vrăjitor îl găsisese acasă pe unchiul său, de la care a furat în secret un articol de lenjerie de corp, pe care l-a dus vrăjitoarei. Apoi s-a dus la casa creștinilor ortodocși, unde unui copil i-a dat o pătlăgică, iar altuia un pește. Pentru că erau flămânzi, copiii au mâncat tot ce li s-a dat, dar au simțit un gust ciudat, începând să creadă că mâncau carne umană crudă. Atunci când primul copil a mâncat ceea ce părea o pătlăgică, el și-a pierdut pe dată cunoștința.

Unchiul acestui copil vrăjitor este membru al unei comunități religioase protestante numită Basantu. Într-o zi, pe când pastorul acestei comunități rostea rugăciunile, s-a întors către unchiul acestui copil, zicând în fața adeptilor săi: „Familia ta nu este bine. În casa ta este un băiat care este vrăjitor”. Astfel că unchiul băiatului l-a luat pe nepotul său la „biserica” lor. Acolo au început să se roage, iar copilul a scos din gură o sfoară cu trei noduri.

⁴⁹ Urletele dracilor izgoniți [n.tr.].

Prin această sfoară, el intenționa să ucidă trei oameni. Pastorul l-a întrebat pe copil ce însemna acea sfoară. Iar el a răspuns că unul din noduri este pentru unchiul său, iar celelalte două erau pentru doi copii dintr-o familie anume. Băiatul a mai spus: „Haideți să mergem în casa acestor creștini ortodocși”. Au mers și au cerut să li se permită să intre. În fiecare din camerele unde dormeau copiii era o rădăcină groasă plantată sub pat, pe care ei au rupt-o, deoarece era menită să exercite o influență satanică fatală asupra copiilor atunci când aceștia se întind noaptea să doarmă.

Părinții din această familie ortodoxă socotiseră de cuviință să cheme între timp un preot ortodox. Astfel că s-a nimerit ca, la cererea părintelui Meletie, să mă duc eu să-i văd. L-am chemat pe copilul vrăjitor și am început să vorbim. Întâi l-am întrebat pe unchiul său: „Ai cunoștință despre problema nepotului tău?”

„Da, știu că este vrăjitor”, a zis el.

Apoi l-am întrebat și pe copil: „Ești vrăjitor?”

„Da, sunt.”

„Dă-mi toate instrumentele vrăjitoarești.”

Copilul răspunse: „Nu pot, căci este o femeie care se va supăra și mă va ucide”.

I-am spus: „Nu, nu te va ucide; dacă vei crede în adevăratul Dumnezeu, nu vei fi ucis”. Măinile lui erau legate, i le-am dezlegat și i-am zis: „Dumnezeul nostru te iubește și te va ajuta”.

Copilul răspunse: „Noi ne facem ritualurile în cimitir, după miezul nopții”.

„Cum ai început și cum i-ai atras și pe alții la practicile tale diavolești?”

„Pentru a ucide o persoană sau pentru a o alătura grupului, noi luăm lenjeria de corp sau un fir din îmbrăcămintea acesteia, prin care îi facem vrăji.”

„Deci, dacă atingi hainele cuiva, ai puterea să-i faci o vrajă; la asta te referi?”

„Da, este foarte ușor.”

„Și deci dacă ai lua un fir sau mi-ai atinge haina, ai putea să mă vrăjești?”

„Nu! Nu pe tine! Este un foc care te înconjoară, care m-ar arde dacă m-aș apropia.”

I-am întrebat pe părinții lui: „Copilul vostru este vrăjitor?”

„Da, de la 7 ani.”

„Trebuie să-l ajutăm să scape de vrăjitorie, altminteri viața lui nu va fi nimic altceva decât o sumă de neazuri. Dacă astăzi el va intra într-o casă creștin ortodoxă, mâine va fi altundeva, iar poimâine va fi la închisoare. Iar voi veți plăti Statului o amendă, plus o compensație celor cărora el le-a făcut rău.”

În cele din urmă i-am adunat pe toți creștinii ortodocși din zonă, am făcut o listă cu numele lor și am săvârșit slujba Agheasmei Mici, urmată de exorcismele Sfântului Vasile. Apoi, pe cei doi copii i-am uns cu mir de la icoana Maicii Domnului din Malevi, dăruit de părinții de la Misiune. Toată lumea a fost fericită și a dat slavă lui Dumnezeu. De atunci, copiilor nu li s-a mai pricinuit nici o problemă din partea dracilor. Apoi au mers la biserică, s-au spovedit și s-au împărtășit. Trebuie să notăm că, de îndată ce a ajuns acasă, copilul vrăjitor și-a pierdut mințile.

Părintele Iacov Banza Katafukanya a relatat această întâmplare subsemnatului.

Neputincios în fața puterii lui Dumnezeu

Altă dată, părintele Iacov se dusese în satul lui, Lualaba. Acolo se întâlnise cu un vechi prieten care devenise vrăjitor. Au vorbit împreună despre Dumnezeu, iar părintele Iacov i-a propus vrăjitorului să vină la biserică să vadă cum se desfășoară Vecernia. Prietenul lui a venit la biserică și a urmărit totul cu atenție de la o oarecare distanță. La sfârșit, vrăjitorul i-a spus vechiului său prieten: „După cât am putut urmări, noi ne închinăm unuia și aceluiași Dumnezeu. Tămâiezi altarul așa cum fac și eu, înalți rugăciuni așa cum fac și eu. Nu e nici o diferență”.

Părintele Iacov a răspuns: „Bine atunci, haide acum să mergem la *biserica ta*”. Dar celălalt a refuzat categoric: „Nu, nu veni, nu mă pot ruga dacă tu ești prezent. Chiar și înainte, când spuneai că te vei ruga pentru mine de la distanță, am rămas fără nici o putere. Darămite dacă ai veni și te-ai ruga în casa mea!”

Din această istorioară putem concluziona că slujitorii lui satan se pomenesc total dezarmați înaintea puterii lui Dumnezeu.

Lovitura finală

Ori de câte ori este posibil, Biserica săvârșește prin sate Botezuri ale catehumenilor în timpul anotimpului secetos, din mai până în octombrie. Astfel că părintele Meletie se duse să boteze catehumenii în Fungurume, după care s-a dus în satul Tenke. În timp ce părintele săvârșea exorcismul de dinaintea Botezului, o fetiță a căzut jos inconștientă. Duhul satanei voia să o chinuiască, căci părăsise cultul său și intrase în credința Bisericii noastre ortodoxe, care este atât de plină de lumină strălucitoare. A reușit să-și revină puțin mai târziu, fiind botezată împreună cu ceilalți, împotrivindu-se astfel loviturii finale a bestiei din epoca actuală.

Un tânăr vrăjitor vine la lumină

În 1994, luna septembrie, am plecat din Kolwezi pentru a săvârși niște botezuri în satele din Kasaji, la aproape 350 de kilometri de Kolwezi. Prima noastră oprire a fost în Mwenye-Kula, la biserica ortodoxă Sfânta Ecaterina. Aici vreau să vă rețin atenția la o întâmplare care m-a mișcat.

După-amiază, toți catehumenii au venit să se spovedească. Printre ei se afla un băiat de 16 ani care venise să-i predea părintelui Cosma din Kawayongo toate instrumentele lui magice. A doua zi, bucuros și plin de hotărâre, a venit la Hristos și s-a botezat, luându-și numele de Augustin. În viața sa, cultul întunericului luase sfârșit. „Toate s-au umplut de lumină!”

Refuzul de a preda obiectele magice

Părintele Romano mi-a relatat următorul incident, care a avut loc în parohia Sfântul Ioan Teologul din Fungurume:

„În 1985 eram preot în parohia Sfântul Ioan Teologul din Fungurume. Într-o duminică, cuviosul părinte Cosma a venit să boteze. După ultimele sfaturi și recomandări stricte către catehumeni, el a accentuat: «Toți cei care în trecut s-au ocupat cu vrăjitoria, să aducă până diseară toate obiectele și băuturile pe care le-au folosit». Au fost doar câțiva cei care au le-au adus: idoli de lemn, lichide, piei de șarpe și alte lucruri de acest fel. Unul dintre catehumeni, al cărui nume era Sabachila, n-a vrut să-i aducă părintelui Cosma obiectele. A fost botezat a doua zi fără a-și preda obiectele și fără a mărturisi acest lucru.

Au trecut 7 luni și el n-a venit nici măcar într-o duminică la biserică. S-a hotărât să meargă totuși într-o duminică, purtând în buzunar micul lui «zeu», un idol de lemn, ce reprezenta dumnezeul lui, speranța lui, păzitorul și acoperitorul lui în toate clipele primejdioase. Înainte de a intra în biserică, a avut următorul gând: «Acum vom vedea ce putere are Biserica Ortodoxă, care spune că este mai puternică decât vrăjitorii și farmecele lor».

Când a intrat și a mers să se închine la icoana Sfântului Ioan Teologul, așa cum fusese învățat cu luni în urmă la catehism, a simțit ceva asemănător electricității care se răspândea prin trupul său. O durere puternică a început să-i invadeze tot trupul, iar el, deși se afla într-o agonie cumplită, se străduia să nu scoată un cuvânt. Ceilalți nu și-au dat seama de nimic. La sfârșitul Liturghiei, toți au plecat spre drumul lor, incluzând pe tânărul magician, care a sosit acasă cu dureri groaznice prin tot trupul.

După câteva zile, durerile s-au intensificat. Starea lui se înrăutățise considerabil, drept care a fost dus la spitalul Jecamine din Kakanda. Medicii, în ciuda generoaselor eforturi, n-au fost în stare să-i ușureze deplin durerile. S-a întors acasă fără nici o speranță. A intrat înăuntru și mi-a zis: «Părinte Romano, eu o să mor. Boala mi se trage de la icoana Sfântului Ioan Teologul. Când m-am închinat la ea acum câteva luni, ceva asemănător electricității mi-a străbătut tot trupul».

I-am spus: «De la mine n-am nimic să-ți spun. Du-te și te închină din nou icoanei Sfântului Ioan Teologul, de data aceasta cu pocăință, și vei fi vindecat». Mi-a zis: «Dacă privesc această icoană, voi muri». Nu s-a închinat icoanei, întorcându-se acasă la fel de bolnav ca și înainte.

După puțină vreme, părintele Cosma i-a vizitat pe cei de curând botezați din Fungurume. L-a întâlnit pe Sabachila, care i-a relatat întreaga lui poveste. Părintele l-a îndemnat să se închine Sfântului, dar a refuzat din nou, spunând că va muri dacă i se va închina. Medicul grec, Thanos Tzotzos l-a sfătuit și el același lucru, dar vrăjitorul *n-a voit să asculte* (Fapte 7, 39).

Sfârșitul lui părea să se apropie. În câteva zile a murit în mijlocul unor dureri îngrozitoare, rob al satanei și disprețuitor al Sfântului Botez ortodox.

Înfrângerea unui misionar romano-catolic

Părintele Iosif din Lubumbashi ne-a istorisit un incident tragic, ieșit din comun, întâmplat în Kinshasa, capitala țării Congo.

Pe când trăia în capitală, care era și locul de naștere, la o biserică a romano-catolicilor a avut loc un eveniment nefericit. În acea vreme, el, părinții, surorile și frații lui erau cu toții romano-catolici.

Cel responsabil cu această biserică era un preot care venise din Belgia pentru a lucra în câmpul misionar din Zair. Având un zel personal puternic, a reușit să aducă pe mulți africani la biserica sa. În schimb, pe partea străzii unde se află biserica sa, un vraci și-a stabilit „cartierul său general”. În fiecare seară, în chiar timpul când preotul romano-catolic își ținea slujbele, vrăjitorul suna din bongo-ul său⁵⁰, aduna oamenii în jurul său și-și săvârșea ceremoniile magice. El își punea idolii de lemn să danseze, oamenii cântau și, în general, făcea mult zgomot și tulburare, și acestea nu făceau decât să facă deșarte laudabilele eforturi ale preotului romano-catolic.

El i-a sugerat magicianului să stabilească o altă oră pentru a-și chema adepții, dar acesta nici n-a voit să audă. Le-a cerut să nu facă un zgomot atât de mare, dar iarăși au rămas de neînduplecat.

Astfel, preotul a fost silit să se ducă într-o zi personal la adunările demonice. Întrucâtva mânios și enervat, el a înșfăcat idolii de lemn pentru a-i arunca la gunoi. Dar ce nenorocire groaznică s-a abătut asupra lui! Unul din idolii mai mari s-a lipit de palma sa și nu voia să se dezlipească cu nici un chip. Preotul a tras de el cu disperare, dar degeaba. Furia sa ajunsese la culme. Atunci magicianul i-a zis: „Dacă mă lași să-mi fac treaba, atunci nici unul dintre obiectele mele nu-ți va face rău”. Preotul catolic i-a promis că nu se va mai băga niciodată în treaba magicianului. Astfel, la porunca vrăjitorului, idolii s-au îndepărtat de mâinile sale. De rușine și supărare, preotul a plecat pentru totdeauna în Belgia - țara lui de baștină, luând primul zbor disponibil.

Un misionar protestant primește o lecție

În luna august 1994, tot Kolwezi-ul era în stare de agitație din pricina unor reclame, afișe și plancarde care anunțau că Hristos va veni să-i vindece pe bolnavii și neputincioșii, pe ciungii și pe orbii din toată zona aceea⁵¹. Mii de dolari fuseseră cheltuiți pentru pregătirea primirii pastorului pentecostal care venea din Africa de Sud pentru a-i vindeca pe bolnavii din Zair.

Aceeași primire și festivități l-au așteptat în Lubumbashi, unde mulți oameni îl urmaseră în speranța că vor fi vindecați. Începutul acestei noi propovăduiri și vindecări „mesianice” a coincis cu începutul Canoanelor Maicii Domnului, pe care ortodocșii le săvârșesc în luna august. Precuviosul părintele nostru, arhimandritul Meletie, îi avertizase din timp pe creștinii ortodocși de sosirea acestui pseudo-Mesia, interzicându-le credincioșilor să se ducă la aceste adunări chiar și numai din curiozitate. Numai la doi sau trei creștini le dăduse permisiunea să

⁵⁰ O tobă sau o pereche de tobe [n. tr].

⁵¹ Nu de puține ori, asemenea vindecători, cu slogane similare, și-au făcut apariția și în România, în special în București, autoritățile locale cedând în fața banilor oferiți de aceștia [n. tr].

se ducă și să asculte cele ce spuneau acolo, pentru a putea să-i informeze pe cei din conducerea Misiunii Ortodoxe. În fiecare seară, „mesia” îi provoca cu câte ceva în engleză, iar doi oameni traduceau cuvintele sale în franceză și swahili, adoptând un ton furtunos astfel încât oamenii să vină în masă ca să fie vindecați. În același timp, părintele Meletie se afla în biserica Sfântul Gheorghe, la aproape 100 de metri de adunarea demonică, rostind canoanele Maicii Domnului, precum și rugăciuni pe metanii cu genunchii plecați, dar și omilii și predici. Cele două adunări concureau pentru a vedea care va ieși biruitoare.

Rezultatul s-a văzut a doua zi, duminică dimineața, venind chiar de pe buzele acestui presupus predicator protestant și săvârșitor de false minuni: „Am fost în numeroase țări și orașe, și peste tot predica mea s-a încununat cu succes, dar cele prin care am trecut aici în Kolwezi mi s-au întâmplat pentru prima dată. Am fost aici atât de multe zile și totuși n-am putut face nici măcar o minune. Mă întreb de ce? Cred că aici în orașul vostru există o altă forță, iubiților, care, destul de ciudat, nu m-a lăsat să vă *vindec* și să vă fac pe toți să credeți în Iisus Hristos. Plec cu o mare amărăciune în suflet și nu mă voi mai putea întoarce în orașul vostru”.

Această minune a lui Hristos și a Maicii Sale s-a confirmat astfel prin chiar mărturisirea acestui dușman al Adevărului. Vestea s-a transmis credincioșilor în duminica următoare, iar ei au dat slavă lui Dumnezeu, prăznuind această biruință cu cântări de laudă.

MINUNI, NEVOINȚĂ MISIONARĂ ȘI SEMNE ALE SFINȚILOR

Vrem Troparul Sfântului Patapie⁵²

Într-o seară, un cuplu zairez evlavios a venit la Centrul Misionar. Îi știam foarte bine deoarece sunt participanți activi la slujbele liturgice și la catehism. Mi-au zis: „Părinte, nu ne dai și nouă Troparul și Condacul Sfântului Patapie?”

„De ce? Cum de știți de Sfântul Patapie?” am întrebat. Soțul a răspuns astfel: „În ultima vreme am trecut prin multe greutăți casnice. Noaptea ne-am rugat mult pentru ajutor de la Dumnezeu. Într-o noapte, am avut o vedenie în vis. Mă pomeneam ținându-mă tare de o funie și mergeam către una din bisericile noastre fără a atinge pământul, iar soția mea mergea chiar în spatele meu în același fel. În acel moment, din biserică a ieșit un monah care ne-a zis: „Nu vă necăjiți pentru problemele voastre. Luați această Evanghelie și această metanie, citiți, rugați-vă și chemați numele meu și eu vă voi ajuta. Eu sunt Sfântul Patapie”.

Au simțit că au primit aceste daruri din mâinile lui, iar Biblia era deschisă la Evanghelia Sfântului Ioan. Ca să fiu sigur, cu ajutorul unui zairez, am tradus cântările în cinstea Sfântului Patapie în swahili și le-am dat acestui cuplu, alături de o icoană a Sfântului.

Duceți-vă la adevărata Biserică,

unde preoții au bărbi și sutane

Într-o dimineață din mai 1994, un zairez de vârstă mijlocie a venit la Misiunea noastră. L-am primit cum se cuvine, iar el mi-a spus problema lui. Părea tulburat și speriat, zicându-mi următoarele: „Părinte, sunt un muncitor de la Jecamine. M-am simțit foarte rău. Deoarece doctorii n-au putut să mă ajute, I-am cerut lui Dumnezeu să aibă milă de mine”. L-am întrebat cărei biserici aparține.

„Sunt romano-catolic - a răspuns. Într-o noapte am văzut în vis mai mulți preoți ca și tine, purtând veșminte strălucitoare și săvârșind Liturgia într-o biserică ca a voastră. Unul dintre preoți s-a apropiat de mine și mi-a zis: «Dumnezeu ți-a ascultat rugăciunea, dar pentru mântuirea ta trebuie să te unești cu Biserica noastră, căci este singura Biserică adevărată». Pe tine nu te cunosc și nici numele Bisericii voastre, dar m-am apropiat de voi deoarece am văzut în visul meu preoți ca tine, cu bărbi, sutane și veșminte strălucitoare. Am întrebat alți oameni care mi-au spus că numai preoții ortodocși au bărbi și asemenea haine, și mi-au mai spus unde să găsesc biserica voastră.”

I-am dat ceva sfaturi și o carte, sugerându-i să vină la biserica noastră în fiecare duminică pentru catehizare. De atunci, el a devenit un credincios membru al bisericii noastre și n-a pierit din cauza bolii grave ce îl chinuia destul de mult.

Un romano-catolic este condus la adevărata Biserică

În luna martie 1991, preotul care conducea Centrul Misionar Ortodox din Kolwezi, arhimandritul Meletie, plecase în Likashi pentru a săvârși slujba de pomenire de patruzeci de zile pentru o grecoaică răposată pe nume Sofia. Într-o seară, pe când mergea de-a lungul străzii ce ducea spre biserica Sfântul Ioan Înaintemergătorul, a observat o femeie zaireză care îl urmărea. S-a apropiat de el și i-a cerut iertare, apoi i-a spus următoarele: „Părinte, sunt romano-catolică. Zilnic Îi cer lui Dumnezeu să mă călăuzească spre mântuire. Într-o noapte am avut un vis. Am văzut un preot îmbrăcat la fel ca tine, cu sutană și barbă, iar fața lui părea plină de lumină. A venit la mine și mi-a vorbit în swahili, ceea ce m-a minunat foarte

⁵² Sfântul Patapie s-a săvârșit la sfârșitul secolului VII, iar sfințele moaște i-a fost găsite întregi în 1911, într-o grotă din Peloponez. Este prăznuit pe 8 decembrie.

mult, deoarece îl văzusem pentru prima dată. Mi-a arătat o biserică și a zis: «Deoarece ceri cu lacrimi să ți se arate mântuirea, iată, aici este adevărata biserică unde o vei găsi. Du-te la această biserică și preotul îți va spune ce să faci pentru a fi botezată»⁵³.

Părintele Meletie a ascultat-o cu interes până ce au sosit la biserica Sfântul Ioan Teologul unde, deodată, femeia a strigat: „Aceasta e biserica pe care am văzut-o în vis!” A izbucnit în lacrimi de bucurie și emoție.

Porumbelul și flacăra pâlpâitoare

Printre clerul și membrii Misiunii din Kolwezi există un diacon numit Lazăr. El se remarcă printr-o ascultare uimitoare, smerenie și dragoste pentru lucrarea sa.

M-am dus într-o zi și l-am întrebat:

„- Părinte, cum ai devenit ortodox?”

„- Am stat nebotezat până în 1983. I-am auzit pe metodiști vorbind și m-am apropiat de ei pentru a începe cumva. Am urmat învățăturile lor, dar când mi-au propus să mă botez am simțit cum sufletul meu se împotriva acestei idei. M-am dus la pentecostali, dar i-am părăsit din același motiv. Sufletul meu nu-și găsea pacea nicăieri. Într-o zi, pe când treceam pe lângă o biserică ortodoxă, gândurile mă îndemneau să intru. Am simțit pace și o bucurie lăuntrică. O voce interioară îmi spunea că aceasta este adevărata Biserică pe care o căutam de atâta vreme. Am cerut să-l văd pe preot, care în acea vreme era părintele Cosma. Am urmat catehizarea, iar un an mai târziu am fost botezat cu alți frați. Pe când ieșeam din baptisteriu, am văzut un porumbel care se rotea deasupra capetelor fraților de curând botezați. Ceilalți au văzut și ei același lucru. Părintele Cosma ne-a explicat că acesta era simbolul pogorării Duhului Sfânt asupra noastră, la fel cum s-a pogorât la Botezul lui Hristos de la Iordan.”

„- Părinte Lazăr, cum ai devenit diacon?”

„- Părintele Cosma i-a propus Arhiepiscopului Timotei ca eu să preiau această slujbă înaltă. Îmi amintesc bine hirotonia: pe când îmi plecam capul la Sfântul Altar iar episcopul își pune mâna pe capul meu, citind rugăciunea de hirotonie, o flacăra ca o lumânare s-a aprins în inima mea. Am experiat atunci o bucurie atât de mare încât i-am cerut lui Hristos să nu îngăduie ca acest foc din mine să se stingă vreodată. Dar, după o vreme, focul a început să slăbească. L-am implorat pe Dumnezeu să nu-l lase să plece. M-a mângâiat o voce lăuntrică, spunându-mi că întotdeauna va rămâne o scânteie. Aceasta este flacăra pâlpâitoare pe care am experiat-o, câteodată micșorându-se, altădată intensificându-se.”

Credința ta te-a mântuit

După cum bine știți, creștinul poate obține harul numai prin credință. Marele dar al lui Dumnezeu începe să se evidențieze și în sufletele credincioșilor ortodocși din Zair. Istoria pe care vreau să v-o spun a avut loc în primăvara anului 1994.

Soția diaconului Lazăr suferea de tensiune arterială foarte ridicată. Ne-am făcut mari griji deoarece tensiunea ajunsese la 28 TA, pentru noi fiind o minune cum de ea mai era încă în viață. Am dus-o în Lubumbashi la „Dom Bosco”, un spital modern și bine dotat, ce aparține de Biserica Romano-catolică. Medicii au examinat-o și, cu ajutorul unui tratament, au reușit să-i reducă tensiunea. Starea a devenit mai puțin îngrijorătoare.

Dar, în momentul în care s-a întors în Kolwezi, tensiunea ei a fost din nou foarte ridicată. Acum a fost și momentul când Maria ne-a zis: „Mă voi duce la biserica Sfântului Nectarie de lângă clinica Misiunii și nu voi pleca de acolo până ce sfântul nu mă va vindeca”. Femeia a luat în mână o iconiță a sfântului, pe care o ceruse de la soțul ei, și s-a dus la biserică, în fața icoanei celei mari a Sfântului Nectarie de pe iconostasul bisericii. Soțul ei, diaconul Lazăr, stătea alături de ea, având aceeași credință și convingere. Au petrecut astfel o noapte

---

⁵³ Ce putem înțelege din aceste vise și vedenii ale credincioșilor africani, care au fost relatate până acum? Dacă Biserica Ortodoxă este singura Biserică adevărată, atunci celelalte *biserici* și confesiuni sunt neadevurate, false, fără Taine valide. Dacă putem vorbi de mântuire în cadrul acestor *biserici* și confesiuni, atunci aceasta se va face numai prin pogorământ, printr-un fel de act (special) de milostivire a lui Dumnezeu față de unii membrii ai acestora [n.tr.].

întreagă, rugându-se. Dimineața, sănătatea ei se refăcuse complet. Sfântul Nectarie făcuse o minune. Din acea zi, femeia putea munci la câmp ca și mai înainte, fără a avea vreo problemă de sănătate. Slavă lui Dumnezeu și Sfinților Lui pentru minunile lor.

O tânără fată este readusă la viață

În 1994, într-o seară de mai mă dusesem în satul Munsonoi, la aproape 4 kilometri de Kolwezi. Avem acolo o parohie a Sfinților Teodor Tiron și Teodor Stratilat, cu o superbă biserică construită de părintele Cosma. Ne-am întâlnit cu Simeon, catehetul nostru, cu care am discutat chestiuni parohiale. L-am întrebat dacă cei doi Sfinți Teodor îi ajută sau nu. A răspuns: „Da, ne ajută foarte mult, părinte. O vedeți pe fata de acolo? Ea murise și Sfinții au readus-o la viață”. În timp ce noi vorbeam, această fată se juca cu celelalte fete în curtea bisericii.

„Cum a fost readusă la viață? Aș vrea să aud toată povestea”, i-am spus.

„Era într-o seară, se juca undeva în afara bisericii cu alți copii. I s-a făcut sete din cauza căldurii, de aceea a plecat acasă. Lângă casă, chiar alături de ea, se afla un rezervor de 200 de litri umplut pe jumătate. Copilul s-a urcat pe rezervor și a luat apă în mâini să bea, dar și-a pierdut echilibrul, a căzut în rezervor și s-a înecat. Între timp ceilalți copii o așteptau să se întoarcă, dar degeaba.

Nu cu mult timp după aceea, mama ei s-a întors de la câmp. Ceilalți copii i-au zis că habar n-aveau unde putea fi prietena lor. Astfel că mama a început s-o caute prin împrejurimi, începând să strige. Când s-a dus să scoată apă din rezervor, și-a găsit copilul acolo, deja mort. Strigătele și plânsetele ei nu pot fi descrise în cuvinte. În ceea ce mă privește - a zis Simeon - am îndemnat-o să stea calmă și să ducă copilul la biserică. Dacă sfinții vor vrea, ei ar putea-o readuce la viață.

Mama a luat copilul și s-a dus la biserică. Când au ajuns la ușa bisericii, copilul a început să vomite apă pe gură. Și-a deschis ochii și a întrebat-o pe mama ei. «Unde mergem?»

Sfinții lui Dumnezeu săvârșiseră minunea. Este cu neputință a descrie bucuria tuturor. În ziua următoare am săvârșit Dumnezeiasca Liturghie și am slăvit pe Sfinți pentru această minune.

O femeie închinătoare la idoli

În parohia Musonoi, cei doi Sfinți Teodor au făcut o altă minune, de data aceasta în 1993. Simeon catehetul ne-a relatat în detaliu:

„În primăvara lui 1993, în timpul luptelor dintre triburile Katanga și Kasai, aici în Musonoi au avut loc multe nenorociri, fiind uciși mulți oameni. O femeie din Kasai, care era idolatră, avea un copil bolnav de mult timp de malarie. Părinții și prietenii ei o îndemnau să se ducă cât mai repede la vraci, înainte să moară copilul. Mai era problema ieșirii din acea zonă pentru a merge în centrul Zairului, unde se află tribul ei de baștină, fapt cu atât mai dificil cu cât tribul Katanga încerca să-i izgonească pe cei din Kasai, jefuindu-i și arzându-le casele. Idolatra le-a zis părinților ei: «Mi s-a spus că acolo sunt ortodocși și oamenii care sălășluiesc în biserica lor fac minuni. Mă duc acolo». Ea se referea la cei doi Sfinți Teodor. Pentru aceasta, și-a luat copilul în brațe, care era pe moarte, și s-a dus cât de repede a putut la biserica Sfinților Teodor Tiron și Teodor Stratilat din Musonoi.

Pe când se apropia de intrarea în biserică, copilul ei a început să se trezească din somnul cel greu, bine-sănătos, cerând de mâncare. Sfinții făcuseră minunea. Femeia a intrat în biserică, a mulțumit celor doi sfinți și a făcut tuturor cunoscută vestea bucuriei sale.”

„Nu pe aici... Acolo e o biserică”

În timpul luptelor dintre triburi a mai avut loc încă o întâmplare minunată. Un grup de 28 de soldați, împreună cu un ofițer care îi conducea, părăsise Kolwezi-ul și se îndreptau către Musonoi. Ei aparțineau de Katanga și intenționau să-i atace pe cei din Kasai. Printre ținte se aflau și mulți creștini ortodocși din parohia Sfinților Teodor Tiron și Teodor Stratilat.

Pe când soldații se apropiau în grabă, cu securi în mână, pe drumul ce duce spre biserica noastră, liderul lor a fost auzit spunând: „Nu putem trece pe aici. E o biserică”. Drept care, pentru a-și continua urmărirea celor din Kasai, s-au întors și au luat-o pe altă cale. Sfinții Teodor Tiron și Teodor Stratilat făcuseră încă o minune, salvând pe creștinii noștri din Kasai care locuiau aproape de biserica lor.

Un student de la internat ne-a spus...

La internatul Misiunii noastre locuiesc un număr oarecare de copii, iar unul dintre ei, Iosif Musonoi, care aparține de parohia Sfinților Teodor Tiron și Teodor Stratilat, mi-a relatat următoarea istorisire a minunilor Sfinților bisericii sale.

„Când eram mic copil, am suferit de dureri groaznice de stomac. Într-o noapte, mi-au apărut cei doi Sfinți Teodor și mi-au zis: «Nu te îngrijora. Vom avea grijă de tine». Dimineața, toate urmele bolii mele dispăruseră complet.

Altă dată mă jucam împreună cu copiii în afara bisericii, în timp ce cateheții și credincioșii erau înăuntru citind slujba Vecerniei. Mă jucam afară, fiind indiferent și negândindu-mă să intru la Vecernie. În acea noapte, Sfinții au venit în somn la mine și mi-au zis: «Când sunt slujbe în biserică, trebuie să te duci și tu înăuntru să te rogi, așa cum fac și ceilalți creștini. Dacă în acel timp vei continua să te joci, te vom pedepsi». N-am dat nici o atenție cuvintelor lor și am continuat să mă joc ca și mai înainte.

Când m-au vizitat a doua oară, mi-au zis pe un ton sever: «De ce n-ai ascultat sfaturile noastre?». Nu le-am răspuns, iar ei au început să mă mustre cu asprime. Dimineața, când m-am trezit, m-am rușinat foarte tare de faptele mele. Dar, fiindcă eram tânăr și nechibzuit, am continuat să mă joc, în timp ce în biserică se țineau slujbe. Am primit o a doua muștrare și mai aspră de la Sfinți, și numai după aceasta mi-am schimbat comportamentul.”

Hoție la parohia Sfinților Teodor Tiron și Teodor Stratilat

În 1982, câțiva hoți au intrat cu forța în biserică și au furat icoane, candelile și diverse alte obiecte. Le-au dus apoi într-un tufiș undeva, iar un an mai târziu le-au descoperit niște copii care se jucau pe acolo; aceștia l-au chemat apoi pe părintele Cosma să le ia. Nu suferiseră nici o alterare sau stricăciune, în ciuda faptului că au fost expuse un an de zile ploilor, căldurii, insectelor etc.

Sfat duhovnicesc

Catehetul parohiei noastre din Musonoi, închinată Sfinților Teodor Tiron și Teodor Stratilat, mi-a relatat următorul eveniment:

„Deoarece suferim din pricina numeroaselor spargerii ale hoților, pentru a ne proteja parohia, părintele Cosma, în sprijinul protejării parohiei, a ales pe unul dintre creștinii noștri pentru a fi paznic. Într-o noapte, pe când paznicul își făcea datoria, făcându-și rondul, protectorul parohiei noastre, Sfântul Teodor Stratilat, i-a făcut o vizită. «Nu bea vin, ca să nu te îmbeți, nu gândi răul asupra altuia, nu săvârși adulter. Nu îngădui ca cei care n-au fost

botezați ortodocși să intre în biserică⁵⁴». Părintele Cosma a aflat de aceasta, ne-a dat ca binecuvântare o icoană a Sfântului, spunându-i s-o ținem în casă cu mare cinste, chemând pe Sfântul în ajutor pentru toate problemele noastre”.

Sfinții sunt cu noi în toate împrejurările

Atunci când cântăreții noștri dorm noaptea în biserică, ei pot auzi zgomotul cailor care intră în biserică și apoi dispar. Aceasta se întâmplă de regulă în noaptea de dinaintea prăznuirii Sfinților Teodor Tiron și Teodor Stratilat din fiecare an. În seara de dinainte, atât creștinii cât și necreștinii pot auzi cântarea „Sfânt, Sfânt, Sfânt...” Aceștia îi întreabă pe enoriași: „Ce se întâmplă în biserică voastră în timpul nopții?” Când un credincios se roagă noaptea în biserică, el simte adesea pe cineva care vine și-l bate ușor cu mâna pe umăr. În fiecare an, de praznicul Sfinților Teodor Tiron și Teodor Stratilat plouă torențial, ca un semn al binecuvântării.

Vindecat de Sfântul Teodor

Printre catehumenii pe care catehetul Simeon îi avea în Musonoi era și o fată care avea în permanență probleme grave de sănătate. Simeon se ducea adesea la ea acasă pentru a o consola și a o învăța cuvântul lui Dumnezeu. Ei se rugau împreună, cu sau fără ceilalți catehumeni din parohia Sfinților Teodor Tiron și Teodor Stratilat.

Într-o zi, copila a fost cuprinsă de un acces de vomă care a durat mai mult de 30 de minute. Era atât de slăbită încât părea că va muri. A căzut într-un somn adânc și l-a văzut pe unul din cei doi Sfinți Teodor, care i-a spus: „Ridică-te, boala ta e vindecată”. S-a ridicat și s-a simțit mai bine. Acum are 24 de ani. La Botez a luat numele de Agapis. De atunci n-a mai cercetat nici un doctor și n-a mai suferit de vreo altă boală.

Vindecată de sterilitate

În satul Musonoi, după cum mărturisește catehetul și ipodiatonul Simeon, a avut loc următorul incident. După cum bine se știe, femeile din Congo dau naștere la o mulțime de copii, acest lucru fiind văzut ca o binecuvântare a lui Dumnezeu. O femeie oarecare a dat naștere la 5 copii. Dorința ei era să mai aibă și alți copii. Au trecut 10 ani și ea n-a mai avut nici un copil. A băut siropuri din plante, a consultat vindecători tradiționali și a cercetat diferiți doctori, dar fără nici un rezultat. În final, s-a apropiat de Biserică, căutând mijlocirea Sfinților ocrotitori ai parohiei noastre, cei doi Sfinți Teodor. A conceput și a născut un copil pe care la Botez l-au numit Simeon, în cinstea Sfântului Simeon Primitorul de Dumnezeu, precum și de dragul ipodiatonului și catehetului care a îndemnat-o să alerge la Sfinți pentru ajutor.

Copilul trebuie să moară în biserică

„Într-o zi - ne-a spus catehetul nostru, Ilie - fiul meu s-a îmbolnăvit grav. În acea noapte, la unu dimineața, a început să acuze diferite simptome, spunându-ne nouă, părinților lui, că nu mai avea mult de trăit.

I-am zis soției mele, Ecaterina, că este mai bine ca copilul să moară în biserică decât în casa noastră. Am părăsit casa și am mers împreună cu copilul la biserică. Am îngenunchat înaintea icoanei Sfântului Dimitrie. L-am rugat stăruitor să se facă voia lui Dumnezeu și a lui. Am mai zis și rugăciunea: «Doamne Iisuse Hristoase, pentru rugăciunile Marelui Mucenic Dimitrie, vindecă pe fiul nostru», folosind metania. L-am uns pe copil cu untdelemn de la candela icoanei Sfântului Dimitrie. Ceva mai târziu am observat că, în ciuda tuturor

---

⁵⁴ Ca unii care știm bine că unele biserici au devenit (și) muzee pentru heterodocși, acest ultim îndemn nu poate decât să ne pună pe gânduri. În definitiv, dacă nu Dumnezeu este Acela pe care acești vizitatori Îl caută, atunci ce caută? [n.tr.].

simptomelor, care nu ne mai dădeau speranțe, sănătatea copilului se ameliorează și acesta începe să respire din nou normal. Din acel moment copilul nu s-a mai îmbolnăvit niciodată.”

O fulgerare

Catehetul Ilie mi-a povestit un alt incident cunoscut de parohia Sfântul Dimitrie:

„În 1987 erau puternice furtuni cu ploaie și fulgere care loveau în biserica noastră. Văzusem străfulgerări luminoase pe tot cuprinsul satului, auzindu-se bubuituri puternice de trăsnet. În acea după-amiază am fost ca de obicei la biserică, pentru a săvârși Vecernia și, pe când intram în altar, am observat că icoana lui Hristos răstignit căzuse la pământ, lumina candelii sale se stinsese, iar fereastra fusese spartă. Dar fulgerul nu pricinuisese nici o altă pagubă în biserică.”

O epidemie de pojar

Stavroula mi-a povestit următoarele:

„Din 1980 până în 1982, o epidemie de pojar s-a coborât asupra satului nostru. Boala a afectat toți copiii mici, și mulți dintre ei și-au pierdut viața. Toți creștinii ortodocși s-au adunat în biserica noastră închinată Marii Mucenițe Anastasia, Izbăvitoarea de otrăvă, implorând-o pe aceasta să le salveze copiii. Deși zilnic alți doi sau cinci copii din alte familii se adăugau la numărul morților, nici unul din copiii noștri n-au murit. Sfânta Anastasia a oferit o minunată ocrotire copiilor noștri ortodocși.

Oamenii s-au întrebat cum se face că copiii ortodocși n-au murit, în timp ce ceilalți copii mureau pe capete în fiecare zi. De atunci încolo, ei ne-au considerat un fel de magicieni, iar noi în zadar am încercat să le explicăm că Biserica noastră este adevărata Biserică a lui Hristos.”

Protecție minunată

Stavroula a continuat:

„În timpul tensiunilor politice și tribale dintre cei din Katanga și Kasai, Sfânta Anastasia i-a păzit pe toți credincioșii de atacurile soldaților care prădau casele atât de multor creștini, ucigând numeroase vieți. Nici unul din creștinii de la noi din sat n-a pierit, nici nu s-a păgubit de vreoaică proprietate sau altceva”.

Păziți de holeră

Catehetul nostru, acum ipodiacon în parohia celor Doisprezece Apostoli din Luena, Joachim, mi-a dat de veste despre ceea ce se întâmplase atunci când oamenii din sat sufereau de diaree și vomă. În vremea epidemiei, un preot băștinaș, părintele Iacov, se afla cu ei, sfătuindu-i să meargă cu toții în biserică, să se roage și să bea agheasmă. Unul după altul, ei se rugau folosind metania, chemând ajutorul lui Dumnezeu, bând agheasmă și închinându-se înaintea icoanelor lui Hristos, a Maicii Sale și a tuturor Sfinților.

Boala n-a afectat nici un membru al bisericii noastre, nepierind nici unul dintre ei din cauza epidemiei. Toată lumea era uimită de această minune a celor Doisprezece Apostoli, iar romano-catolicii, nu mai puțin decât protestanții, s-au întrebat cum se face că numai ortodocșii n-au murit.

„Cum se roagă ortodocșii?”

Diaconul Achila, originar din orașul Katanga, mi-a relatat o istorisire despre o hoție care a avut loc în casa lui în 1994. El și soția lui erau plecați de acasă, lucrau la câmp. Copiii cei

mai mari plecaseră la școală, în timp ce ceilalți trei mai mici se jucau cu alți copii afară în curte. Spărgătorul a forțat una dintre ferestre și a răscolit toate trei camerele, deschizând toate geamantanele și hainele de pe acolo, luând cu sine o haină nouă și toți banii pe care i-a găsit. Când diaconul s-a întors în acea seară, a aflat vestea de la vecini, găsind casa devastată. În acea noapte, după cum le-a spus unora, diaconul nu s-a mai dus la culcare, ci, împreună cu soția și cu alți creștini, s-a dus la biserica Sfântului Achila, unde a citit Acatistul Maicii Domnului, pentru ca ea să le descopere hoții. Iar ajutorul ei n-a întârziat să apară.

Trei zile mai târziu, haina furată a fost găsită în Bungubungu, la vreo 5 kilometri de Katanga, unde hoțul o vânduse. Hoțul a fost găsit și arestat. Deoarece erau amândoi din același sat, diaconul n-a dorit ca autoritățile să-l pedepsească. Cât despre bani, hoțul a returnat jumătate din ei.

„În aceeași lună - continuă părintele Augustin Mwamba - s-a dat o altă spargere, de data aceasta în casa unui catehet al Bisericii romano-catolice. Cei doi hoți au furat toate hainele cuplului. Auzind despre minunea întâmplată cu diaconul nostru, el [păgubitul] a venit să întrebe cum trebuie să se roage lui Dumnezeu pentru a-și recupera bunurile pierdute. Răspunsul a fost că el trebuie să se roage Preasfintei Născătoare de Dumnezeu cu metania. S-a întors acasă și a făcut ce-a putut, a întrebat în stânga și-n dreapta, a făcut cercetări, dar în zadar. Toată lumea era uimită de cât de adevărate sunt aceste minuni pentru ortodocși.

Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu...

și toate acestea se vor adăuga vouă

Părintele Augustin este preotul parohiei Sfântul Ioan Botezătorul din Likashi. Împreună cu ajutorul său, părintele Pavel, el slujește alternativ în opt sate care înconjoară Likashi. Ambii preoți se disting prin sârguință și conștiinciozitate în datoriile lor pastorale. Atunci când unul slujește în Likashi, celălalt poate fi găsit într-unul din sate și invers. Între ei se păstrează o dragoste frățească, respect, smerenie și un duh de cooperare.

Părintele Augustin a fost binecuvântat de Dumnezeu cu o familie numeroasă ce numără 13 copii. Cel mai mic abia a împlinit un an. Pentru ei, sarcina hrănirii și îngrijirii lor nu este una ușoară. Bineînțeles, Centrul Misionar din Kolwezi îi susține prin oferirea unui salariu, făină de porumb și, ocazional, medicamente și haine. După terminarea lecțiilor de la școală, copiii lor cei mai mari se ocupă cu vânzarea de mici obiecte la piață, printre acestea numărându-se chiar și caietele lor de exerciții.

Ceea ce ne-a impresionat în mod deosebit la comportamentul părintelui Augustin este aceea că, zilnic, el este bucuros în permanență. După slujba de dimineață, el își ia sapa și cu copiii mai mari merge câțiva kilometri în pădure, unde pregătește pământul pentru însămânțare, greblare și irigare pentru a da roadele lor în anotimpul potrivit.

În momentele grele, când sărăcia devine palpabilă, înconjurându-l din toate părțile, fără a cârți și cu o credință neclintită, el își ridică mâinile sus pentru a cere ajutor dumnezeiesc. El este sigur că nu va rămâne fără ajutor și rușinați.

Mi-a spus de nenumărate ori despre diferitele ocazii în care pronia dumnezeiască a avut grijă de familia lui. El are o evlavie deosebită către Maica Domnului, care, în urma stăruitoarelor lui rugăciuni, i-a salvat primul său nepot, fiul fiului său. Copilul s-a născut prematur, iar curând după aceea s-a îmbolnăvit și a pierdut din greutate. Femeile care ajutaseră la nașterea lui, pentru a-i asigura copilului căldura necesară, au pus copilul într-o mașină de incubat ouă, iar nu într-un incubator obișnuit. Părintele Augustin i-a dat preotesei sale untdelemn de la candela ce arde neîncetat în biserica Sfântul Ioan Înaintemergătorul, cu care l-a uns pe copil, rugându-se în gând pentru vindecarea acestuia. În dimineața următoare, copilul a început să-și miște mâinile. Greutatea lui a crescut, iar la puțin timp după aceea, greutatea trupului său a depășit-o pe cea de la naștere cu 400 de grame. Minunea credinței a adus rezultatul dorit.

Altă dată, el lucra pământul din spatele bisericii, așa cum îi era obiceiul după Utrenie. În ziua aceea, acasă nu era nimic din ceea ce se numește *mâncare*! La ceasul lucrului, el s-a rugat Preasfintei așa: „O, Preasfânta mea, ce vor mânca copiii mei astăzi? Rogu-te, ajută-ne! Vino și vezi că în casa noastră nu este mâncare”.

În acea după-amiază, în mod destul de ciudat, la biserică a sosit deodată un european. A întrebat de preot, cu toate că nu-l văzuse niciodată. I-a dat un plic cu bani și i-a zis: „Părinte,

ia-i și cumpără mâncare pentru familia ta. Cineva a venit la mine în somn și mi-a zis să vin aici și să-ți dau acești bani. Și ori de câte ori ai nevoie, vino în casa mea și te voi ajuta”.

Pentru toate acestea și pentru mai multe, părintele Augustin este plin de bucurie, căci el a învățat să-și ridice mâinile la cer și să cheme ajutorul dumnezeiesc. Să ne binecuvânteze Dumnezeu ca și noi să putem dobândi puțin din credința lui de minuni făcătoare.

Cineva în sutană intră în biserică

În parohia Sfântul Ioan Teologul din satul Fungurume, preot paroh este părintele Fotie, iar ipodiaton - Panaiotis. Cu doi ani în urmă, cel din urmă mi-a relatat următorul eveniment minunat în care a fost implicată soția lui.

„Soția mea, Maria, suferea de dureri groaznice de stomac. Numeroși creștini o mângâiau și o îndemnau să se roage. Ea le răspundea astfel: «Mă rog la Dumnezeu, dar El nu mă aude. Am fost la spital și n-am simțit nici o îmbunătățire. M-am dus la părintele Fotie și mi-a spus să postesc trei zile și să mă rog neîncetat, dar, din nou, n-am simțit nici o mângâiere».

În cea de-a patra zi, după Vecernia de la ora 7, s-a așezat în biserică, undeva în spate. S-a dus și a stat în fața icoanei Născătoarei de Dumnezeu și a zis: «Îți cer să mă ajuți, căci mult sufăr din cauza bolii mele, iubită Maică a Domnului». Fără a simți ceva deosebit, s-a mutat către icoana Sfântul Ioan Teologul și s-a rugat astfel: «Tu, care ești adevăratul ocrotitor dumnezeiesc al acestei biserici, cum se face că tu ne aperi, și totuși eu rămân bolnavă și nu mă aperi, nici nu mă vindeci de boala mea? Roagă-te pentru mine și mijlocește la Dumnezeu ca să mă ajute pe mine păcătoasa, căci n-am nicăieri alt ajutor la care să alerg. Am suferit mult». Cu aceste cuvinte bietul suflet a început să strige suspinând, fără a se mișca, totuși, din locul său. Voia să-și continue rugăciunile, când, deodată, cineva a deschis ușa bisericii. Era cineva în sutană. Cu multă evlavie și mergând ușor, el a intrat în altar. A pus tămâie în cădelniță și s-a pregătit să tămâieze locașul. O mireasmă bine mirositoare s-a răspândit prin toată biserică.”

Femeia s-a speriat și a fugit. S-a dus și l-a trezit pe soțul ei, căruia i-a spus întreaga poveste despre minunata vizită a Sfântului Ioan. A muștrat-o pentru a că a fugit. S-au dus să-i povestească toate părintelui Fotie, care de asemenea a certat-o pentru că a fugit din biserică. Ar fi trebuit să stea pentru a lua binecuvântarea Sfântului.

După aceea s-au dus cu toții la biserică, unde încă puteau mirosi buna mireasmă rămasă de pe urma vizitei Sfântului. Din seara aceea, femeia s-a însănătoșit, fiind ferm convinsă că Sfinții Bisericii noastre ne iubesc, ne ajută și sunt aproape de noi.

Sfântul David intră în cort

Ioan, catehetul nostru din parohia Sfântul Atanasie din Musokatanda, mi-a relatat următoarele:

„Într-o după-amiază de sâmbătă, doi dintre frați s-au hotărât să meargă la vânat prin tufișuri. I-am rugat să nu meargă, ajungând în final să-i mustru, deoarece seara avem slujba Vecerniei, iar dimineața slujba obișnuită a Învierii de duminică. Nu m-au ascultat și au plecat. Înainte să plece, le-am dat o icoană pe hârtie a Sfântului David, Bătrânul din Eubeea.

Ajungând în acea seară în zona cu tufișuri, s-au întins să se odihnească, cu puțin înainte de a porni la vânătoare. După puțină vreme, unul dintre ei s-a dus puțin mai încolo pentru o nevoie. În fața lui, la câțiva metri mai încolo, a văzut că trecea un monah înalt și slab. Era Sfântul David din Eubeea exact așa cum apărea în icoana pe care le-o dăduse catehetul Ioan. A alergat să-i spună însoțitorului său, dar când acesta venise, sfântul deja plecase. Panicat de acest neașteptat vizitator de seară, au plecat în clipa aceea către sat. I-au chemat pe catehet și pe alți creștini cărora le-au povestit evenimentul. Astăzi au ajuns la concluzia că nu trebuie să lipsească de la slujbele bisericești, căci sfinții sunt lângă ei și-i păzesc, voind să fie la biserică în vremea slujbelor și nu prin tufișuri sau la câmp.”

O convertire minunată

Catehetul nostru Vasile din Dilolo îmi spunea următoarele:

„Într-o seară de sâmbătă eram în biserica parohială Sfântul Antonie din Kambala în timpul ce se rostea rugăciunea către Sfântul Ciprian. Afară, o femeie necreștină mergea prin spate și a auzit rugăciunea. A doua zi, duminică, a venit la biserică și a cerut să vorbească puțin cu catehetul. I s-a îngăduit și a zis:

- «Sunt bolnavă de trei luni, am sângerări permanente. Am fost la spitale și la vraci dar fără nici un folos. M-am adresat chiar bisericilor ce aparțin de alte denominațiuni, dar boala nu s-a oprit. Cu toate acestea, astăzi, am fost vindecată doar prin auzirea rugăciunii Sfântului Ciprian din Biserica Ortodoxă».

După ce mai întâi s-au botezat, ea și soțul ei s-au căsătorit în Biserică. Soțul ei este acum conducătorul adunării parohiale.»

O intervenție minunată

Ioan, catehet în parohia Sfântul Ioan Gură de Aur din Kabundji, mi-a povestit următoarele:

„În iulie 1989 am participat la un seminar pentru cateheți la Centrul Misionar din Kolwezi. După ce m-am întors acasă, m-am simțit foarte rău din cauza unei diarei. Organismul a început să slăbească teribil, oamenii din sat fiind siguri că voi muri. În acea noapte am văzut în somn un preot ortodox care semăna cu preotul nostru congolez, părintele Agatonic. S-a apropiat de mine, și-a luat epitrahilul, l-a pus pe cap și mi-a citit rugăciuni. Apoi mi-a zis: «Nu te teme. Vei fi vindecat de boală». După care a plecat, iar pe măsură ce se lumina de ziuă, m-am refăcut complet.»

O vizită minunată

Ioan catehetul mi-a mai povestit despre un creștin numit Pantelimon care era bolnav. Soția catehetului văzuse un preot care arăta ca părintele Fotie mergând spre casa bolnavului. În acel moment Ioan catehetul era la câmp, iar la întoarcere i s-a spus că preotul fusese să-l vadă pe Pantelimon și că, dacă voia, putea merge să-l viziteze. Când a ajuns în casa bolnavului, a întrebat dacă preotul îl vizitase. Bolnavul a răspuns că nu, părintele nu fusese, dar la un moment dat a simțit un miros de tămâie arzând și se simțise mai bine. Câteva zile mai târziu, se simțea mult mai bine.

Am văzut-o pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu

La mănăstirea Sfântul Nectarie, unde avem clinica noastră și un internat pentru tinere fete, o bunică de origine greacă, în vârstă de 82 de ani, a fost adusă pentru îngrijiri medicale. Se numea Yaya Cristina. Deoarece rudele n-au mai ajutat-o, ea a primit dragostea și grija surorilor de la Sfântul Nectarie. Picioarele ei paralizaseră, ea rămânând practic imobilă la pat, zicând rugăciunea lui Iisus cu metania, întâi pentru noi toți, iar pentru ea la urmă.

În toamna lui 1994 ne-a zis că o văzuse pe Maica Domnului:

„Am văzut-o pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Am recunoscut-o. Era ea. Mii de oameni o urmau cu lumânări aprinse. M-a mângâiat, m-a binecuvântat și mi-a zis să merg”.

Deoarece își pierduse vederea cu 20 de ani în urmă, obișnuia să le ceară însoțitoarelor să o ajute să se ridice. A mers puținel, îndrăznind să meargă chiar până în grădină. Și deși rămâne în general țintuită la pat, nu mai simte nici o durere. Toate acestea le-am auzit chiar din gura ei.

Actualmente locuiește în Lubumbashi cu copiii ei. Este bucuroasă să-i primească acolo pe mulți dintre compatrioții ei și se roagă pentru toți cu metania, ca una care așteaptă, cu frică, sfârșitul vieții.

Un nou Saul vine la Biserică

Dragostea lui Dumnezeu se împărtășește în chip negrăit în căile prin care harul mântuitor cercetează sufletele oamenilor. Nu cunoaște distanțe, nici nu e părtinitoare, nu privește la culoare, trib, origine etnică, serviciu sau poziție socială în lume. Dragostea, întrupată în Persoana Mântuitorului nostru Iisus Hristos, voiește să îmbrățișeze, dacă e cu putință, întregul neam omenesc, dar este împiedicată de iubirea de sine și de individualism⁵⁵. Cu toate acestea, acolo unde întâmpină o luptă sinceră pentru mântuire, unde găsește mâini ridicate și genunchi plecați, părăsește cerurile și se pogoară. Dragostea Tatălui este mișcată pentru împlinirea intenției sale într-un mod propriu, necunoscut nouă.

Fraților, ascultați o poveste din câmpul Misiunii.

Nici măcar Pavel, Apostolul neamurilor, n-a crezut că pe drumul spre Damasc se va întâlni cu Domnul pe Care-L prigonea. Nici Sfântul Ciprian, în încercările lui de a ieși biruitor asupra credinței și cumpătării unei tinere, Iustina, nu se aștepta să se întâlnească cu adevăratul Dumnezeu. Numai atunci când este inclusă printre acestea și alte exemple din istoria Bisericii noastre, prezenta narațiune nu stârnește nedumeriri, inclusă așa cum este în lungul șir al dovezilor nemărginitei iubiri a lui Dumnezeu pentru om. O prezintă așa cum am auzit-o de la însuși noul Saul, băștinașul Tamboue.

Într-o dimineață de ianuarie din 1991, părintele Iacov, un preot băștinaș, a intrat în curtea Centrului Misionar împreună cu un tânăr zairez - Tamboue. M-au salutat cu căldură, iar părintele Iacov mi-a zis de față cu tânărul: „Vrea să devină ortodox. Îl dau pe mâna ta să-i spui tu ce crezi de cuviință”. În loc să-l bombardez cu întrebări, i-am cerut omului să-mi spună povestea vieții lui și cum de ajunsese aici. Era slab, cu o privire serioasă, calm și stăpân pe sine, nu avea mai mult de 30 de ani.

„M-am născut în Lubumbashi, fiind singurul fiu al unor părinți evlavioși, de religie catolică. Am frecventat biserica și am urmat sfaturile părinților mei legate de Dumnezeu și mântuire încă din primii ani ai vieții. Atunci când am împlinit 20 de ani, influențat de propovăduirea *sfântă-spirituală și sfântă-scripturistică* a pentecostalilor, am intrat în comunitatea acestora. Iubeam studiul Sfințelor Scripturi, dedicând-mă cu multă râvnă acesteia. Credeam că am găsit adevărata biserică și mă gândeam că ar fi bine să încerc să-i ajut și pe alții pe dificila cale a mântuirii. Celor mai în vârstă decât mine le făcea mare plăcere să vadă ce râvnă aveam pentru învățare și activitate religioasă, propunându-mă după o vreme să fiu pastor al unei comunități.

La puțin timp după aceea, mă aștepta o treaptă mai înaltă. Mi-au dat scaunul de învățător și predicator pentru o zonă destul de întinsă, care includea în întregime Lubumbashi și împrejurimile. M-am dedicat propovăduirii Cuvântului lui Dumnezeu, făcând acest lucru nu numai cu o simplă râvnă ci ca un fanatic. Mă simțeam cumva privilegiat, căci mă aflam pe fericita poziție de a fi deasupra altora, putând să-i conduc unde voiam cu interpretările mele la Scriptură. Am petrecut doi ani vizitând parohii și călăuzind pastori prin teribilele mele predici. N-am ezitat niciodată să le vorbesc și autorităților, eu fiind acela care l-am convertit pe guvernatorul din Lubumbashi, rupându-l de Papism și aducându-l la Pentecostalism, precum și pe diferiți alți oameni.

Într-o zi, pe când citeam Noul Testament, am observat că noi nu împlineam anumite sarcini, învățături și mesaje pe care Hristos le dăduse Apostolilor. De pildă, El le-a dat Apostolilor și succesorilor acestora puterea de a lega și dezlega păcatele (Ioan 20, 22-23). Sub chipul pâinii și al vinului, El le-a dat să se împărtășească cu Trupul și Sângele Său spre viața de veci. Le-a poruncit să-i boteze pe adepții noii credințe etc. Toate acestea au ridicat multe semne de întrebare în inima mea, deoarece predicile mele nu luau în considerare aceste porunci și promisiuni ale Domnului. M-am neliniștit și am început să mă întreb: «Poate că religia pe care o urmez greșește, iar eu merg pe calea amăgirii». Mi-am zis că până în momentul în care voi fi în stare să răspund la aceste întrebări care mă tulburau atât de mult,

⁵⁵ Conform Sfântului Maxim Mărturisitorul, iubirea de sine este rădăcina tuturor relelor [n.tr.].

încât nu-mi dădeau nici somn, n-am să mai propovăduiesc nimănui, părăsind toate fără a spune nimic nimănui.

M-am dus în Kolwezi și am închiriat o colibă de paie și m-am apucat să fac ceva comerț, suficient pentru a-mi asigura hrana de fiecare zi. Am încetat să mai merg la biserică. În schimb, mă rugam astfel: «Dumnezeu meu, știu că Tu ai lăsat pe pământ o singură Biserică adevărată. Penticostalii și alții mi-au zis că Biserica primară și-a încetat existența. Cu toate acestea, cum ar putea cineva tâlcui cuvintele Tale: *porțile iadului nu o vor birui* (Matei 16, 18). În acest caz Biserica Ta există, și este una singură. Luminează-mă ca să o pot recunoaște și să-i urmez ei»⁵⁶.

N-am încetat zi și noapte să îndeplinesc această singură lucrare: rugăciunea către Dumnezeu pentru a-mi descoperi Biserica Sa. Au trecut doi ani și n-am primit nici un răspuns sau vreo confirmare de vreun fel. Gândurile necredinței m-au împresurat. Norii disperării m-au învăluit. Dar Dumnezeu, în bunătatea Sa, a văzut necazul meu și n-a întârziat să-mi descopere ceea ce doream.

Într-o noapte am văzut în somn o persoană pe care n-o cunoșteam, îmbrăcată în negru. Era un veșmânt european, o sutană neagră purtată de cineva cu barbă albă, privirea îi era pașnică și afectivă, iar ochii îi erau plini de dragoste și compasiune. S-a apropiat de mine și mi-a vorbit în swahili. M-am mirat, cum se face că acel om, european fiind, cunoaște limba swahili? Mi-a spus cuvânt cu cuvânt următoarele: «Sunt Sfântul Nicolae. Dacă vrei să te mântuiești, urmează-mi Biserica». După ce m-a binecuvântat a dispărut imediat.

M-am sculat într-o stare de uimire și m-am întrebat cine ar putea fi acest preot alb care știe swahili și care Biserică era Biserica lui. Cine ar putea să mă ducă la această Biserică? Am ieșit afară și am început să întreb cărei Biserici îi aparține Sfântul Nicolae. După câteva zile bune de investigații fără rost, Dumnezeu l-a trimis pe solul său: o femeie creștin ortodoxă din parohia Sfântul Gheorghe din Kolwezi, care auzise de căutările mele, se bucurase foarte mult că-mi putea da răspunsuri la căutările mele. M-a dus la părintele Iacov care locuiește acolo, iar părintele Iacov m-a adus astăzi, aici la Misiune.”

Iată cât de chinuitoare a fost calea prin care acest tânăr și-a găsit pacea în sânul adevăratei Biserici, care este Maica noastră a tuturor. „Mare este Dumnezeu nostru!”

Tânărul a frecventat cursurile de catehism cu râvnă și smerenie până în ziua botezului său. Citește cărți ortodoxe cu o sfântă râvnă, pregătit, după cum mi-a spus, pentru a sluji cândva ca preot Biserica, numai dacă și Dumnezeu va voi. Față de foștii săi pastori și învățători dintre Penticostali el își menține o poziție prietenoasă, deși rezervată, distantă în același timp. El are dubii serioase în privința existenței adevărului în comunitatea lor. Mărturisește că trecerea printre ei a constituit o etapă premergătoare către brusca schimbare și intrare în Ortodoxie. În acest fel, o lumină a lui Hristos a început să lumineze în întunericul spiritual din jungla Africană.

La o lună de la întâlnirea noastră, tânărul a venit să mă vadă din nou, ca să-mi spună cum sporea pe această nouă cale a vieții lui, și iată aici un nou episod pe care el mi l-a relatat:

„Într-o seară, pe când citeam Epistola Sfântului Iacov, am simțit deodată o ușoară adiere înviorătoare care sufla în jurul meu. A trecut prin mine, umplându-mi toată ființa cu bucurie și pace duhovnicească. Am fost pentru prima dată când am experiat asemenea simțăminte sfinte. În același timp, puteam auzi o voce care spunea: «Părăsește toate ereziile și urmează Biserica Ortodoxă fără șovăire». Părinte, nu am nici o îndoială că acum aparțin de adevărata și vechea Biserică a lui Hristos. Dau slavă lui Dumnezeu că Biserica Ortodoxă este prezentă aici în orașul nostru, atât de aproape de noi. Vă mulțumesc vouă, care sunteți apostoli ai Domnului, pentru că ați venit în țara noastră. Rugați-vă pentru mine să vă urmez spre slava Hristosului nostru.”

S-a botezat cu numele de Nicolae, iar în prezent locuiește în Lubumbashi, lucrând acolo pentru Dumnezeu în sânul Bisericii Sale.

---

⁵⁶ Avem în față un exemplu de cea mai sănătoasă logică creștinească de tip evanghelic. De ce oare unii dintre noi, sau dintre alții – din afara Bisericii, am ajuns la atâta învățare încât, în ciuda aleselor școli teologice sau de alt fel, nu suntem în stare să uzăm de cea mai elementară logică creștinească pentru a înțelege niște adevăruri atât de simple, dar atât de bogate? [n.tr.]

Îndoita vindecare a unei fete anemice

Multe acțiuni umanitare au loc la clinica Misiunii Ortodoxe din Kamanyola, aproape de mănăstirea Sfântul Nectarie, care se învecinează și cu internatul școlar al fetelor. Aici aș vrea să vă rețin atenția asupra unui singur episod.

O fetiță numită Kalumbu suferea rău de anemie. Sora ei mai mare, Calliope, care fusese botezată cu mult timp în urmă împreună cu bunica ei, a încercat să-i explice unele lucruri surioarei sale, încă nebotezată. Auzind vestea, ea și-a dorit în final să fie botezată.

Părintele Iacov a venit și a botezat-o așa cum și-a dorit. Kulumba și-a luat ca nume Anastasia. Minunea stă în aceea că, la momentul botezului, Anastasia s-a vindecat atât trupește cât și sufletește. S-a ridicat din pat și a cerut ceva de mâncare, iar câteva zile mai târziu a fost externată din clinică. De atunci, Calliope și Anastasia au păstrat relații apropiate cu Mănăstirea Sfântul Nectarie.

Arhanghelul Mihail în Kolwezi

Ne aflam în mijlocul sezonului de recoltat (iunie 1996) în satul Louankoko, unde Misiunea își avea ferma precum și o parohie cu hramul Sfântul Chiric.

În această perioadă, femeile din Kolwezi veniseră să recolteze porumb. Printre ele era și Parascheva. Este o creștin-ortodoxă înaltă, modestă, smerită și evlavioasă din parohia Sfântul Gheorghe din Kolwezi. Însușirile ei caracteristice și definitorii sunt simplitatea și smerenia.

Suferea atunci de o durere de gât atât de mare încât n-a putut vorbi o săptămână întreagă. Putea comunica numai prin șoapte. Gâtul o durea groaznic, ea rugându-se Arhanghelului Mihail să-i vină în ajutor. În lunile iunie și iulie, în Kolwezi este foarte rece, temperatura mergând până la îngheț.

Am sosit la fermă luni, 15 iunie 1996. Toate femeile au venit să mă salute. Parascheva m-a salutat fără să vorbească. A doua zi dimineață, înainte de a pleca la lucru, ea s-a numărat printre primele care au venit să salute. Vocea ei era limpede și puternică:

„- Mă simt foarte bine astăzi - îmi zice. Gâtul mi s-a deschis complet, iar boala a dispărut”.

Apoi a continuat să-mi spună cum, în timpul nopții, văzuse un sfânt alb cu o barbă albă și într-o sutană neagră, care a întrebat-o:

„- Ești bolnavă?”

„- Da, sunt.”

„- De aici înainte boala nu te va mai supăra. Du-te și spune-i părintelui Iacov.”

Parascheva a răspuns:

„Aici nu e nici un părinte [cu numele de] Iacov, numai părintele Damaschin.”

Sfântul a zis:

„Du-te și spune-i să-ți citească, cu grijă, primul Psalm al lui David și primele două versete din prima Epistolă a Sfântului Apostol Pavel către Corinteni, capitolul 15.”

Apoi a plecat. Când Mama Parascheva mi-a spus toate acestea, m-am întrebat cum a putut să-și amintească atât de multe numere și cuvinte pe care Sfântul i le-a spus. Am mai întrebat-o:

„- Căror sfinți te-ai rugat de când ai fost bolnavă și de ce?”

„- Mă rog Sfântului Arhanghel Mihail, deoarece în 1986 am dat naștere unui copil, botezat cu numele de Pahomie. În același an el a fost foarte bolnav, aproape de moarte. Într-o noapte, o femeie europeană a venit la mine și mi-a zis: «Du copilul la Arhanghelul Mihail». Am răspuns: «Nu știu cine este». Femeia a zis apoi: «Iată! El este, cel ce stă acolo. Du-te acolo la el și spune-i de ce ai nevoie». M-am dus, am îngenunchat în fața lui și i-am pus copilul în brațe. A binecuvântat copilul, l-a lovit ușor și mi l-a dat înapoi vindecat. M-am trezit ca dintr-o comă. Aflându-mă într-o agonie teribilă, m-am dus să-mi văd copilul. Se simțea mai bine. La puțin timp după aceea s-a însănătoșit complet.”

Soția preotului nostru, părintele Lazăr, Maria Ikosa, a căzut bolnavă în 1991, având o presiune arterială foarte mare (28 TA); ea a fost vindecată în chip minunat de Sfântul Nectarie.

Boala s-a întors la ea în noaptea de 28 octombrie 1996. Trupul ei a devenit țeapăn și nemișcat. A doua zi, pe 29, părintele Lazăr a venit la mine să mă informeze despre starea sănătății ei. I-am trimis pe părinți să se roage pentru ea și să ceară mijlocirea Sfântului Arsenie Capadocianul și a Sfintei Anastasia Romana, mai ales pentru că era și ziua ei de prăznuire. Icoana acestui Sfânt [a Sfântului Arsenie - n.n.] a fost pusă printre icoanele pe care le-au luat cu ei.

În acea noapte, Maria a avut o vedenie în vis:

„În somn, o fată albă a venit la mine îmbrăcată ca o Sfântă Muceniță. M-a luat de mână și mi-a zis:

- Văd că ești bolnavă, dar nu te pot face bine fără binecuvântarea episcopului.

În acea clipă un episcop intră înăuntru, episcop care mi se părea a fi Sfântul Nectarie. Cred că el era, deoarece locuiește aproape de noi, mănăstirea lui fiind așezată la numai 200 de metri de casa noastră. Tânăra Muceniță Anastasia îmi ia apoi mâna și-mi face o injecție în brațul stâng. După care Sfântul Nectarie se apropie de mine și mă întrebă de trei ori:

- Te-ai vindecat?

Iar eu am răspuns:

- Da.

Apoi episcopul a întrebat:

- În al cărui nume ai fost vindecată?

- În numele lui Iisus Hristos, am răspuns.

Apoi i-am spus Sfântului:

- Nu pleca, Sfinte episcop. Așteaptă-mă, că-ți voi face ceva de mâncare.

Mi-a zis:

- Aș vrea să mă odihnesc o vreme.

Diaconul Lazăr, care era lângă mine a zis:

- Uite aici un pat unde te poți odihni.

După care diaconul Daniel a intrat în casă cu soția sa și a zis:

- Ești sigură că vrei să-l lași pe Sfântul lui Dumnezeu să se odihnească în patul tău? Nu înseamnă aceasta o lipsă de respect și evlavie față de persoana lui?

Episcopul îi zice:

- Nu, voi dormi aici, căci această casă are binecuvântarea lui Dumnezeu.

Și, într-adevăr, s-a odihnit o vreme. După care, mâncarea a fost gata și toți ne-am așezat să mâncăm. După masă, m-am adresat episcopului zicând:

- Nu pleca, Sfinte episcop. Aș vrea să-ți dau ceva, ca un dar de amintire pentru vizita ta în casa noastră.

Apoi o călugăriță băștinașă, Tecla, a apărut deodată lângă mine și a zis:

Dă-i icoana pe care ți-am adus-o din Grecia.

I-am dat această icoană, iar fața lui avea o strălucire extraordinară, care lumina din razele care se revărsau din el. Sfântul Nectarie a luat icoana în mâini și ne-a zis:

- Binecuvântarea mea și a ei fie peste voi totdeauna.

Apoi a plecat.”

Obiecte sfințite salvate din calea focului

În satul Tshipaya, unde se află o parohie de-a noastră, catehetul nostru a suferit într-o zi un mare necaz. Din cauza unui foc pe care-l aprinsese pentru a încălzi casa și pentru a găti, casa lui de stuf a fost făcută cenușă. Toate bunurile sale au fost distruse. Cu toate acestea, în cenușă a găsit un număr de obiecte rămase intacte; el a rămas foarte surprins că acestea n-au fost atinse deloc de foc. A găsit un Nou Testament, o cruce de lemn și o metanie, toate neatrinse de foc. Astfel, prin salvarea de la foc a acestor obiecte sfințite, Dumnezeu i-a dat multă mângâiere în necazul său.

Du-te în Biserica Ortodoxă

La mijlocul lunii septembrie 1996, unul dintre preoții noștri a însoțit o femeie însărcinată, soția unuia dintre muncitorii noștri, ducând-o la maternitate. Acolo s-a întâlnit și a vorbit cu medicul și directorul clinicii care era romano-catolic. Clinica aparține metodiștilor. După o scurtă conversație legată de chestiunea în cauză, preotul, din politețe, l-a invitat pe director, al cărui nume era Mouagkala, să viziteze biserica noastră ortodoxă.

Dar, înainte de a apuca să aranjeze o vizită de acest gen, el a fost primitorul unei suite de tainice invitații nocturne, iar în decurs de trei zile a aranjat o vizită la Centrul Misionar. A fost stabilită o întâlnire pentru duminica următoare cu ieromonahul Meletie, capul Misiunii.

După ce au discutat câte ceva, părintele Meletie l-a trimis la mine zicându-mi:

- Vorbește un timp cu bunul doctor și dă-i orice are nevoie.

După ce l-am salutat, i-am cerut să-i spună câte ceva despre sine și viața lui. Mi-a spus următoarele:

- Lucrez ca director al maternității metodiste. Sunt romano-catolic și am venit, aici și acum, să aflu câte ceva despre Biserica voastră. Este pentru prima dată când intru într-o Biserică ortodoxă.

- Cum ai ajuns să fi interesat de Biserica noastră?, l-am întrebat.

- Părinte, cele ce urmează să ți le spun mi s-au întâmplat de curând. De trei zile consecutive, deși dorm, aud o voce care îmi spune în mod repetat: Du-te în Biserica Ortodoxă, du-te în Biserica Ortodoxă. N-am mai putut suporta, așa că m-am interesat și am venit să vă întâlnesc.

- Dumnezeu te iubește - i-am zis - și se îngrijește de mântuirea sufletului tău. Ia aceste cărți și de îndată ce le vei termina de citit, întoarce-te aici să mă vezi și-ți vom mai răspunde și la alte eventuale întrebări. După aceea, poți să iei și alte cărți dacă vrei.

S-a întors din nou și din nou, de multe ori. Dar ceea ce l-a mișcat cel mai mult și l-a stimulat să se hotărască să devină catehumen al Bisericii, a fost vizionarea unor casete video ce conțineau procesiuni cu moaștele Sfinților Bisericii noastre, precum Sfântul Ioan Rusul, Sfântul Spiridon din Corfu, Sfântul Dionisie din Zakintos și alții. El s-a minunat foarte tare de acele fenomene suprafirești ale trupurilor nestricate ale sfinților noștri.

A fost botezat împreună cu soția lui, și ea medic, și cu cei șase copii de Praznicul Bobotezei din 1988. Un prieten de-al său, profesor de literatură, împreună cu toată familia i-au urmat exemplul, intrând și ei în Biserica Ortodoxă. Dumnezeu să-i binecuvânteze cu viață veșnică.

Credința noastră ortodoxă ajunge până în îndepărtata Sandoa

Începând cu 1933 o nouă parohie este „în construcție” în îndepărtatul oraș Sandoa. Ceea ce stârnește un interes deosebit este modul cum a ajuns cunoscută în acel loc dreapta credință.

Misiunea trimisese în acel an un preot zairez, părintele Romano, pentru a-și vizita rudele de acolo. În momentul în care ceilalți locuitorii l-au văzut cu sutana neagră și cu barbă, l-au întrebat cine este și cărei Biserici aparține. El le-a răspuns, iar ei, la rândul lor, din îndemnul Duhului Sfânt, au cerut să afle mai multe. În final, credința pe care Hristos a adus-o în lume le-a fost descoperită.

Primul care și-a arătat interesul a fost un funcționar de bancă, un protestant. A luat informațiile necesare, după care s-a dus în Kolwezi să-l întâlnească pe părintele Meletie. Ulterior a luat cu el ceva materiale de citit pentru catehizare și niște icoane, apoi s-a întors în Sandoa. Și-a început marea lui lucrare misionară cu un zel neobișnuit. A atras 250 de catehumeni pe care i-a instruit foarte bine pe baza celor ce le-a citit. Și-a extins slujirea cuvântului către alte două sate, îndemnându-i pe catehumeni să-și construiască propriile lor biserici, în mod provizoriu, pentru început, făcute din cărămizi și cu acoperiș de iarbă. Toată această lucrare a fost desăvârșită în decursul a doi ani.

Părintele Meletie i-a vizitat apoi pentru a-i ajuta să pună un început bun de viață duhovnicească. Ei au trecut prin cuvenitele pregătiri, iar în 1994, în octombrie, 250 catehumeni din trei parohii separate au fost botezați.

Aventuri în lucrarea de pastorație

În 1994, cu o săptămână înainte de Crăciun, Misiunea l-a trimis pe părintele Romano în Sandoa, la aproape 450 de kilometri de Kolwezi, pentru a săvârși slujbele celor 12 zile de la Crăciun până la Bobotează.

În timpul călătoriei s-a îmbolnăvit grav de malarie, petrecându-și noaptea în casa părintelui Cosma, parohul din satul Kawayongo. A doua zi și-a continuat cu dificultate călătoria spre Sandoa. O dată ajuns acolo, părintelui Romano i-a fost cu neputință să-și îndeplinească datoriile preoțești. Am primit un mesaj prin care ni se cerea să trimitem un vehicul cât mai repede posibil, pentru a-l duce pe părintele Romano înapoi în Kolwezi, deoarece starea lui era foarte gravă.

Misiunea a trimis o soră, pe sora Xenia, împreună cu alte două spre Sandoa. Era un sezon ploios, iar pe drum era mult noroi, care se făcuse ca o apă curgătoare. Au sosit după o călătorie de 18 ore, trecând prin dificultăți incredibile. După cum ne-a spus sora Xenia mai târziu, mașina se scufundase în apă până la șasiu de multe ori, împotmolindu-se de două ori în noroi.

În Sandoa, creștinii de curând botezați și cei 200 de catehumeni aduși la credință prin râvna catehetului Timotei, erau deja pregătiți să-i primească și să-i salute cu mare căldură, ceea ce au și făcut. L-au luat pe părintele Romano, iar apoi au plecat imediat fără a mai lua nici mâncare de călătorie. Astfel s-a încheiat această „odisee” din jungla zaireză.

Mai bine sărac și ortodox decât bogat și eretic

În satul Luena, la 300 de kilometri de Kolwezi, avem o parohie închinată celor Doisprezece Apostoli. Catehetul de acolo este Ioachim, care fusese învățător la școala primară metodistă până în 1993.

Metodiștii făcuseră presiuni asupra lui ca să intre în „biserica” lor, amenințându-l cu pierderea serviciului. Dar Ioachim, un creștin ortodox vrednic de credința sa, a preferat să-și piardă slujba indiferent la consecințele ce decurg de aici pentru familia sa, numai pentru a-și păstra credința. A părăsit școala și a început să lucreze în pădure, făcând cărbune de lemn (mangal) pentru a-l vinde și a-și întreține cei patru copii. Acum a deschis o școală primară ortodoxă, unde a adunat copii ortodocși, iar Misiunea le face vizite frecvente pentru a-i ajuta cu administrația.

Fericit ești tu, Ioachime! Iisus Hristos nu te va părăsi niciodată, căci tu ești unul dintre cei mai mari mărturisitori de astăzi ai credinței creștine din Africa.

Mai bine sărac și ortodox decât bogat și musulman

În total, cateheții de la Misiunea Ortodoxă din Kolwezi numără aproape 150 de persoane. Misiunea nu-i plătește, dar le oferă ajutoare materiale, sub forma medicamentelor și altor lucruri.

Catehetului din Fungurume i s-a dat posibilitatea să se îmbogățească, dar a refuzat propunerea. „Misionarii” musulmani i-au oferit șansa de a deveni unul dintre cateheții lor cu un salariu de zece ori mai mare decât al unui preot misionar. Dar, cu curaj și hotărâre de mărturisitor, el s-a ferit de această capcană diavolească. Ca și mai înainte, el a rămas sărac, muncind la câmp, dar ține cu strășnicie comoara credinței pe care părintele Cosma i-a predat-o.

Fericit ești tu, frate Panaiotis! Harul lui Hristos nu te va părăsi, căci nu L-ai nesocotit pe Dumnezeu în favoarea lui mamona!

MĂRTURII ALE BOTEZURILOR

Maxim Bulungo

„Trăiesc la internatul pentru băieți al Misiunii și studiez la școala acesteia. Am primit lecții de catehism un an de zile, iar apoi am fost botezat de Rusalii în 1996. Mi-am luat numele de Maxim în cinstea Sfântului Maxim Mărturisitorul.

Înainte de a păși în apă, mi-a fost teamă și rușine că stăteam în fața atâtor oameni care mă înconjurau. Cu toate acestea, atunci când părintele Meletie m-a botezat, în clipa în care m-am urcat pe treptele baptisteriului, teama și frica m-au părăsit. Am simțit multă bucurie și ușurare în inimă. Înainte de aceasta simțeam ceva greu în cap care, după botez, m-a lăsat.

La ceasul Dumnezeieștii Împărtășanii, când am primit întru mine pentru prima dată Trupul și Sângele lui Hristos, am simțit o căldură prin tot trupul și am auzit o voce care-mi spunea: «Ai găsit mântuire în această credință». Am început chiar să mă rog în gând cu mare ușurință. Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru acest mare dar pe care mi l-a dat mie, păcătosului.”

Timotei Kakwata

„Sunt elev la Școala Medie a Misiunii Ortodoxe. Am fost catehizat de mai bine de opt luni, fiind botezat de Rusalii în 1996. La botez am luat numele de Timotei. După botez am simțit o bucurie lăuntrică extraordinară. Inima mi s-a făcut ușoară. Am simțit că într-adevăr, acum, sunt o ființă umană adevărată. Dragostea lui Dumnezeu mi-a intrat în inimă și acum Îl iubesc pe Dumnezeu foarte mult, căci m-a condus către adevărata Biserică.”

Grigorie Saega

„Am fost botezat în 1992 de către părintele Meletie. Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru bunătatea Sa cu care m-a călăuzit pe calea cea dreaptă a Ortodoxiei, calea adevăratei fericiri. Ortodoxia este Biserica care a ținut neschimbată până astăzi tradiția Sfinților Apostoli și Părinți. Slavă Atotbunului Dumnezeu!”

Emanuel Ngandu

„Sunt elev la Școala Medie a Misiunii din Kolwezi. Înainte să fiu botezat, sub călăuzirea părintelui Meletie, m-am spovedit pentru prima dată în viață. Am simțit ceva ca o greutate care se depărta din inimă.

Sâmbătă 8 iunie 1996 am fost botezat împreună cu alți prieteni și colegi, luând numele de Emanuel. Am simțit ca și cum acest trup al meu plecase și alt trup, nou, curat și mai ușor, i-a luat locul. Înlăuntrul acestui trup nou simt acum propriul meu rai. Am simțit chiar cum fața mi s-a schimbat și această lume în care trăisem până atunci m-a părăsit. O nouă lume vine și mă învață cum trebuie să fie viața unui adevărat creștin.”

Damaschin Kalenga

„Sunt elev la Misiunea Ortodoxă din Kolwezi. Am fost botezat de Rusalii, în 1996, luând numele de Damaschin.

Am simțit întru mine o schimbare fără precedent. Am simțit ceea ce simte cineva atunci când, după ce stă o vreme închis în pușcărie, este eliberat. O astfel de eliberare am simțit

atunci când am ieșit din apă! Tot trupul și inima au fost spălate într-o baie de bucurie de nedescris și ușurare interioară. Greutatea care apăsa asupra inimii a fost înlăturată pentru totdeauna. A căzut în același fel cum cad solzii de pe pește.

Simt că de la botez viața mea se află sub călăuzirea Sfântului Duh. Recunosc pe Cel Ce sălășluiește în mine și care mă îndrumă. În vremea când eram păgân închinător la idoli nu știam cum să fac deosebire între ceea ce este rău și ceea ce este bine.”

Hristodoulos Muchaila

„Lucrez ca și croitor pentru Misiunea Ortodoxă din Kolwezi și sunt fratele după trup al schimonahiei Tecla.

Am fost botezat pe 8 iunie 1996 cu numele de Hristodoulos. Când am ieșit din apă am simțit în inimă o lumină și o putere dumnezeiască. Sufletul meu simțea că de atunci încolo inima va fi călăuzită de Sfântul Duh. Simt că în numele lui Iisus Hristos am devenit un om nou. Acum mă rog Sfintei Treimi ca să lumineze și alți oameni care n-au ajuns să cunoască Biserica Ortodoxă; pentru ca Hristos să-i fericească cu Sfântul Botez și să experimenteze ceea ce am trăit și eu. Îmi îndrept mulțumirile mele către părintele Meletie, care m-a călăuzit către Hristos, precum și către sora mea, monahia Tecla, care m-a catehizat. Slavă Ție Doamne! Amin.”

Meletie Mazeze

„Sunt elev la Școala Medie de la Misiunea Ortodoxă din Kolwezi. Dau slavă lui Dumnezeu pentru că m-a ajutat să recunosc adevărata Biserică și Dreapta Credință.

Înainte de Botez nu știam să merg pe calea cea dreaptă. Când am început să particip la cursurile de catehism și să cânt în biserică, puțin câte puțin, sufletul meu a început să se veselească, implorându-mă într-un fel să urmez cu credincioșie lecțiile și slujbele Bisericii. Încă mai aveam o înclinație către păcatele cărnii. După Botez, am simțit înlăuntrul meu o schimbare majoră. Mi-am luat numele de Meletie. Trupul mă îndemna la păcatul cu femeile, dar o voce lăuntrică mă împiedica zicând: «Nu face asta, e păcat». Mă bucur foarte mult pentru acest act de dragoste pe care Dumnezeu mi l-a arătat. Îi mulțumesc neîncetat lui Dumnezeu pentru aceasta. Dorința mea este să devin colaborator al Misiunii în lucrarea de răspândire a Ortodoxiei în toată țara. Slavă lui Dumnezeu pentru toate!”

Despina Yav

„Sunt elevă la Școala Medie din Kolwezi. Am fost botezată în 1996, de Rusalii.

După botez am simțit o mare bucurie în inimă, iar când am ieșit din apă, trupul meu devenise foarte ușor. Familia mea, în special soțul surorii mele, spunea că fața mea arăta ca cea fetițelor, chiar dacă eu am 19 ani.

Duminică, ziua următoare Botezului, un frate creștin ne-a oprit și ne-a zis: «Despina, fața ta s-a schimbat și vocea ta pare alta». Cu toate acestea, în adâncul meu, nu pot să-mi dau seama cum a avut loc o astfel de schimbare. Câteva zile mai târziu, am rămas uimită atunci când mi-au arătat fotografia de la botez: fața mea avea o lumină duhovnicească, fiind aproape de nerecunoscut. De atunci și până acum, când scriu aceste rânduri, în inima mea este numai bucurie. Sufletul mă cheamă să merg în fiecare zi la biserică. Aproape în fiecare duminică mă apropiu și mă împărtășesc cu Sfintele Taine, când, din nou, inima mea se umple de o bucurie negrăită. Niciodată în viață n-am mai experimentat o asemenea bucurie. Lumina pe care o simt uneori că se revarsă pe față este fără îndoială harul Duhului Sfânt.

Această dragoste pentru Biserică m-a mișcat atât de mult încât am hotărât să devin ucenică la Mănăstirea Sfântul Nectarie din cadrul Misiunii. Nădăjduiesc ca în toată viața să pot trăi intens taina iubirii Hristosului nostru. Fie ca voia lui Dumnezeu să fie aceea de a deveni monahie! O caut [voia lui Dumnezeu - n.n.] și, ca un dar al lui Dumnezeu, o aștept din mâinile Lui. Amin.”

Gheorghe Kasongo

„M-am botezat în 1995 de praznicul Bobotezei împreună cu soția mea Marianthi și copiii mei Cristina, Irina, Nicolae, Ioan și Theano. Mi-am luat numele de Gheorghe. Sunt profesor de engleză la Școala *Lumina lui Hristos* din cadrul Misiunii din Kolwezi. Întâi am primit îndrumările duhovnicești despre adevărata Biserică Ortodoxă prin directoarea școlii, doamna Efterpia Ilias, iar apoi de la arhimandritul Meletie, care m-a învățat că omul n-ar putea afla mântuire nicăieri în afară de sânul Bisericii lui Hristos. La început am fost romano-catolic, după care am fost la protestanți, iar în final am intrat pentru totdeauna în Biserica Ortodoxă.

Principiul conform căruia mântuirea nu se poate găsi decât în Biserică îl auzisem încă de când i-am părăsit pe romano-catolici. Într-o zi, un preot catolic mi-a spus de asemenea că nimeni nu-și va găsi mântuirea sufletului dacă ar rămâne protestant până la sfârșitul vieții sale. Astfel, am hotărât, ca și Iosua, să mă alătur adevăratei Biserici împreună cu toată familia și să-L slujesc pe Dumnezeu în sânul Bisericii Ortodoxe. Am luat-o cu mine chiar și pe nepoata mea, care s-a botezat cu numele de Despina Yav Kabey, împreună cu restul familiei mele.

După Botez am simțit o mare bucurie în tot trupul și sufletul. Întreg trupul s-a eliberat de greutate și a devenit foarte ușor. Această bucurie dă pace sufletului meu. Nu pot descrie această bucurie astfel încât alți oameni să o poată înțelege și simți. Am simțit de parcă mi se aprinsese în inimă un foc și o dragoste de a merge întotdeauna la biserică. Îmi place foarte mult să mă rog, să cânt și să ascult cântările Bisericii noastre.

Îi am în minte pe monahii noștri ca pe niște îngeri, atunci când slujesc Liturgia. Diavolul urăște această bucurie și-mi aduce ispite. Dar Dumnezeu mă ajută să lupt. Niciodată n-am simțit această bucurie în celelalte *biserici* în care am fost înainte să devin creștin ortodox.”⁵⁷

Silvestru Kambași

„M-am botezat în 1996 de Praznicul Rusaliilor la vârsta de 14 ani. Părintele Meletie mi-a dat numele de Silvestru.

Nici un membru al familiei mele nu este ortodox, dar între ei nu este nimeni care să mă fi împiedicat să intru în Biserică. Am intrat singur în Biserică, fără ca cineva să-mi spună despre ea. Îmi place mai mult decât celelalte. Îmi plac părinții care se ostenesc aici, căci n-am auzit și n-am văzut vreo ticăloșie pe care să o fi făcut. Le sunt recunoscători pentru că m-au povățuit cu exemplul lor. Cu atât mai mult cu cât au traversat mări și țări pentru a fi aici cu noi ca să ne aducă adevărata Evanghelie a lui Hristos.

Cred în Sfânta Treime și în Sfintele Taine ale Bisericii noastre, prin care nădăjduiesc să fiu mântuit. Mă rog lui Iisus Hristos, Împăratul întregii lumi și Judecătorul omenirii să-i păzească pe toți care au venit aici să ne ajute. În Biserica Ortodoxă am fost readus la viață și voi muri ortodox. Nu mai am altceva să scriu. Îi mulțumesc lui Dumnezeu că sunt Ortodox.

Nota autorului: Acest copil trăiește la internatul Misiunii. El se distinge prin uimitoarele progrese la studiu și în dragostea față de Biserică și dumnezeieștile ei slujbe. Dorința lui, după cum mi-a zis, este să studieze Dreptul și să lucreze ca om de stat în țara sa pentru răspândirea credinței ortodoxe.

SLAVĂ LUI DUMNEZEU
PENTRU TOATE. AMIN.

---

⁵⁷ Gheorghe n-a mai simțit o astfel de bucurie pur și simplu din pricina faptului că nu este cu putință așa ceva. Iar acei ortodocși care găsesc că este o *bucurie* să te rogi sau să slujești cu membrii altor *biserici* în propriile biserici sau în *bisericile* acestora, vor simți cândva gustul amar al acestei *bucurii*, dar va fi prea târziu, căci de adevărata bucurie nu ne putem împărtăși decât în viața aceasta, ca arvună pentru viața de veci [n.tr.].

Kenya

Africa a fost binecuvântată cu o îndelungată istorie creștină. Începând cu prezența Maicii Domnului și a Dreptului Iosif, care luându-L pe pruncul Iisus au fugit de Irod în nordul continentului, căutând adăpost pe pământul Egiptului, și prin venirea Sfântului Evanghelist Marcu, Africa a avut și ea parte de mărturisirea dreptei credințe.

Astăzi, din ce în ce mai mulți africani ajung să cunoască dreapta credință, mai ales în Kenya. Biserica Ortodoxă din Kenya este Biserica Ortodoxă africană cu cel mai mare număr de credincioși localnici. În cadrul acestei Biserici, doar câțiva sunt europeni, majoritatea credincioșilor fiind indigeni kenieni. Deși din cauza sistemului de comunicare foarte puțin dezvoltat este dificil de aflat adevăratul număr al credincioșilor, se presupune că în Kenya sunt aproximativ 500 000 de ortodocși. Peste 130 de preoți indigeni păstoresc tot atâtea parohii, în mediul urban sau rural.

Permanent, numeroși alți localnici sunt botezați în credința ortodoxă, după ce au cunoscut cuvintele Evangheliei.

Între dramă și speranță. Mărturisirile unui misionar ortodox

Un grup de tineri ortodocși americani renunță la confortul civilizației pentru a vesti Cuvântul lui Dumnezeu, asemeni Apostolilor din vechime. În același timp, încearcă să aducă și un sprijin material, ajutând la construirea unei școli în Kenya, pe continentul african.

Hector Firoglanis este unul dintre aceștia. Membru al organizației Centrul de Misiune Creștin Ortodox (OCMC), el a descris cele văzute acolo, fiind impresionat de oamenii întâlniți și de caracterul acestora.

„Stând în cortul ce mă apăra de țânțari, închid ochii, iar sunetul tamburinelor din depărtare mă ține treaz. Tamburinele pot fi auzite în fiecare noapte, începând de pe la mijlocul nopții. Deși în timpul primei mele săptămâni în Kenya nu aveam probleme cu dormitul din cauza sunetului acestora, repetarea sumbră a acestui cântec mă ține treaz în această minunată noapte de iunie.

În această zi am asistat la funeraliile unui băiețel care murise de malarie. În timpul serviciului funerar am observat același răpăit al tamburinelor. Dar de această dată un pustiu sentiment de tristețe însoțea ritmul ce îmi devenise atât de familiar. Un localnic mi-a explicat că aproape în fiecare zi, în această zonă, un copil este ucis de malarie. Acum știu că acest cântec al tamburinelor în noapte înseamnă pentru o altă familie moartea cuiva drag.

În Kenya am făcut cunoștință cu o cultură în care oamenii sunt mai totdeauna lipsiți de cele necesare traiului și luptă cu greu pentru a supraviețui.

Bucurie în suferință

Când echipa noastră a ajuns în orașul Chavogere pentru prima dată, sute de localnici ne-au înconjurat, bucurându-se de sosirea noastră prin cântece, dansuri și zâmbete ce exprimau bucuria sinceră pentru mult așteptata noastră sosire. Trebuia să-i ajutăm, să lucrăm la ridicarea școlii alături de ei, sub fierbintele soare african.

În timpul primelor mele zile în Kenya nu știam cât de mari sunt lipsurile suferite de acești oameni. Apoi, când am aflat, am început să mă întreb de unde poate fi atâta bucurie și dragoste pentru Dumnezeu în inimile unor oameni ce suferă atât de mult? Dar probabil că numai adevărul Evangheliei poate lumina această taină.

---

⁵⁸ Aceste anexe au fost preluate din revista Pentru Tine, www.pentrutine.tk, anul II, nr. 1/2004. Mulțumim redacției pentru bunăvoința cu care ne-a acordat dreptul de a include aici aceste materiale [n.red].

Fericiți cei ce flămânzesc și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura (Matei 5, 6). Cel ce însetează după dreptate este cel ce se hrănește cu pâinea vieții, fie el kenyan sau american. După cum spunea unul dintre Sfinții Părinți: cum ar putea ține vasul de lut apa dacă nu ar fi mai întâi ars în foc? Fiecare kenyan duce de la naștere o viața ascetică, curățindu-și sufletul în greutate, așa cum focul purifică aurul. Astfel, când ajung să fie botezați în credința ortodoxă, Sfântul Duh umple sufletul kenyenilor și rămâne în sufletele lor pure.

Același Mângâietor luminează și sufletul însetat de dreptate al oamenilor ce aparțin culturii noastre, dar de cele mai multe ori această cultură îi face pe oameni să caute mai mult propria lor plăcere. Prin urmare, darul Duhului slăbește încet-încet în acest suflet.

Semințele adevărului

Există suflete însetate și înfometate de adevăr în Kenya, așa cum există și în Albania și în Mexic, și sunt sigur că există în toate țările *în curs de dezvoltare* din lume.

În fiecare sat în care am lucrat, locuitorii doreau să învețe despre credința noastră. După ce le povesteam despre credința ortodoxă și răspundeam la întrebări timp de vreo două-trei ore, ei ne rugau să mai stăm și să le spunem mai mult. Când semințele adevărului cădeau pe pământul fertil al sufletului acestor localnici, prindeau rădăcină puternică și aveau ca roade: *dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea* (Galateni 5, 22).

Acasă la Mama Teodora

Un exemplu frumos este povestirea despre o femeie kenyană pe care noi am numit-o Mama Teodora. Noi am numit-o așa, cu drag, *mama*, deoarece este o devotată conducătoare a comunității creștine ortodoxe din Chavogere. Ea ne-a dăruit pentru o lună micuța sa casă ca să avem unde locui. Împreună cu copiii și cu nepoții săi ne-a primit în casa lor cu atâta ospitalitate, ca și cum ar fi fost o mamă adevărată pentru noi toți. După câteva zile de locuit în casa ei am aflat o știre zguduitoare. Cu o săptămână înainte de venirea noastră în Kenya, fiica de 21 de ani a Mamei Teodora a fost înțepată de o albină și a murit în urma unei reacții alergice grave. Ospitalitatea Mamei Teodora ne-a oferit o nouă lecție: această femeie radia de pace și de dragoste într-unul dintre cele mai dureroase momente ale vieții ei. Astfel, am văzut că pacea Domnului, ce depășește orice înțelegere omenească, păzește inima și mintea celui ce este unit cu Hristos. Plecând acasă, ne gândeam la faptul că prin puritatea sufletească și asprimea ascetică a vieții lor, mulți kenyaneni sunt de admirat pentru viața în Hristos pe care o duc.”

Anexa 2:

Pași pe insula Java

O poveste despre curaj și înțelepciune

Deși curajul nu este însoțit întotdeauna de înțelepciune, totuși povestea unui om arată că alăturarea acestora este aducătoare de izbândă, mai ales atunci când împrejurările sunt potrivnice sau chiar periculoase.

Apariția Bisericii Ortodoxe în Indonezia este legată tocmai de o astfel de poveste, despre curajul și înțelepciunea unui om.

Aflată în sud-estul Asiei, Indonezia este cea mai mare țară musulmană din lume, cu o populație de aproximativ 200 milioane de locuitori. Este formată din mai mult de 13.670 insule mici și mari dintre care cele mai mari sunt Sumatra și Java. Departamentul religiilor recunoaște religia islamică, hinduismul, budismul și doar confesiunile catolică și protestantă din religia creștină. Toate celelalte religii și confesiuni care au încercat să pătrundă mai apoi, dacă nu aparțin de cele cinci, sunt considerate ilegale.

Istoria Bisericii Ortodoxe în Indonezia a început când un tânăr musulman aflat în căutarea adevărului lui Dumnezeu, a citit în Coran (3, 45) un verset unde se spune că Hristos este Cuvântul lui Dumnezeu.

Prin mila Domnului, el și-a dat seama de importanța acestor cuvinte. După îndelungate căutări pe la bisericile protestante din zonă, a găsit la librărie o carte, scrisă de Kallistos Ware, intitulată „Biserica Ortodoxă”. Această carte l-a ajutat să înțeleagă că aceasta era Biserica pe care o căutase atâția ani. În final, în septembrie 1983 a primit botezul ortodox în Coreea de Sud. A plecat în Grecia la Muntele Athos și a început să traducă cărți liturgice în limba indoneziană, păstrând și o corespondență continuă cu prieteni din Indonezia. La sfârșitul anului 1984 a plecat în Statele Unite să studieze teologia ortodoxă în Boston.

Tânărul despre care am povestit este cunoscut astăzi sub numele de Părintele Daniel Bambang Dwi Byantoro. Rezultatul corespondenței sale în Indonezia a fost convertirea a patru tineri care acum au devenit preoți în această țară.

Primii pași

În iunie 1988, tânărul preot Daniel a părăsit Statele Unite pentru a merge în Indonezia. La început s-a dus în locurile natale din estul insulei Java. Aici a început să-i convertească pe cei din familia sa, să-i învețe să facă prescură și veșminte din materialele locale. Apoi s-a mutat în centrul insulei Java, unde era așteptat de un grup de prieteni. Aici a început să țină ore de studiu al Evangheliei în paralel cu alte activități misionare.

Cu papucii la ușa bisericii

Preotul Daniel făcea eforturi susținute să explice credința creștin-ortodoxă celor din jurul său. Pentru a-și atinge scopul folosea nu numai limbajul local, dar și obiceiurile locale cum ar fi: statul jos pe podea pentru conversații, lăsatul pantofilor la intrarea în biserică sau comemorarea morților cu colivă de orez în loc de grâu. În acest timp mici clase de studii teologice constituiau începutul unui viitor seminar, iar o căsuță din apropiere le slujea drept lăcaș de cult.

Piedici

Pe de altă parte, se confruntau cu multe greutăți, nu numai financiare, ci și din partea unor localnici musulmani care ar fi făcut orice ca să-i oprească. De câteva ori părintele Daniel a vrut să lase totul baltă, dar de fiecare dată o nouă porțiță i se deschidea, un nou ajutor îl făcea să depășească problemele care i se păreau de nerezolvat, astfel încât a reușit să-și continue misiunea.

Numărul membrilor Bisericii Ortodoxe Indoneziene creștea continuu. În 1991, Biserica Ortodoxă Indoneziană a fost recunoscută oficial după multe și dificile eforturi. Dar construirea unei biserici, deși mult așteptată de enoriași, a fost oprită din cauza protestelor musulmane, iar construcția încă neterminată a devenit o ruină. Încercarea de a construi biserici în alte orașe s-a soldat, de asemenea, cu eșecuri.

Strângând cu greu o nouă sumă de bani, prin donațiile prietenilor ortodocși și obținând cu greu un permis de construcție, s-a reușit până la urmă construirea unei biserici.

Un drum lung

De-a lungul acestor ani Sfânta Liturghie s-a săvârșit la Consulatul Grec din Jakarta. Mai târziu, în 1995, după convertirea la ortodoxie a unui pastor protestant, din ce în ce mai mulți localnici au devenit interesați de credința creștin-ortodoxă și au urmat astfel multe botezuri. Sfânta Liturghie în Jakarta se desfășoară într-o parte a casei pusă la dispoziția Bisericii de unul dintre enoriași, domnul Roy Martin, un faimos actor de film din Indonezia, ce a trecut la credința ortodoxă împreună cu soția sa.

În prezent, părintele Daniel ține cursuri de catehism arabilor și evreilor, în fiecare duminică după-amiaza, de la ora 1 la ora 6.

După arderea bisericilor din Indonezia, misiunea ortodocșilor din această țară devine și mai dificilă. Dar Sfântul Duh lucrează, așa că munca misionarilor nu poate fi oprită. Deși aceștia nu știu ce le oferă viitorul, ei cred că Domnul nu va permite ca ceea ce El a creat în Indonezia să fie distrus.

Creștin într-o țară musulmană

Povestea vieții Părintelui Daniel din Indonezia pare că este o istorisire din Evanghelie. Întâlnindu-l, te aștepti să vezi un ascet slăbit, cu înalte studii teologice, ce l-ar putea face să folosească un limbaj greu de urmărit pentru oamenii simpli. Zâmbetul ce-i luminează mereu chipul oriental te face să-l simți ca pe un vechi prieten pe care îl revezi după o călătorie îndelungată.

Cum reușiți să explicați unui musulman diferența dintre creștinism și islam în așa fel încât să se convertească?

Pr. Daniel: Cred că în munca misionară trebuie mai întâi să înțelegi cultura aceluiași popor, deoarece altfel riști să nu fii ascultat sau înțeles. Mai întâi, când vorbești cu un musulman trebuie să subliniezi că Dumnezeu este unic. Și aceasta nu numai din cauză că ei cred deja acest lucru, ci deoarece ei ne acuză (pe noi, creștinii) că avem trei dumnezei. Aceasta e problema. Nu încercați să folosiți limbajul tradițional cum ar fi Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, deoarece pentru ei aceasta înseamnă trei Dumnezei.

Eu le explic că Dumnezeu este unul, dar acest Dumnezeu unic este un Dumnezeu Viu și prin urmare are și o minte. În mintea lui Dumnezeu este Cuvântul. Deci, Cuvântul lui Dumnezeu este în Dumnezeu Însuși. Și Cuvântul S-a arătat oamenilor. Acesta este Fiul. De aceea, Tatăl și Fiul nu sunt doi Dumnezei diferiți. Tatăl este Dumnezeu, iar Fiul este Cuvântul Său. Musulmanii cred că Dumnezeu a creat lumea cu ajutorul Cuvântului. De aceea musulmanii cred în Cel pe care creștinii Îl numesc Fiul, numai că ei Îl numesc Cuvânt.

Și deoarece Dumnezeu este un Dumnezeu Viu, El trebuie să conțină principiul Vieții în El Însuși. Acesta este Sfântul Duh. Deci Tatăl, Fiul și Sfântul Duh sunt un singur Dumnezeu. În acest mod le explic musulmanilor despre Sfânta Treime astfel încât să mă înțeleagă clar.

În creștinism Cuvântul S-a făcut om, S-a întrupat pentru noi ca să fim uniți cu El. Ca să fim uniți cu Cuvântul lui Dumnezeu, cu întruparea, crucificarea, moartea și Învierea lui, trebuie să fim una în această persoană, în moartea și Învierea Domnului Iisus Hristos. Cum? Prin botez. De asemenea, trebuie să ne unim cu Viața și Învierea Cuvântului întrupat. Cum? Prin Sfântul Duh, prin Sfânta Împărtășanie. De aceea Sfintele Taine sunt foarte importante pentru noi. Când Dumnezeu S-a făcut om, El a sfințit astfel lumea noastră materială, astfel încât elemente din aceasta pot fi folosite pentru a ne uni cu Hristos prin aceste taine. Deși există câteva paralele între islamism și creștinism, conținutul este foarte diferit. Principala

diferență este că în Ortodoxie Cuvântul S-a făcut om, iar la musulmani cuvântul Domnului este o carte (Coranul).

Care sunt dificultățile pe care le întâlnesc creștinii înconjurați de musulmani?

Pr. Daniel: Știți, când trăiești înconjurat de musulmani, uneori te temi să nu fii întrebat despre credința ta. Musulmanii sunt totdeauna gata să te atace că ai trei Dumnezei, despre cruce, despre credințele fundamentale ale creștinului. Creștinii nu sunt pregătiți întotdeauna să răspundă la astfel de întrebări. Fiecare indonezian este bombardat de informații pro-musulmane, la televizor sau pe stradă, oamenii vorbesc împotriva creștinismului. Poliția nu face nimic. Sunt multe cărți scrise împotriva creștinismului și nu ai cum să faci nimic, nu poți încerca să le răspunzi pentru că dacă se pare că critici islamul, poate fi periculos. În orașul Solo este un om numit Ahmed Wilson care a devenit creștin. În timpul unui program de radio el și-a spus părerea ca și creștin despre ceea ce credea el despre Mohamed. Acum, din cauza asta, are probleme. Este implicat într-un proces despre care nu se știe cum se va finaliza.

Lucruri ca acestea sunt frecvente. Este foarte dificil când trăiești într-o astfel de societate. Ți este permis să critici ideea de Dumnezeu deoarece este un termen general. Budiștii cred în Dumnezeu, hindușii la fel, creștinii cred și ei în Dumnezeu, dar nu poți să-l critici pe Mohamed deoarece le aparține musulmanilor. Poți chiar să devii ateu, dar dacă spui ceva rău despre Mohamed poți să ai mari neazuri.

În Europa citim deseori despre persecuțiile și martirizările din Indonezia. Cum îi sfătuiți pe creștini să se poarte în momentele periculoase?

Pr. Daniel: Trebuie, în primul rând, să respecte legile țării. Dar, dacă ajunge în situația de a fi stigmatizat de către musulmani ca eretic și dacă are de înfruntat martiriul pentru credință, atunci trebuie să accepte situația. Aceasta îi învață pe credincioși în biserică, dar același lucru mi-l repet și mie, că nu există altă cale. Totuși, noi încercăm să nu-i provocăm pe ceilalți. Chiar dacă vrem să-i convertim, o facem cât mai pașnic cu putință: „aceasta este credința voastră, iar aceasta este a noastră”.

Cum vedeți viitorul în Indonezia?

Deși nu pot ști ce ne rezervă viitorul, cred că Biserica Ortodoxă va continua să crească. Depinde de câți oameni vor reuși să primească o educație ortodoxă. În prezent, în Indonezia, când oamenii se gândesc la Ortodoxie, se gândesc la persoana mea. Este nevoie de cât mai mulți oameni tineri educați în spirit ortodox. Eu încerc să fac tot ce pot, să trimit cât mai mulți tineri să studieze în țări ortodoxe, dar deoarece nu sunt episcop, îmi este destul de greu să aranjez aceste lucruri. Când voi deveni episcop, voi trimite cât mai mulți oameni să câștige experiență și să fie educați în țări ortodoxe, astfel încât, atunci când voi muri, cineva să poată continua munca mea. Acesta mi se pare cel mai important lucru.

În era telecomunicațiilor, cum credeți că se poate adapta Ortodoxia la această societate tehnologizată fără să-și piardă esența?

Folosim aceste mijloace doar ca pe ceva necesar pentru a ne atinge scopul. Folosind internetul cât mai mult posibil pentru a promova Ortodoxia, folosind televiziunea cât mai mult posibil pentru a-i îmbogăți astfel sufletește pe oameni. Asta ar fi mai bine pentru ei decât să-i lăsăm pe guru hinduși sau pe alții asemenea să pună stăpânire pe aceste mijloace de informare. Noi de ce nu ne-am folosi de ele?

Ce ați vrea să le comunicați celor ce citesc acest interviu?

Aș vrea să-i îndemn pe toți creștinii ortodocși să simtă unitatea Bisericii și să fie mândri de credința lor. Trebuie să suferim unul pentru neazurile altuia, astfel încât să putem fi ca frații.

Cuprins

Prefață la prima ediție grecească	7
Introducere la ediția engleză	8
Un model de misiune în epoca lui Antihrist	9
Un început ascetic	10
Acrivia în Ortodoxie	11
Un principiu fundamental: Lucrarea sub binecuvântarea episcopului local	12
Un vizionar care a luat lucrurile cu binișorul....	14
Un pom roditor pentru generațiile următoare ...	14
APOSTOL ÎN ZAIR.....	16
Viața Cuviosului părintelui nostru Cosma Grigoriatul	16
Nașterea și educația	16
Studii.....	17
Viața în Biserică	17
Școala tehnică și alte îndeletniciri	17
Serviciul militar.....	18
Frăția Sfânta Cruce și alte studii.....	19
Prima perioadă a misiunii.....	20
Întoarcere în Grecia	21
La sfânta mănăstire Grigoriu	22
A doua perioadă misionară	24
Educația duhovnicească a africanilor	25
Ferma și posibilitățile de creștere a animalelor	26
Bisericile Misiunii din regiunea Kolwezi.....	27
Călătorii în Grecia	28
Personalul misionar din Kolwezi.....	29
Cum a reușit Misiunea	29
Amenajările și proprietățile Misiunii.....	30
Dragoste pentru semenii săi.....	31
Datoriile de judecător și păstor	33
Samba, doctorul african.....	33
Atelierele Misiunii.....	34
Catehizare, Botez și Căsătorie	34
Viața liturgică și vizitele misionarilor.....	35
Traduceri în swahili.....	37
Recunoașterea Ortodoxiei	37
Încercări și experiențe dureroase.....	38
Neașteptatul său sfârșit.....	40
Epilog	43
Ultimele zile ale Cuviosului părinte Cosma Grigoriatul	43
Kolwezi: mai, 1989	43
Vineri - 20 ianuarie 1989.....	43
Vineri - 27 ianuarie 1989.....	43
Luni, 30 ianuarie 1989: Sărbătoarea Sfinților Trei Ierarhi	44
CUVÂNT LA URMĂ	46
CUVÂNT LA URMĂ II.....	48
Fragmente din scrisorile Cuviosului părintelui Cosma Grigoriatul	51
Sosirea și începuturile	51
Ca în Noul Testament	53
Dragostea și suportul pentru mănăstire	54
Puterea apelor sfințite ale Botezului.....	55
Nu nădăjduiți în oameni, ci în Domnul Misiunii ..	56
Lupta va fi una de lungă durată.....	56
Problema hirotoniilor	57

Pogorârea Duhului Sfânt, ieri, azi și în veci.....	58
Discernământ pastoral	59
Fragmente din cartea Cuviosului părintelui nostru Cosma Grigoriatul	61
Locul de acțiune	61
Forțele umane.....	61
Modurile și mijloacele de realizare a evanghelizării	62
Din zona rurală spre centru.....	62
Din centru spre zona rurală.....	63
Filantropia.....	63
Viața liturgică.....	63
Provocările evanghelizării.....	64
Sincretism	64
Colonialismul contemporan	65
Rolul Ortodoxiei.....	65
ORTODOXIE ȘI VRĂJITORIE PE CONTINENTUL NEGRU	67
MOȘTENIREA.....	70
CUGETĂRI DESPRE, ȘI ÎNTÂMPLĂRI DIN VIAȚA CUVIOSULUI PĂRINTELUI COSMA 70	
Ajutor oferit de călători.....	70
Călătorii pe drumuri mocirloase.....	70
Sărbători parohiale.....	71
Scăparea de vrăjitori.....	71
Respectul autorităților față de părintele Cosma	71
Munca de traducere de la Centrul Misionar.....	71
Locul de pelerinaj și candela părintelui Cosma	72
Școlile conduse de Misiunea Ortodoxă	72
Declarația de după moarte a părintelui Cosma	73
Cererile părintelui Cosma și returnarea sticlei.....	73
Îndemnat să continue cu catehizarea	73
Copiii de la internat ne-au spus.....	74
Preoții zairezi ne-au spus.....	74
Mijlocirea părintelui Cosma vindecă pe ipodiatonul Serafim Ilunga	74
ÎNTÂMPLĂRI ȘI RELATĂRI DESPRE VRĂJITORIE	76
„Este mai mare decât mine”	76
Cercul vicios al demonocrației	76
Înșelat de iubirea de arginți	77
Preotul ortodox este foc pentru vrăjitor	79
Neputincios în fața puterii lui Dumnezeu.....	80
Lovitura finală	81
Un tânăr vrăjitor vine la lumină.....	81
Înfrângerea unui misionar romano-catolic	82
Un misionar protestant primește o lecție	82
MINUNI, NEVOINȚĂ MISIONARĂ ȘI SEMNE ALE SFINȚILOR	84
Vrem Troparul Sfântului Patapie	84
Duceți-vă la adevărata Biserică, unde preoții au bărbi și sutane	84
Un romano-catolic este condus la adevărata Biserică	84
Porumbelul și flacăra pâlpaitoare.....	85
Credința ta te-a mântuit.....	85
O tânără fată este readusă la viață	86
O femeie închinătoare la idoli.....	87
„Nu pe aici... Acolo e o biserică”	88
Un student de la internat ne-a spus... ..	88
Hoție la parohia Sfinților Teodor Tiron și Teodor Stratilat	88
Sfat duhovnicesc	88
Sfinții sunt cu noi în toate împrejurările	89
Vindecăt de Sfântul Teodor.....	89
Vindecată de sterilitate	89
Copilul trebuie să moară în biserică	89
O fulgerare.....	90

O epidemie de pojar	90
Protecție minunată	90
Păziți de holeră	90
„Cum se roagă ortodocșii?”	90
Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu... și toate acestea se vor adăuga vouă	91
Cineva în sutană intră în biserică	92
Sfântul David intră în cort	93
O convertire minunată.....	94
O intervenție minunată.....	94
O vizită minunată	94
Am văzut-o pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu	94
Un nou Saul vine la Biserică.....	95
Îndoita vindecare a unei fete anemice	97
Arhanghelul Mihail în Kolwezi.....	97
O minune a Sfântului Nectarie și a Sfintei Anastasia Romana	98
Obiecte sfințite salvate din calea focului	98
Du-te în Biserica Ortodoxă	99
Credința noastră ortodoxă ajunge până în îndepărtata Sandoa	99
Aventuri în lucrarea de pastorație.....	100
Mai bine sărac și ortodox decât bogat și eretic	100
Mai bine sărac și ortodox decât bogat și musulman	100
MĂRTURII ALE BOTEZURILOR	102
Anexa 1: Kenya	105
Anexa 2: Pași pe insula Java	107

Distribuție:
SC Egumenița SRL
O.P. 3
C.P. 301
800730 Galați
tel/fax: 0236-326.730
e-mail: bunavestire@geniusnet.ro
www.egumenita.ro